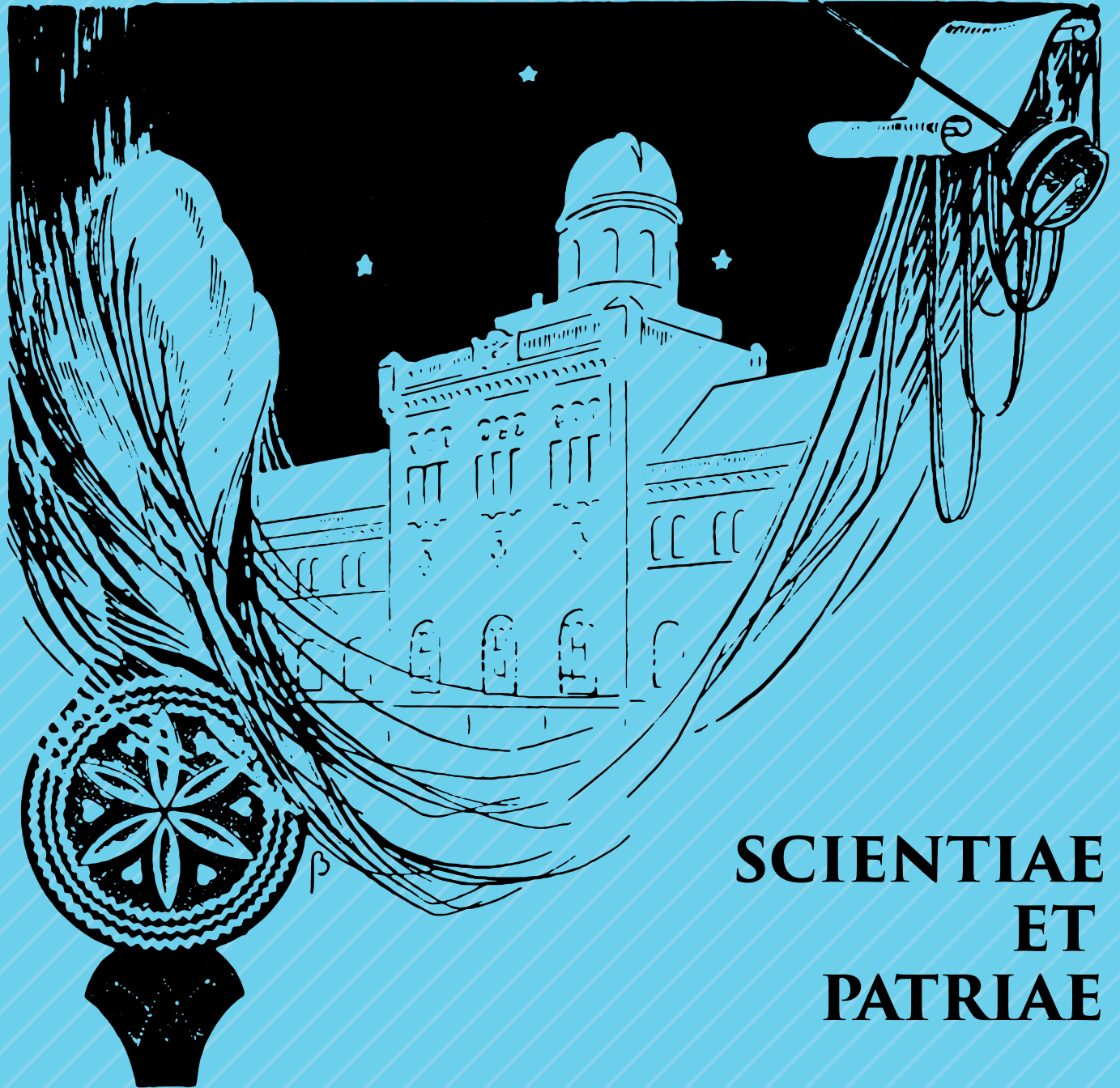

UNIVERSITAS

**SCIENTIAE
ET
PATRIAE**

113

2020

REDAKTORES SLEJA

Pārmaiņu vējos

Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

3

LIELĀ INTERVIJA

Korporācijām ir sava mistērija

Intervija ar god!fil! Krišjāni Kariņu, *frater letticus*Fil! Ieva Lazdiņa, *gundega*

4

TRADĪCIJAS

Par vērtībām 150 gadu garumā – *Lettonia*Profesora fil! Uģa Gruntmaņa, *lettonus*, priekšlasījums jubilejas sarīkojumā

12

Etiķete kā neatņemama ikdienas sastāvdaļa korporācijā

T/l sen! com! Laura Pobusa, *gundega*

16

Paukošanas tradīcijas uzturēšana ir katra burša pienākums

T/l mag!pauc! fil! Pauls Jaks, *frater imanticus*

20

VĒSTURE

Studentu korporāciju liecības studentu karcerī

T/l III šarž! fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*

23

20. gadsimta latvietis kļūst par miljonāru, radot pirmo zobu pastu Latvijā

Stāsts par fil! Antonu Rimeiku, *talavus*

28

Annai Brigaderei – 160

Taut! Agnese Tambaka, *imeriete*

32

Vācu korporācija ar krievu dvēseli *Borysthenia*Ph! Nikolajs Putiļins, *frater arctus*

38

PĒTĪJUMI, ANALĪZE, VIEDOKĻI

Vērtē *Universitas* saturu un izplatīšanu 2020. gadāFil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

41

Dzīvnieki, tai skaitā cilvēki, ir vīrusu resurss

Fil! Kaspars Kovaļenko, *ventonus*

42

Vientulība(s) pandēmijā(a)

Fil! Mirdza Kursīte, *daugaviete*

43

Darvas karote Latvijas Universitātes simtgades medus mucā – rektora vēlēšanu sāga

Fil! Guntis Zemītis, *frater cursicus*

44

Viltus ziņas – ātrāk ierobežosim vai iemācīsimies būt kritiski?

Fil! Māra Arāja, *gundega*

47

Par Māra Ruka grāmatām jeb kā darbojas dezinformācija

Fil! Vilis Vītols, *frater vanenicus*

48

Latvijas Okupācijas muzejs ceļā uz renovēto ēku un jauno ekspozīciju

Fil! Lelde Neimane, *varavīksne*

50

KORPORĀCIJU DZĪVE

Korporāciju dzīvi pārnesam tiešsaistē

53

Kā piesaistīt jaunus biedrus korporācijām?

54

Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

AKADĒMISKIE SASNIEGUMI

Jaunie zinātņu doktori

56

Goda doktori

58

JUBILĀRI

Lettonia. Pirmie 150

59

Lettonia prezidijs*Fraternitas Academica* svin 95. gadadienu domās par jauno C!Q!T/l vicesen! com! Reinis Vāvers, *frater academicus*

62

Mājās ar siltām domām par *Imeria* 30 gadiem neatkarīgajā LatvijāT/l vicesen! taut! Anna Klēšmite, *imeriete*

62

Selgas darbības atjaunošanai Latvijā – 30

63

Fil! Zinta Miķelsone, *selga**Universitas* 90. jubileju atzīmē ar literāro vakaru un žurnālu izstādi

64

Redakcija

IN MEMORIUM

2020. gada pavasara semestrī mūžībā aizgājušie biedri

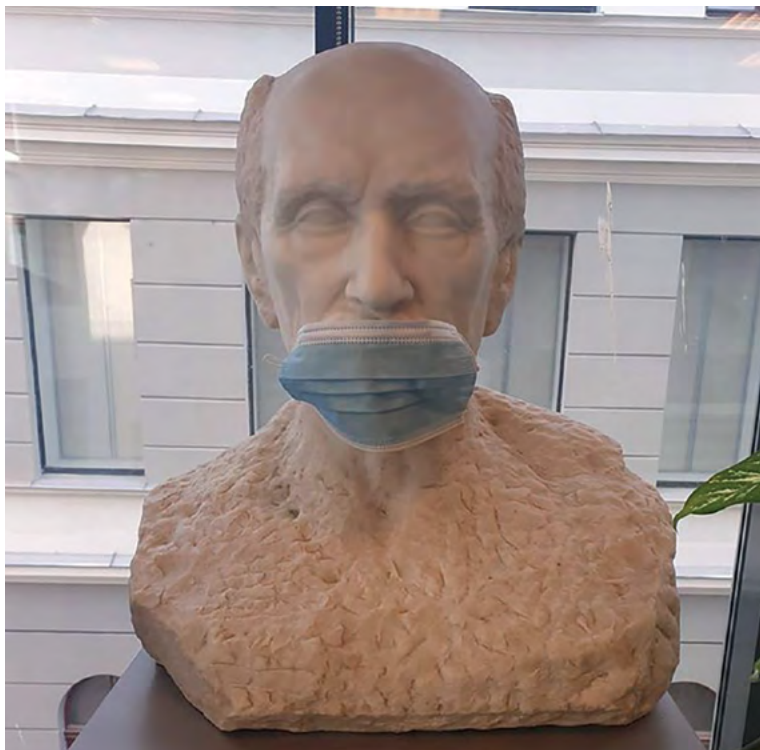
68

REDAKCIJAS INFORMĀCIJA

72

UNIVERSITAS

PĀRMAINŪ VĒJOS

Raiņa krūšutēls pandēmijas laikā Latvijas Universitātes Humanitāro un sociālo zinātņu centrā.

Foto: fil! Guntis Zemītis, *frater cursicus*

Daudzi pasaules gudrie jau kopš antīkiem laikiem runājuši par pārmaiņām, sākot ar sengrieķu filozofu Heraklītu, kurš izteicis fundamentālo un vienmēr aktuālo frāzi: “Viss plūst, viss mainās”, akcentējot pārmaiņas kā neizbēgamu upes straumi, kas nes nemitīgu mainību un attīstību. Arī latviešu domātājiem pārmaiņas bijis aktuāls temats. Mūsu Raiņa spārnotais teiciens: “Pastāvēs, kas pārvērtīsies” joprojām tiek citēts un piesaukts.

Arī šajā *Universitas* numurā runāsim par pārmaiņām. Kā dzīve tiešsaistē ietekmējusi korporāciju ikdienu, ko esam mācījušies un jaunu guvuši? Izdzīvo pārmaiņu līderi – vai mēs tie bijām un spējām ātri pielāgoties?

Par pārmaiņām, kas būtu jārosina diskusiju veidā, lielajā intervijā stāsta god!fil! Krišjānis Kariņš, *frater letticus*, kurš laipni atvēlēja laiku personiskai sarunai ar *Universitas*, ļaujot lasītājiem iepazīt Ministru prezidenta saikni ar korporācijām.

Pārmaiņas beidzot piedzīvo Latvijas Okupācijas muzejs, kas

ir ceļā uz renovētu ēku un jaunu ekspozīciju. Lai realizētu šo projektu, ziedojušas arī studentu un studenšu korporācijas. Ēkas attīstības stāstā ļauj ieskatīties fil! Lelde Neimane, *varavīksne*.

Jaunas vēsmas arī *Universitas* saimniecībā. Pēc žurnāla 90 gadu jubilejas esam sasparojušies, atjaunot abonēšanas sistēmu, lai žurnālu individuāli varētu saņemt jebkurš korporants un korporante jebkurā pasaules malā, to iepriekš abonējot. Vairāk par jauno abonēšanas kārtību uzzini 19. lpp.

Semestra izskaņā veicām lasītāju un visu prezidiju aptauju par *Universitas* saturu, vizuālo izskatu un izplatīšanu. Aptaujā lūdzām izteikties arī par veiksmīgākajiem tematiem un interesēm jauniem rakstiem. Prieks, ka novērtējat lielās intervijas, korporāciju vēstures apskatus, C!Q! arhitektūras sēriju un aktualitātes konventos. Esam sadzirdējuši lasītāju vēlmes, ierosmes un aizrādījumus, ko centīsimies pēc labākās sirdsapziņas ņemt vērā un vēlēto piepildīt. Plašāk par to lasiet 41. lpp.

Vivat, crescat, floreat U! in aeternum!
Redkolēģijas vārdā – U! redaktore
fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

KORPORĀCIJĀM IR SAVA MISTĒRIJA GOD!FIL! KRIŠJĀNIS KARIŅŠ, *FRATER LETTICUS*

Fil! Ieva Lazdiņa, *gundega*

Foto: Valsts kancelejas, Latvijas armijas, *Fraternitas Lettica* un *Beveronijas* arhīvs

CV

- Dzimis 1964. gada 13. decembrī Delavēras štatā ASV
- Pašreizējais Latvijas Republikas Ministru prezidents
- Latviešu politiķis un uzņēmējs, pēc izglītības valodnieks, partiju apvienības *Jaunā Vienotība* valdes priekšsēdētājs
- 1996. gadā apprecējās un pārcēlās uz Rīgu
- SIA *PK* (zīmols *Lāču ledus*) dibinātājs un prezidents (1994–2002), ekonomikas ministrs (2004–2006), Saeimas deputāts (2002–2009), partijas *Jaunais laiks* valdes priekšsēdētājs (2007–2008), Eiropas Parlamenta deputāts (2009–2019)

IZGLĪTĪBA

- 1990–1996 PhD grāds Pensilvānijas Universitātē, specialitāte lingvistikā, strādājis valodas datorizēšanas jautājumos
- 1987–1988 B.A. grāds Pensilvānijas Universitātē, specialitāte lingvistikā, *Summa Cum Laude* goda diploms, uzņemts *Phi Beta Kappa* asociācijā
- 1984–1986 *St. John's College* bakalaura studijas matemātikā, filozofijā un literatūrā

Ar Krišjāni Kariņu tikāties šī gada sākumā, 6. februārī, īpaši *karstā* laikā, kad nupat bija apritējis gads viņa vadītajai valdībai. Ne visi zina, ka viņš ir *Fraternitas Lettica* goda filistrs un nāk no ģimenes ar senām buršu tradīcijām. Korporācijā gan viņš jūtas kā tas *onkulis*, kurš dzīvo diezgan patālā pilsētā un tikai šad tad atbrauc ciemos. Tomēr ir pārliecināts, ka korporācijām ir liels intelektuālais potenciāls, tikai jākāpina prasme diskutēt, analizēt, uzdot jautājumus un klausīties.

Esat uzaudzis korporantu ģimenē – vecmāmiņa ar māsu dibinājušas *Varavīksni*, tēvs bija *beveronis*, vectēvs *frāters*, māsa – *varavīksne*. Kā ģimenes saknes korporācijā ietekmējušas jūsu dzīvi?

Kad biju puika, tēvs fil! Uldis Kariņš, *beveronus*, ar korporācijas biedriem bieži pulcējās mūsu mājās. Skatījos ap istabas stūri paukošanu un visu ko citu. Sabiedrībā, kurā augu, lielākoties visi, kuri bija studējuši, bija kādā latviešu studentu korporācijā. Manuprāt, tā ir ļoti laba vide, ar labām tradīcijām, tajā skaitā arī akadēmiskajām, dziedāšanas, dejošanas un citām. Vieta, kur apmainīties idejām ar līdzīgi domājošiem. Ne tikai patriotiska, bet arī intelektuāla sabiedrība. Vectēvam no mātes puses fil! Teodoram Vītoliņam, *frater letticus*, līdz mūža nogalei tieši korporācijas biedri bija tuvākie draugi. Viņš, ja pareizi atminos no mūsu korporācijas grāmatas, tika uzņemts 1922. gadā. Viņa vecākais brālis, arī korporants, bija Studentu rotā dienējis. Tajā laikā daudzi – ne tikai no akadēmiskajām aprindām un Krievijā studējošo latviešu literārajiem pulciņiem, bet arī tie, kuri aktīvi bija brīvprātīgi

”

TĀDA DZĪVE, KĀDA IR
KORPORĀCIJĀ, TĀ MAN BŪTU
PATIKUSI.

iesaistījušies Brīvības cīņās, – kļuva par korporantiem. Tā ir laba sajūta, zinot, no kurienes korporācijā cilvēki ir nākuši, un tradīcijas tiek turpinātas. Esmu ļoti priecīgs, ka arī varu būt daļa no akadēmiskās saimes, lai arī studiju laikā korporācijā nebiju. Kļuva par goda filistru, kad mani uzaicināja vectēva korporācija *Fraternitas Lettica*. Tas man bija ļoti patīkami.

Gadskārtējā pulkveža O. Kalpaka ballē, sakot uzrunu, 2019. gadā.

Kāpēc ne studiju laikā?

Tāda doma bija, bet ne tajā vidē studēju. Pārgāju no vienas augstskolas uz otru. Bija tur daži latvieši, bet nebija aktīvas korporācijas. Tie bija agrie deviņdesmitie. Tajā laikā daudzi aktīvākie sāka pārorientēt darbību uz Latviju. Vietā, kur augu, man bija divi vecāki brālēni. Viņi un vēl citi draugi bija *frāteri*. Liela daļa manu draugu, kuri bija vecāki, *iegāja frāteros*. Biju piecus sešus gadus jaunāks, tas, kurš vienmēr vecākajiem zēniem skrien līdzi. Bet, kamēr tiku līdz augstskolai, viņi jau bija absolvējuši un savās dzīvēs. Tad domāju – iet vai neiet? Saprātu, ka tā būtu vientuļa dzīve – vienīgais fuksis, bet tuvākais filistrs *mašīnas brauciena attālumā*. *Frāteri* vairāk bija Ņujorkā un apkārtnē. Biju iztēlojies vidi, kurā apkārt ir līdzīgie, – ne tikai, kā saka, *uz papīra*. Jābūt tā, kā šobrīd ir, – visi kopā. Sabiedrībā, Vilmingtonas pilsētā, kurā uzaugu un mans tēvs bija studējis, latviešu bija daudz. Man šķiet, ka vīrieši, kuri bija studējuši, visi bija *Beveronijā*.

Krišjāņa Kariņa uzņemšana *Fraternitas Lettica* goda filistra statusā 2007. gadā.

Gadskārtējā pulkveža O. Kalpaka ballē, vadot polonēzi, 2019. gadā.

Arī sievietes, kuras studēja, lielākoties bija korporācijās. Korporācijās stājās tādos *puzuros*. Aiziet viena grupa, no kuras kādam brālis, māsa, draugs vai kaimiņš iesaka, un *ievelk iekšā* vairākus. Latvieši katru vai katru otro svētdienu gāja uz baznīcu. Kad sanāca *beveroņi* pie mums mājās – kādi desmit vai 15 –, tie bija tie paši, kuri svētdienās baznīcā bija. Tur bija gana laba sabiedrība un viņiem jautri gāja!

”

ESMU PRIECĪGS, KA TAGAD
VARU DZĪVOT LĪDZI UN ŠĪ SENĀ
TRADĪCIJA AIZVIEN IR DZĪVA.

Nav žēl, ka nav bijusi iespēja *fukstēt*?

No tāda viedokļa, protams! Skatos uz jaunajiem, kuri studē, un atceros, kā studēju un ko darīju, – tāda dzīve, kāda ir korporācijā, tā man būtu patikusi! Tas ikdienišķais aspekts! Esmu priecīgs, ka tagad vismaz varu dzīvot līdzī un šī senā tradīcija aizvien ir dzīva.

”

ESMU KĀ TAS *ONKULIS*, KURŠ
DZĪVO DIEZGAN PATĀLĀ PILSĒTĀ
UN ŠAD TAD ATBRAUC CIEMOS.

Par goda filistru tikāt uzņemts 2007. gadā. Kā vērtējat sevi kā goda filistru?

Neesmu labs goda filistrs! Nezinu, kādu piemēru es varētu rādīt, jo nespēju pietiekami veltīt laiku. Savā profesionālajā darbībā esmu bijis gana aizņemts. Pirms tam desmit gadus Briselē strādāju, četras dienas nedēļā biju prom. Arī ģimene prasa laiku – man ir sieva un četri bērni. Bērni pieaug, nav jau vairs mazie. Korporācijā esmu bijis uz literārajiem vakariem. Mani *frāteri* tūlīt teiks, jo viņi ir godīgi, ka neesmu bijis ļoti aktīvs. Bet nav tā, ka negribētu vai nepatīktu, – vienkārši laika nav. Korporācijā esmu kā tas *onkulis*, kurš dzīvo diezgan patālā pilsētā un šad tad atbrauc ciemos. Jaunības skaistums ir tas, ka var pavadīt laiku

Ar brāļiem un viņu dāmām O. Kalpaka ballē 2019. gadā.

kopā, ka pēc tam ir ļoti daudz atmiņu. Jo spilgtākās ir tās, kas izveidojas jaunībā, tāpat arī draudzības visnoturīgākās ir no jaunības laikiem.

”

MAN ĀRKĀRTĪGI PATIKA STUDIJA
– STUDĒJU DESMIT GADUS.
KAD MAN PIEŠĶĪRA ZINĀTŅU
DOKTORA GRĀDU, TEICA, KA
TAGAD GAN JĀIET PROM!

Kādam vajadzētu būt goda filistram?

Nezinu, tas jāprasa kādam citam. Noteikti, ka labākam par mani! Būtu priecīgs, ja es varētu veltīt vairāk laika. Jaunietim korporācijas *uzbūvē* vērtīgi, ka nav tikai vienas paaudzes cilvēki. ASV, tur arī ir korporāciju dzīve. Cik atceros un man stāstīts, tās ir pavisam cita veida korporācijas – aktīvas tad, kad studē. Mums tas vērtīgais, ka ir ne tikai viena studējoša paaudze, bet arī vecākas, kas studijas beigušas. Nejūtos jau

tik ļoti vecs, bet apzinos, ka esmu daudzu šodienas studentu vecāku vecumā. Esmu nākamā paaudze. No ģimenes bērnam ir bērnu–vecāku attiecības. Korporācijā veidojas draudzīgas attiecības starp dažādu paaudžu cilvēkiem, kas balstītas vērtībās un tradīcijās. Tās ir citādas, ne tādas kā ģimenē, bet ne mazāk svarīgas. Korporācijā vai kādā citā sistēmā vecāka gadagājuma cilvēki var būt kā mentori.

Tā jau arī ir!

Jauns cilvēks bieži nezina, ko un kā darīt, kādas ir iespējas. Mājās varbūt nav, pie kā vērsties, vai ir cita pieredze. Korporācijā pieredze ir lielāka. Vispār sabiedrības, kur visas paaudzes ir pārstāvētas – vecāki, vecvecāki un bērni –, labi funkcionē arī ārpus ģimenes. Man jau arī ir šur tur dzīves pieredze nedaudz uzkrāta. Es labprāt dalos un dalītos. Bet tur ir viens priekšnosacījums – man jābūt klāt! Neesmu korporācijā pietiekami klāt, lai es varētu būt aktīvs mentors.

Vai arī jūsu bērni varētu būt kādā korporācijā?

Tas no pašiem būs atkarīgs. Mani vecāki, kad biju jauns un studēju, nekad to neuzspieda. Droši vien ir daudzas ģimenes, kur korporanti ir jau vairākās paaudzēs.

Valdības sēdē 2020. gada februārī.

Atgriežoties pie korporācijām ASV. Pamanīju CV, ka tikāt uzņemts *Phi Beta Kappa*. Kā tur nokļuvāt?

Tā uzņem tos, kuri ar ļoti labām atzīmēm absolvē augstskolu. Es tur nestājos, neiepazinos ar nevienu. Par uzņemšanu paziņoja, kad absolvēju augstskolu. ASV šai korporācijai ir nozīme, tāpēc arī manā CV redzams, bet ne Latvijā. Augstskolā labākā atzīme man bija *A*. Ja nemaldos, studējot man bija tikai viens *B ar krustu*, pārējās – *A*. Vidusskolā gan nebiju īpaši centīgs – negāja slikti, bet tā nebija man galvenā interese. Studijas sāka interesēt, kad iestājos augstskolā, tad daudz neko citu nedarīju, jo lasīju un mācījos. Man ārkārtīgi patika studijas – studēju desmit gadus. Kad man piešķīra zinātnu doktora grādu, teica, ka tagad gan jāiet prom! Man ļoti patika mācīšanās process un jaunā atklāšana. Ja dari kaut ko, kas ļoti patīk, tad ir arī sekmes. Man bija gana labas atzīmes, pats biju iekšēji ļoti lepns un pārsteigts, jo tās nebija tādas kā vidusskolā.

Vai redzat, ka korporācijās kaut kam tomēr ir jāmainās?

Laikam nebūšu tas, kuram komentēt, kādā veidā vajadzētu mainīties. Sabiedrība ir mainījusies pēdējos gandrīz simts gados, un vienmēr ir jāmainās! Viens no labākajiem

citātiem: “Pastāvēs, kas pārvērtīsies!” Rainis ļoti kodolīgi to pateicis. Padomā virspusēji vai dziļāk, bet tā ir viena svēta patiesība. Jebkurā demokrātijā cilvēki ir ļoti izglītoti un saprot procesus, līdz ar to vieglāk pieņemt pēc iespējas labākus lēmumus. Tas ir viens no demokrātijas pamatnosacījumiem. Korporācijām piemīt socializēšanas funkcija – katrs studē savu jomu, bet kopā sanāk no dažādām fakultātēm ar dažādām interesēm. Ir ļoti svarīgi, ka ir kopīga interese citam citu uzklaut, iemācīties debatēt un saprast, ka domstarpības nenozīmē, ka jābūt naidniekiem. Ir vērts padomāt par literāro vakaru stiprināšanu – caur diskusijām un lekcijām mācīties, kāpināt prasmi debatēt un klausīties. Nevis tikai uzklaut, kad kāds sniedz referātu par tēmu, uzdot inteliģentus jautājumus un saņemt atbildes, bet arī debatēt, dzirdēt pretējās puses viedokli par to, kas ir aktuāls sabiedrībā šodien. Debašu kultūru, domu apmaiņu, citam cita domu izprašanu kāpināt. Vai tas būtu ar politiku saistīts vai ko citu. Korporācija ir potenciāli ļoti laba vide, kur to darīt. Jo intelektuālais potenciāls korporācijās ir ļoti liels un mums valstī tas ļoti nepieciešams. Mums, Latvijas sabiedrībai, derētu iecietību mācīties. Daži cilvēki ārēji ir iecietīgi, bet patiesībā – vienaldzīgi. Iemācīties būt iecietīgam arī tad, kad neesi vienaldzīgs, tas jau ir zināms rūpējums. Iemācīties uzklaut un izprast otru. Tā ir viena

K. Kariņa tēvs fil! Uldis Kariņš, *beveronus*, ar *beveroņiem Lettonia* 150 gadu jubilejas komeršā 2020. gadā.

no lietām, ko šajā vidē varētu stiprināt. Arī pieklājība un laba uzvedība – tas vienmēr ir ļoti svarīgi.

”

INTELEKTUĀLAIS POTENCIĀLS
KORPORĀCIJĀS IR ĻOTI LIELS,
UN MUMS VALSTĪ TAS ĻOTI
NEPIECIEŠAMS.

Jaunuzņemto biedru skaits samazinās. Tas varbūt liecina, ka kaut kas tomēr būtu jāuzlabo?

Protams, jebkurai organizācijai, kam grūti piesaistīt jaunus biedrus, vienmēr vērts uzdot jautājumu, kāpēc un ko varētu darīt citādāk, lai piesaistītu vairāk? Visticamākā veidā to izjūtu kā politiķis. Kas mums valstī ir, ka mēs kā tauta negribam iesaistīties politikā, bet visiem ir viedoklis un visi grib mainīt, kritizēt? Nav pietiekami tās pārliecības. Ja neiesaisties, kā varēsi kaut ko mainīt? Domāju, ka korporācijām arī ir jautājums uzdodams – ko varētu darīt citādāk? Mūsu kristīgajai baznīcai ir uzdodams jautājums, ko viņi dara, lai piesaistītu? Uz kādām draudzēm iet cilvēki – uz kurām vairāk, kurām mazāk? Tur ir daudz jautājumu. Atvērtība. Korporācija ir slēgta. Lai arī ir slēgta, tai tomēr ir nepieciešami jauni biedri. Tie, kuri nav uzauguši korporantu ģimenē un nav nekad dzirdējuši neko par korporācijām, redz krāsas un zobenus, piemēram, 18. novembrī vai Lāčplēša dienā, un nesaprot īsti, kas tie tādi ir. Daži varbūt lasījuši

vēstures grāmatās. Te jautājums – kas varētu ieinteresēt vispār kādu, kurš ar tādām tradīcijām nav saskāries? Mūsdienu valodā runājot – kas ir tā pievienotā vērtība? Kas ir tas, ko es iegūšu? Ko korporācijas var *pienest* valstij un studentam? Viena no tām lietām ir piederība. Tu esi savas universitātes un fakultātes students, bet korporācijā esi arī daļa no vēl vienas tradīcijas. Uzskatu, ka tā ir viena no galvenajām lietām, kas varētu piesaistīt. Nezinu, kā ir citās korporācijās, bet, cik es redzu, no vienas fakultātes nāk vairāki – draugs draugu aicina. Bet tā vērtība ir cilvēku dažādībā – no humanitārajām un eksaktajām zinātnēm, juristi, inženieri un citi.

Ir, ir dažādība!

Korporācijām noteikti vajag pie tā strādāt. Akadēmiskajā pasaulē viena no grūtībām ir, ka cilvēki studē konkrētā fakultātē un ap viņiem ir tie, kuri studē to pašu, ēd kopā pusdienas vai dzīvo kopmītnēs. Draugu loks kā sociālo tīklu burbulī – nav ikdienišķā kontakta ar tiem, kuri dara ko citu. Bet korporācijā tas tieši ir! Cilvēki dara visādas lietas un pieder dažādām identitātēm. Domāju, ka korporācijas var pašas uz šo jautājumu atbildēt, katrs, kurš ir ko ieguvis, var atbildēt. Vienam patīk tradīcijas, bet otram varbūt kas cits. Ja to varētu saprast citi no malas, ka tā ir vērtība – iespēja tikt klāt pie šīs grupas, kur pulcējas cilvēki no dažādām studiju sfērām, bet ar līdzīgu vērtību bāzi! Tās ir saites, kas ļoti, ļoti noder! Mana vectēva – viņš bija mežzinis – paaudzē bija daudz juristu. Un daudzi, kuri ārlietu dienestā strādāja, bija viņa korporācijas biedri. Vispār tajā laikā, šķiet, daudzi, kuri ārlietu dienestā strādāja, bija no korporācijām. No malas vērojot, korporācijām ir arī sava mistērija, vai ne?

”

GALVENAIS, KAS VAJADZĪGS
SABIEDRĪBĀ UN VALSTĪ, –
IDEJAS UN PRIEKŠLIKUMI, KO
VAJADZĒTU DARĪT UN KĀPĒC.

Sekta!

Jā, tas arī. Es taču atradu vienu grāmatu, kur kāds bija rakstījis kaut kādas šausmas!

Māra Ruka 25 gadi sektā?

Jā. Tā varētu teikt par jebkuru organizāciju visādas lietas,

it īpaši par slēgtu. No malas raugoties, ir pilnīgi skaidrs, ka tur ir kaut kas motivējošs. Par visām slēgtām vai daļēji slēgtām sabiedrībām tā varētu teikt. Rodas dažādi aplami priekšstati.

”

IR JĀSTIPRINA MŪSU SPĒJA
DEBATĒT, UZKLAUSĪT,
ANALIZĒT, *ATŠIFRĒT* UN UZDOT
JAUTĀJUMUS.

Kādam būtu jābūt mūsdienu jauniešu politiskajā līdzdalībā? Kādi ir latviešu jaunieši salīdzinājumā ar citām valstīm Eiropā un ASV?

Domāju, ka mūsu jaunieši neatšķiras, īpaši studējošie jaunieši. Viņi ir gaiši, varbūt pat gaišāki, ar plašu skatu un interesi. Iesaiste politikā ir nepieciešama! Arī politikā ir piederības sajūta. Var būt dažādās politiskās partijās, svarīgais – ka nav vienaldzīgs. Mums ir vajadzīga politiskā līdzdalība, jo citādi – kas notiek? Aktīvā politikā iet cilvēki, tai skaitā oportunisti, kuri, manā vērtējumā, pat nav daudz domājuši, kā vajadzētu būt. Viņi galvenokārt domā, kā pašam būtu labi. Tas diemžēl ir neizbēgami, jo tomēr zināma rakstura un narcisma pakāpe cilvēkam nepieciešama, lai ietu politikā un paciestu arī reizēm tos nepatīkamos brīžus. Par politiku un jaunatni – izaicinājums nav tikai Latvijā, tas ir visā Eiropā. Tā līdzdalība arvien rūk, arī Vācijā, Francijā un Lielbritānijā, kur agrāk partijas bija milzīgas. To skaidro ar piederību, jo agrāk bija mazliet saprotamāk – esi strādnieks vai *baltās apkaklītes* darbinieks. Strādnieki bija pie sociāldemokrātiem, pārējie – konservatīvie. Mans tēvs bija inženieris, gandrīz puse manu draugu tēvi bija inženieri, strādāja vienā firmā *DuPont* – vienā no pasaules lielākajām ķīmijas rūpniecībām. Uzaugu starp ļoti līdzīgiem. Tajā laikā visi mani draugi Amerikā studēja augstskolās. Priekšstats bija – kā var nestudēt? Visi studēja! Es pazīstu tikai vienu latvieti no tiem, kurš nestudēja, pazinu arī ģimenes, kurās vecāki nebija augstskolās gājuši, bet bērniem stāstīja, ka jāstudē. Tas bija kā melns uz balta. Mūsdienu sabiedrībā un Latvijā tā vairs nav – nedzīvojam tik segregēti, ka pazīstam tik daudz līdzīgu cilvēku. Proti, kaimiņos, kāpņu telpās un citur ir ļoti dažādi cilvēki ar atšķirīgām vērtībām. Galvenais, kas vajadzīgs sabiedrībā un valstī – korporāciju vidē tas ir –, ir idejas un priekšlikumi, ko vajadzētu darīt un kāpēc. Tie ir debatējami jautājumi. Ir vajadzīgs saturs un diskusija. Ja mēs bez liekām emocijām varētu uzdot sev vienu otru

jautājumu, kas būtu uzlabojams, teiksim, policijas darbībā, lai mēs justos drošāk un lai sistēma būtu jēdzīgāka? Un to pašu par skolām, veselības aprūpi, ko mēs varam uzlabot? Latvijā nav tādas nozīmīgas valsts domnīcas, kas šo pētī. Mums nāk, kā saka, vēlēšanu rezultātā politiku paaudzes, kuras, labu gribēdamas, ar lielu analīzes trūkumu pieņem savu vislabāko lēmumu. Bet mēs lielā mērā – to varu atzīt – nedaudz taustāmies. Apbrīnojami labi mēs esam iztaustījušies! Bet varētu daudz precīzāk! Mēģinām katru jautājumu risināt, palaužoties uz tās jomas speciālistu. To, kas tieši iesaistīts. Bet reizēm tas, kas nav tieši iesaistīts...

...redz labāk!

Redz labāk, spēj analizēt, jo viņam *āda nedeg*. Tur jau tas labums, ka korporācijā sanāk no dažādām jomām. Tu varbūt studē ķīmiju, bet kādam no malas neiet tik labi ķīmijā, iet mūzikā. Tu stāsti vienu, bet viņš saredz, ka varētu citādāk. Ne jau profesionāli, bet kādā dzīves jautājumā. Tas ir dialogs, kas arī politikā nepieciešams. Jāstiprina mūsu spēja debatēt, uzklaut, analizēt, *atšifrēt* un uzdot jautājumus. Savā ikdienā man nematīgi jāspēj *atšifrēt* informāciju. Pie manis regulāri nāk cilvēki un sniedz informāciju. Jādomā, kādus jautājumus uzdot, lai pārbaudītu tās patiesumu. Cik balstīta emocijās, cik patiesos faktos? Viena no galvenajām lietām, ko iemācījos studējot, – jāprot uzdot jautājumus. Te arī no studējošās jaunatnes atvērts lauks idejām, pareizo jautājumu uzdošanai. Kad prot uzdot jautājumu, tad var sākt saprast, kā var nonākt pie atbildes vai pie apziņas, kas būtu jāuzzina, lai varētu atbildēt. Novēlu, lai šī Saeima apzinātu, ka šī ir iespēja dot, ne tikai ņemt. Ne jau tikai līdzekļus, bet domas un ierosinājumus, kā arī palīdzēt celt sabiedrībā debašu līmeni – mums tas vajadzīgs augstāks, nevis tikai agresīvā sociālo tīklu līmenī. Ja mēs reducējamies līdz personīgiem apvainojumiem internetā anonīmi, mēs kā sabiedrība degradējamies.

”

KAD PROT UZDOT JAUTĀJUMU,
TAD VAR SĀKT SAPRAST, KĀ VAR
NONĀK PIE ATBILDES VAI PIE
APZIŅAS, KAS BŪTU JĀUZZINA,
LAI VARĒTU ATBILDĒT.

Piemēram, drīzumā iespējamās nodokļu izmaiņas. Finanšu ministrija nāks pie manis ar sagatavoto ziņojumu, informatīvu kopsavilkumu ar idejām, ko jau pārrunājuši

Krišjānis Kariņš un Universitas pārstāve fil! Ieva Lazdiņa, gundega, pēc intervijas Ministru kabinetā.

Universitas redakcija pateicas par atvēlēto laiku tik personiskai intervijai, ļaujot lasītājiem iepazīt Ministru prezidenta saikni ar korporācijām.

un analizējuši politiķi. Tās būs *jēlas* un pretrunīgas idejas, jo pirmais ziņojums. Es gribu, lai sabiedrībā veidojas diskusija. Un tad uzdot jautājumu, vai mēs vispār sabiedrībā varam vienoties, kas būtu mērķis? Es piedāvāju, ka viens no mērķiem varētu būt stiprināt taisnīgumu. Kam patīk nodokļi? Nevienam. Bet, ja maksā, tad tomēr ir saprotama, caurskatāma proporcionalitāte. Proti, ja es maksāju daļu no savas algas, tas būtu tikai pareizi, ka tu maksātu līdzīgu daļu no savas algas. Ja mēs abi to zinām, tas ir viegli saprotams princips. Skatoties uz konkrētiem nodokļiem, ja var vienoties par principu, tad kā to īstenot? Ir dažādi ceļi ar dažādām sekām. Tur mums vajadzīga diskusija. Esmu spējis atdalīt – tas sen nav darīts –, ka nodokļu politika tiek risināta atsevišķi no budžeta. Parasti, kad veido budžetu, politiķiem trūkst naudas, lai īstenotu kāda vēlmi. Tad meklē, kuru nodokli paaugstināt, lai dabūtu vairāk naudas. Tas ir neorganizēti un haotiski! Es gribētu, lai vispirms debatējam, kādiem jābūt nodokļiem, un no tā izriet, cik liels ir budžets. Budžeta *pīrāgs* ir lielāks vai mazāks, un tikai tad to sadalām, nevis izmantojam nodokļus kā vēl vienu veidu, lai atrastu līdzekļus. Tas nav pareizi! Nodoklis nepieciešams, lai varam finansēt sabiedrības sociālos labumus – veselību, izglītību, drošību utt. Laba nodokļu

sistēma ir saprotama, un, ja tā ir saprotama, tad cilvēki arī labprātāk maksā.

Šī gada 2. februārī, atzīmējot Tartu miera līguma simtgadi, Igaunijas prezidente studenšu korporācijas *Filiae Patriae* filistre Kersti Kaljulaida publiski izgāja deķeli. Kā redzat, vai arī Latvijas valsts amatpersona varētu kādā valstiski zīmīgā notikumā, kur ir arī korporācijas pārstāvji, iziet deķeli?

Neesmu par to nekad domājis! Es neesmu, neatceros arī, ka kāds cits būtu. Cik man zināms, tur nav nekāda īpaša principa, kāpēc tā nedara. No otras puses – korporācija ir pašatlasīta kopiena. Līdz ar to citi no malas to var uztvert kā ekskluzivitāti. Bet tās tādas manas skaļas domas.

”

IR NEPIECIEŠAMA DISKUSIJA UN POLITISKĀ LĪDZDALĪBA DEBAŠU, ANALĪŽU UN PRIEKŠLIKUMU VEIDĀ. KĀDAM VIENMĒR JĀPIEDĀVĀ ALTERNATĪVA. BURŠU VIDE IR TĀ, KAS IR IDEĀLI SPĒJĪGA DOT VIENU LIELU DEVU, JO TĀ JAU IR PAŠATLASĪTI STUDĒJOŠIE JAUNIEŠI.

Ko jūs novēlētu *Universitas* lasītājiem?

Valsti dibināja rudenī, kara laiku seku haosā, mūsu zēni cīnījās dažādās rotās visā Krievijā, arī Latvijā cīnījās latvietis pret latvieti. Bija cilvēki, kam bija tālredzīga drosme izmantot izdevību un dibināt valsti, bet valsts bija reāli jāizcīna. Tajā laikā arī aktīvi darbojās studenti. Tagad, paldies Dievam, neesam tādā dzīvības un nāves situācijā, bet esam faktiski pie tā paša – valstij vajag idejas, enerģiju un iedvesmu. Ir nepieciešama diskusija un politiskā līdzdalība debašu, analīžu un priekšlikumu veidā. Kādam vienmēr jāpiedāvā alternatīva. Buršu vide ir tā, kas ir ideāli spējīga dot vienu lielu devu, jo tā jau ir pašatlasīti studējošie jaunieši. Tāpat gaiši, motivēti un patriotiski. Visas trīs svarīgās sastāvdaļas. Kad ir bijuši grūti laiki, no korporāciju vides ir bijuši cilvēki, kas saka: “Ir jādara citādi!” Vai: “Esmu gatavs darīt! Negaidīšu, kad kāds cits to darīs!” To arī novēlu! **U!**

Profesors fil! Uģis Gruntmanis, *lettonus*, uzstājas ar priekšlasījumu korporācijas *Lettonia* 150 gadu jubilejā.

Foto: Jurgis Rikveilis

PAR VĒRTĪBĀM 150 GADU GARUMĀ – *LETTONIA*

Profesora fil! Uģa Gruntmaņa, *lettonus*, priekšlasījums korporācijas *Lettonia* 150 gadu jubilejas sarīkojumā.

Man ir milzīgs gods jūs šodien uzrunāt, un vispirms liels, liels paldies visiem, kuri rūpīgi gatavojuši mūsu lielo un apaļo jubileju, atlidojuši, atbraukuši vai atnākuši no tāluma un tuvuma uz mūsu mūža draudzības organizācijas *Lettonia* 150 gadu jubileju!

Sākdams gatavot šo uzrunu, domāju – ko tieši es zinu, ko mēs visi kopā kā sabiedrība zinām par laiku, par cilvēku dzīvi pirms 150 gadiem? Kāds bija šis laiks, ko šodienas pasaule atceras kā otro industriālo revolūciju, kas sākās līdz ar mūsu *Lettonia* dzimšanas 1870. gadu un ilga līdz 1914. gadam, brīdim, kad sākās Pirmais pasaules karš?

Šo laiku zinātnes atklājumus, notikumus politiskajā dzīvē, izcilības mākslā un mūzikā apbrīnojam vēl šodien. ASV tikko bija beidzies Pilsoņu karš, nošauts prezidents Ābrahams Linkolns un par prezidentu ievēlēts slavenais ģenerālis Uliss Grānts. Beidzies Krimas karš, kurā medmāsa Florence Naitingeila transformē medicīnas aprūpi kā tādu. Par Hārvarda Universitātes (kas tolaik nav nekas vairāk kā bagātu Bostonas

vecāku dēlu reliģiskā augstskola) prezidentu kļūst Čārlzs Eliots, kura laikā par 180 grādiem transformējās šī universitāte un tiek ielikts pamats tam, kāda tā ir šodien.

”

UZ IDEĀLISMA UN DZIMTENES
MĪLESTĪBAS, UN KRIETNUMA
SAKNĒM TIKA IZVEIDOTA
LETTONIA – PAJUMTE
UN AIZSTĀVĪBA LATVIEŠU
STUDENTIEM.

Otto Bismarks kļūst par apvienotās Vācijas kancleru (viņš arī pirmās veselības un sociālās apdrošināšanas ieviesējs pasaulē). Ričards Vāgners sacer vienu no izcilākajiem skaņdarbiem – operu *Valkīra*, un viņa draugs izcilais Frīdrihs Nīče to apbrīno!

Aleksandrs Greiems Bells izdomā telefona prototipu, un Tomass Edisons – lampu, Luijs Pastērs un Roberts Kohs paziņo, ka infekcijas izraisa baktērijas, un tam sākumā neviens netic. Francisca Hogana – pirmā sieviete pasaulē saņem ārstes diplomu Cīrihes Universitātē, Sofija Kovaļevska – pirmo doktora grādu matemātikā Getingenas Universitātē.

Mūsu laikos tik slavenie impresionisti Monē, Renuārs, Sezāns un Degā, kuru māksla tiek novērtēta kā neadekvāta to dienu mākslas izpratnē un to neizstāda *Salonā*, paši sarīko neatkarīgu izstādi un rada jaunu virzienu – impresionismu. Daudzus no tiem, ko *Salonā* ļāva izstādīt un kas atbilda tā laika normām, mēs šodien neatceramies.

”

LETTONIA IR MŪŽA DRAUDZĪBAS, KOPĪGU INTEREŠU ORGANIZĀCIJA, KAS ĻAUJ MUMS NODZĪVOT NE VIEN GARĀKU, BET ARĪ INTERESANTĀKU UN KVALITATĪVĀKU DZĪVI.

Kas ap to laiku notika Latvijā un Igaunijā? 1817. gadā Kurzemē un 1819. gadā Vidzemē bija atcelta dzimtbūšana, pirmie brīvie latvju zemnieki bija ieguvuši nelielu turību un sūtīja savus dēlus mācīties uz augstām skolām. Ap 1870. gadu Tērbatas Universitātē bija 55 latviešu studenti, igauņu bija mazāk, visā Tērbatā bija tikai ap 600 studentu. Arvien vairāk izglītotu cilvēku sāka domāt par savu tautu vietu pasaules kartē. Mums, latviešiem, Tērbatā šie agrie domātāji bija Juris Alunāns (kuram kā nabadzīgam studentam bija atlaista skolas nauda), Krišjānis Barons, Krišjānis Valdemārs un, protams, Atis Kronvalds. Tas, ar kādu degsmi viņi runāja par latviešiem, par mūsu pašapziņu, mūsu valodu, bija un ir neticami! Kronvaldu Ata domās un idejās dzīvoja šķiriski nediferencēts latviešu tautas ideāls, un tā pamatā bija dziļa savas tautas un zemes mīlestība. Rakstā *Tēvzemes mīlestība* viņš uzsver, ka ikkatram latvietim vajadzētu stiprināt nacionālo pašapziņu un tautas mīlestību, ka ikkatram latvietim jāpazīst tēvu zeme, tās vēsture, jāciena un jākopj tās valoda, jāciena un jāgodā tēvtēvu krietnās ierāžas, jākopj kopības prāts. To viņš raksta, kad viņam ir 33 gadi. Varu droši teikt, ka es savos 30 par neko tādu nedomāju un nebūtu spējis ne izdomāt, ne uzrakstīt. Kronvaldu Atis mira 37 gadu vecumā, un tas bija ļoti tipiski, kas ar saslimušo notika pirms 150 gadiem. Vidējais cilvēka dzīves ilgums tolaik bija 45 gadi!

Uz šīm ideālisma un dzimtenes mīlestības, un krietnuma saknēm tika izveidota *Lettonia* – pajumte un aizstāvība latviešu studentiem, kuri pulcējās, lai augtu tautiskā garā un Tēvzemes

mīlestībā. Viena no mūsu devīzēm – *Vitam, salutem, veritatem* jeb *Dzīvei, labklājībai, patiesībai* – mūs raksturo un iedvesmo kā tolaik, tā šodien!

Kad Latviju pasludināja par neatkarīgu valsti, jau 1918. gada 3. decembra vakarā ar vilcienu Rīgā iebruca *Lettonia* grupa, lai nodotu sevi Latvijas pagaidu valdības rīcībā. Daudzi *lettoni* ar ieročiem rokās apliecināja Tēvzemes mīlestību atbrīvošanas cīņās. Cīņu laikā ap 132 *lettoniem* iestājās dažādās Latvijas armijas vienībās, t.sk. arī Studentu rotā. 19 *lettoni* tika apbalvoti ar Lāčplēša kara ordeni. Tie nav tikai skaitļi, aiz katra šī skaitļa slēpjas tas viss, ko fil! Aleksandra Grīna, *lettonus*, romāns *Dvēseļu putenis* parāda: mūsu īpašību kopumu, varonību, dzimtenes mīlestību, nodevību, sāpes, bailes, ticību, ka Latvija būs, vienmēr būs un ka mēs katrs pieliksim roku un domas katru dienu labākas Latvijas kaldināšanā. Viņi visi ticēja tam, un mēs, *lettoni*, ticam tam, bet vai vienmēr parādām, izsakām, iebilstam, kad tas nenotiek? Filmā *Dvēseļu putenis* galvenais varonis Artūrs, līdzīgi kā daudzi *lettoni*, guļ sniegā, aukstumā nosalis, bumbām blakus krītot, lai atrastu drosmi un spēju kustināt sasalušos locekļus, pie sevis skaita: “Par tēviem un dēliem, kas krituši par Latviju.” Tikai ar savu krietnu darbu varam šo viņu doto uzticību nākamajām paaudzēm atstrādāt. Vai to no sirds vienmēr darām?

Lielākā daļa mūsu biedru kara laikā, pēckara periodā un laikā, kad Latvija atguva neatkarību, palika uzticīgi *Lettonia* vērtībām – *Vitam, salutem, veritatem*. Taču mums jāatzīst, ka tas ne vienmēr izdevās. Kā daudzās ģimenēs, notiek labas un diemžēl arī sliktas lietas, taču ir nepareizi šo vērtējumu izdarīt par cilvēku, ģimeni vai organizāciju tikai pēc kāda fakta vien. Tās novērtē atkarībā pēc tā, vai ir bijusi godīga un krietna, uzveru – godīga un krietna, diskusija, kas vērsta uz patiesības noskaidrošanu un tās izprašanu. Un, protams, gūtajām mācībām. Bez tā neviens cilvēks, ne ģimene, ne organizācija nevar virzīties uz priekšu, tas ir kritiski svarīgi mūsu, *Lettonia*, nākotnes paaudzēm. Krietnums, savstarpējā uzticēšanās, tautas mīlestības gars saturēja, satur un saturēs kopā *Lettonia* biedrus, citu korporāciju biedrus Latvijā un visur, lai kur mēs būtu.

Līdz ar Latvijas atjaunošanu daudzi, kuri ir starp mums šodien, bet vēl lielāks skaits mūsu brāļu, kuru vairs nav starp mums, cēla un atjaunoja *Lettonia* un Latviju, kā spēdami. Sirsnīgs, jo sirsnīgs paldies viņiem par to! Minēšu vairākus no viņiem un atvainojos, ka nevaru pieminēt visus. Man kā ārstam neaizmirstams bija 1989. gads, kad trīs ārsti un *Lettonia* filistri Kristaps Keggi, Betrams un Kristaps Zariņi noorganizēja pirmo latviešu ārstu kongresu, kur sanāca kopā desmitiem tūkstošu latviešu mediķu no visas pasaules. Šis kongress bija nozīmīgs stimuls Latvijas neatkarības atgūšanai, *Lettonia* darba atjaunošanai un ticībai, ka Latvijas brīvība ir iespējama.

”

ISLANDE IR IZCILS PIEMĒRS,
KUR PIRMS VAIRĀKIEM
GADU DESMITIEM IZLĒMA,
KA VIENĪGAIS, KĀ VALSTIJ
ATTĪSTĪTIES, IR ZINĀŠANAS.

Varu teikt, ka mana dzīve savijusies ar *Lettonia* dzīvi, teikšu vēl vairāk – nezinu, kur es būtu bez diviem man ļoti nozīmīgiem *Lettonia* filistriem. Tālajā 1992. gadā kāds *lettonis* aicināja ierasties pie fil! Kristapa Keggi viesnīcas istabīnā, kur viņš pateica, ka vēlas mūs uzaicināt uz Jeila Universitāti. Šie trīs mēneši izmainīja manu izpratni par lietām, un es izlēmu, ka

gribu tur atgriezties rezidentūrā. Mācījos uz eksāmeniem divus gadus, tos noliku un 1996. gadā nonācu Jeilā. Aizbraucis ar 500 dolāriem pie dvēseles un vienu čemodānu, devos pie Kristapa un lūdzu, vai es varētu aizņemties naudu veca auto iegādei, jo citādi netieku ne uz slimnīcu, ne atpakaļ. Kristaps teica (un šos vārdus es vienmēr atceros): “Es tev neaizdošu, es iedošu, bet, kad tev dzīvē būs iespēja palīdzēt jaunajiem ārstiem, dari to!” Esmu centies to darīt.

”

MŪSU LITERĀRO VAKARU
DISKUSIJĀM JĀKLŪST PAR
KATALIZATORIEM, INTELEKTUĀLIEM
SADARBĪBAS PUDURIEM JAUNU
IDEJU DZIMŠANĀ VALSTS
ATTĪSTĪBAI.

Otra nozīmīgā persona – fil! Roberts Rūsis, *lettonus*, viņš ar mums ir kopā šodien, un nezinu, kāda *Lettonia* būtu bez šī izcilā, altruistiskā, taču sirdī tik vienkāršā un draudzīgā cilvēka, kurš ar savu enerģiju un gara spēku mums palīdzēja uzbūvēt *Lettonia* namu, palīdzēja atjaunot Latvijas Banku un vienmēr gatavs ieklausīties un sniegt neatsveramu padomu. Vakar parādīju Robertam viņa 60 gadu jubilejas foto no 1993. gada, kur viņam draugi uzdāvināja salmu cepuri ar 60 dolāriem, apliktiem tai apkārt. Pēc novadīta kanta Roberts man atdāvināja

šo cepuri, un tā ir lielākā nauda, kādu jebkad esmu saņēmis par savām dziedāšanas spējām. 1993. gadā 60 dolāri bija vairāk, nekā nopelnīju, strādājot mēnesi slimnīcā.

Nenoliedzami, daudz kas ir mainījies un uzlabojies pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas. Pēc šiem 30 gadiem Latvijā mēs, *Lettonia*, varam pulcēties, izteikt domas un idejas brīvi un bez bailēm, esam ES, NATO, esam tikuši pie pirmā atklātās vēlēšanās ievēlēta valsts prezidenta, mums ir pasauleslaveni mūziķi, mākslinieki, sportisti, zinātnieki, ārsti un citu profesiju pārstāvji. Tas ir ļoti svarīgi, taču valstu varējumu Rietumu kultūrā mēra un tās vērtību nosaka pēc tā, kā izturamies pret visneaizsargātākajiem – slimiem, veciem, bez līdzekļiem palikušiem –, pēc tā, vai visiem bērniem neatkarīgi no viņu vecāku rocības ir iespēja sasniegt savu ģenētiski nodoto potenciālu, vai ir iespējama godīga un nenovilcināta tiesa.

”

MUMS JĀKĻŪST ATVĒRTĀKIEM,
JĀPATUR VECĀS TRADĪCIJAS, BET
JĀVEIDO ARĪ JAUNAS, LAI DZIRD,
KĀDS IR MŪSU VIEDOKLIS PAR
DAUDZĀM VALSTIJ TIK SVARĪGĀM
LIETĀM.

Atgriezīšos pie mūsu devīzes *Vitam, salutem, veritatem* jeb *Dzīvei, labklājībai, patiesībai...* Latvijai. Latvijas pirmais prezidents Jānis Čakste teica: “Mums jādara katram savs darbs, bet zināma daļa no mūsu laika jāvelta Latvijai.”

Veritatem/patiesībai. Ko mēs domājam ar to, kā to spējam ieaudzināt? Ģimenei ir ļoti svarīga loma, protams. Bet ticu, ka skolas, augstskolas, korporācijas ir būtiski nepieciešamas šajā procesā. Ko es ar to domāju? To, ko tautas valodā sauc par špikošanu jeb norakstīšanu. Tas izklausās triviāli, tas notika, kad es gāju skolā un augstskolā, es to darīju pats, jo bija sajūta, ka to dara gandrīz visi. Un, kā man stāsta skolēni un studenti, tagad, brīvā Latvijā, nekas neesot mainījies. Pirmo reizi par to iedomājos Dallasā, ASV, kur pirms katra skolas gada sākuma vecākiem atsūta skolas *code of conduct*, kurā iztirzāts, ko skolēns nedrīkst darīt, un viena no tām bija špikošana. Un, ja skolēns tika pieķerts, neviens neiebilda, ka viņu izslēdz no skolas. Dokuments bija jāparaksta gan bērnam, gan vecākam. Tādu pašu parakstīja medicīnas studenti, ko mācīju, tādu pašu parakstījam mēs, mācībbspēki. Tajā nebija teikts par špikošanu, bet par akadēmisko godīgumu, interešu konfliktiem utt. Es ļoti rūpīgi pārdomāju, kāpēc tas tiek prasīts, un sapratu – tas ieaudzina godīga valsts pilsoņa sapratni un jēgu un skaidri dod katram pilsonim ziņu, kas ir tās vērtības, kas mums kā sabiedrībai ir svarīgas un uz kurām mēs tiecamies. Šāda ētiskuma un godīguma mērauklas nospraušana, godīgas meritokrātijas jēga ģimenē, skolā, augstskolā, slimnīcā, jebkurā

darbā, maksājot nodokļus mūsu valstij, ir kritiski svarīga. Mums kā akadēmiskai mūža organizācijai jābūt līderim šo vērtību uzturēšanā un reklamēšanā, skaidri norādot, ka tās ir vērtības, par kurām mēs pastāvam un kuras turam visaugstākajā godā.

Salutem/labklājībai. Vēlos apgalvot, ka *Lettonia* to pilnībā nodrošina saviem biedriem. Jautāsi, kā? Mans pamatojums ir vēsturē ilgākais pētījums, kas veikts Hārvarda Universitātē un norit jau 82. gadu. Tas atklāja, ka cilvēka dzīvi visvairāk pagarina piederības sajūta, patiesa draudzība, kopīgas intereses. Šīs sajūtas pagarina kvalitatīvas dzīves ilgumu vairāk nekā ideāls holesterīna līmenis vai asinsspiediens. Tā ir patiesība no ļoti pragmatiska veselības viedokļa, un *Lettonia* ir mūsu mūža draudzības, kopīgu interešu organizācija, kas ļauj mums nodzīvot ne vien garāku, bet arī interesantāku un kvalitatīvāku dzīvi. Taču ne vien mūsu *Lettonia*, bet visām korporācijām jādomā, kā veicināt visas valsts kopējo labklājību. Mums svarīgi korporācijā diskutēt – kas arī notiek –, ko mēs ar to saprotam, kā to novērtēt, vai iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugums valstī automātiski nodrošina labklājības pieaugumu ikkatram cilvēkam un valstij kopumā? Vai labāks ir tagad bieži piesauktais cilvēku *laimes indekss*, un kas to vairo? Ir skaidrs, ka intelektuāli spēcīgi cilvēki ir vislielākie nākotnes IKP pienesēji. Mums kopā jādomā, kā spēsim motivēt cilvēkus mācīties Latvijas un pasaules labākajās augstskolās un kā spēsim viņus motivēt atgriezties mājās, kad mācības beigušās, atgriezties fiziski vai virtuāli. Jūs jautāsi, vai tas ir iespējams? Tas ir iespējams! Islande ir izcils piemērs, valsts, kurā ir sešas reizes mazāk iedzīvotāju nekā Latvijā, jau pirms vairākiem gadu desmitiem izlēma, ka vienīgais, kā valstij attīstīties, ir zināšanas. Islandes parlaments nolēma, ka atmaksās visu studiju maksu Islandes studentiem, kuri pēc absolvēšanas no labākajām augstskolām atgriezīsies un strādās Islandē piecus gadus. Atgriezušies ir 85 %. Un, kā intervijā minējis bijušais Islandes prezidents Olafurs Ragnars Grimsons, viņš domā, ka tieši tas Islandei nodrošinājis lielo ekonomisko izaugsmi. Uzskatu, ka mūsu, *Lettonia* un citu korporāciju, literāro vakaru diskusijām jāklūst par katalizatoriem, intelektuāliem sadarbības puduriem jaunu ideju dzimšanā valsts attīstībai.

Vitam/dzīvei. Aicināsim *Lettonia* un visas citas korporācijas mainīties uz augšu un pārtapt – par zināšanu centriem, diskusiju centriem, un tas būtu mūsu pienesums Latvijas kopējā intelektuālajā balsī. Mums jāklūst atvērtākiem, jāpatur vecās, svarīgās tradīcijas, bet jāveido arī jaunas, lai valsts dzird, kāds ir akadēmisko mūža organizāciju viedoklis par daudzām valstij tik svarīgām lietām. Ir viss, lai mēs kļūtu par intelektuālo centru valsts attīstības diskusijās.

Beigšu ar izcilā latviešu dzejnieka Andreja Eglīša vārdiem: “Kur mīt tas spēks, kas pacels mūs? Vai nezināt, tie esat jūs!” Mēs, *Lettonia*, kopā ar citām korporācijām devām, dodam un turpināsim dot pienesumu Latvijas attīstībai! Katrā ziņā to es mums visiem novēlu, 151. gadu uzsākot!

Vivat, Crescat, Floriat, Lettonia in eternum! **U!**

Atskatu par *Lettonia* 150. jubileju lasiet 59. lpp.

I DAĻA

ETIKETE KĀ NEATNEMAMA
IKDIENAS SASTĀVDAĻA
KORPORĀCIJĀT/I sen! com! Laura Pobusa, *gundega*

Etikete ietver manieres, nosacītus rituālus, uzvedības un izturēšanās priekšrakstus ar mērķi atvieglot saskarsmi. Arī studentu un studenšu korporācijās etikete ir viens no stūrakmeņiem, ko mācām pārzināt un ievērot jaunajiem biedriem, kā arī sagaidām teicamā izpildījumā no krāsnešiem. Izpratne par etiketes normām raksturo personības briedumu. Neliels ieskats pamatnormās, kas būtu apgūstamas meitenēm un fukšiem jau pirmajos semestros.

Labā un pieklājīgā uzvedība

Vēsturiski termins *etikete* no franču valodas *etiquette* lietots preču zīmes apzīmēšanai, bet mūsdienās tas ir termins cilvēka uzvedības un manieru raksturošanai. Ikdienu gaitās vārdu *etikete* varētu aizvietot arī ar vārdu *pieklājība*. Labā un pieklājīgā uzvedība ir derīga katram no mums visās dzīves situācijās, ne tikai korporāciju ietvaros. Iestājoties korporācijā, etiketi mācāties, un pēcāk ne diena vairs nav iedomājama bez staltas stājas un labas un pieklājīgas uzvedības.

Etiketi iedala četrās formās: pirmkārt, sadzīves etikete, kas nosaka attiecības pēc dzimuma un vecuma principa; otrkārt, lietišķā etikete, kas regulē attiecības pēc rangu principa; treškārt, diplomātiskais protokols; ceturtkārt, grupas etikete, kas reglamentē attiecības vienas noteiktas grupas dalībnieku starpā. Studentu un studenšu korporācijās attiecīgi pēc pasākuma veida pielietojamas visas formas, bet biežākās noteikti būs lietišķās un grupas etiketes normas.

Etikete studentu korporācijās

Esot korporācijā, pašsaprotamas un jau automātiski veicamas manieres ir piederīgas etiketes normām. Lai arī pamatnoteikumos uzvedības normas ir līdzīgas, pastāv atšķirības pieņemtajām normām ne tikai starp studentiem un studentēm, bet arī starp korporācijām, ūzusiēm.

Pamatlietas. Vīrieša cēlākie tikumi ir biedriskums, uzticamība un nelokāma lojalitāte. Goda vārdu tur augstāk par visu. Svarīgi būt džentlmenim, un tas

nozīmē būt iejūtīgam pret citiem cilvēkiem. Vīrieti par džentlmeni padara viņa rīcība un uzvedība visas dzīves laikā. Labi audzināts kungs vienmēr ir pieklājīgs, runā korektā, gramatiski pareizā valodā, neizmanto slengu. Apdomājas, pirms ko saka, nelabo citu pieļautās valodas kļūdas. Ierodas laikā, nekavē, nedodas prom pirms laika. Krietna burša stāja – cieņā tur tradīcijas un vecākuma principu, vienmēr jaunākie sveicina vecākos, līdzīgi kā armijā pēc dienesta pakāpēm, kad zemāka ranga pakāpes dod godu augstāka ranga pakāpēm. Patīkams, bet stingrs rokasspiediens. Ja tiek ar kādu iepazīstināts, pieceļas. Pret visām korporācijas atribūtiskām – vapeni, karogu, krāsām – izturas ar vislielāko godu. Tāpat arī pret Latvijas Republikas simboliem – Brīvības pieminekli, karogu, ģerboni, karavīru pieminekļiem –, kapvietās deķelis tiek noņemts aiz cieņas pret mirušajiem.

”

VĪRIEŠA CĒLĀKIE
TIKUMI IR BIEDRISKUMS,
UZTICAMĪBA UN
NELOKĀMA LOJALITĀTE.

Apģērbs. Ikdienu ģērbšanās etikete studentu korporācijā ir tumšas krāsas uzvalks, gaišs krekls, kaklasaite vai tauriņš, tumši, slēgti, nospodrināti apavi ar tumšām zeķēm. Likt krāsu lentu atļauts tikai tad, ja ir kaklasaite vai tauriņš. Atsevišķiem studentu korporāciju konventiem tas nav tik stingri regulēts ūzuss, bet nekādā ziņā nedrīkstētu valkāt sporta apavus, saplēstus džinsus, T-kreklu apvienojumā ar deķeli.

Etikete operā, ballēs un dāmu klātbūtnē

Cienot citus, džentlmenis vienmēr ierodas laikā. Operā, teātrī vai konventa sēdē negrozās savā vietā bez īpašas vajadzības. Ja uznāk klepus lēkme, jāatstāj telpa – tas ir gan savā, gan apkārtējo labā. Gadījumā, ja nav pārlicības, vai ovācijas jau būtu uzsākas, ieteicams nogaidīt, ko darīs citi. Jebkurā

vietā, kur sapulcējušies cilvēki, lai klausītos, vienmēr jāizslēdz mobilā telefona skaņa.

Pret dāmu jāizturas ar cieņu: durvju atvēršana, deķelēšana – ienākot telpā, kurā ir dāmas, vai ejot garām pa ielu, dāmām ir jādeķelē. Dejojot ar dāmu, deķelim jābūt novilktam. Skūpstot dāmu, deķelis jānovelk gan aiz cieņas, gan lai ar deķeļa nagu netīšām neiebakstītu dāmai. Piemirsta jeb ikdienā nepieņemta ir dāmas rokas skūpstīšana, satiekoties, piemēram, ballē. Pēc etiķetes skūpstīt ļauts pat cimdota dāmas roku, bet reāli dzīvē tas netiek darīts. Ballē šampanieša vai vīna glāze, kas tradicionāli tiek malkota, ierodoties deju zālē, kungam jāpasniedz viņa dāmai. Arī pie galda kungam jāpalīdz ar atspirdzinājumu un kopējo trauku pasniegšanu dāmai. Pie pusdienu galda apkalpo sievieti, kas sēž no vīrieša pa labi, tāpat palīdz, kad dāma apsēžas krēslā vai pieceļas no tā. Savukārt pie furšeta tipa galda vispirms būtu jāuzliek un jāatnes uzkodas dāmai, bet pēcāk jādodas pašam pēc uzkodām. Ja kungs iet kopā ar sievieti un viņi virzās cauri ļaužu pilnai telpai, kungs iet mazliet aiz viņas. Vīrietis nekad nenes dāmas rokassomiņu, jo tas ir dāmas aksesuārs.

”

PRET DĀMU JĀIZTURAS
AR CIEŅU: IENĀKOT
Telpā, kurā ir dāmas,
vai ejot garām pa ielu,
dāmām ir jādeķelē.

Alkohols, tā lietošana un dāvināšana

Burši bauda alu un stipros dzērienus, bet nekad to nedara pār mēru. Alu nebauda dāmu klātbūtnē. Dodoties ciemos pie studenšu korporācijas, puisi nekad nedāvina alkoholu, bet ierodas ar ziediem vai pārdomātu dāvanu. Ja ir vēlme kopīgi malkot vīnu, iepriekš par to vienojas, vīnu nogādā virtuvē, kur palīdz to saliet glāzēs un paši pasniedz dāmām.

Etiķete studenšu korporācijās

Pamatlietas, kas jāievēro studenšu korporācijās, ir līdzīgas jau iepriekšminētajām studentu korporācijās – tostarp vecākuma principa ievērošana, cieņas izrādīšana un pieklājība, cieņa pret iekšējām tradīcijām un komānu. Tāpat arī studenšu korporācijās noteikti neapvainojas par lietišķiem aizrādījumiem no vecākām biedrēm. Labi audzināta korporante ievēro etiķeti, viņa iet ar

paceltu galvu, taisnu muguru, vienmēr ir laipna, pieklājīga, labvēlīgi noskaņota pret visiem, runā ar smaidu, pat pa telefonu. Sevi izvērtē kritiski, jo tā ir daļa no sevis pilnveidošanas. Divi biežāk lietotie vārdi dāmas leksikā ir *paldies* un *lūdzu*.

”

KĀ KORPORANŠU
APĢĒRBA PAMATKRĀSA
MELNĀ IZVĒLĒTA, LAI
NEIZCELTU PERSONU, BET
RADĪTU IESPĒJU IZCELTIES
PERSONĪBAI.

Apģērbs. Studenšu korporācijās dominē melns vai balts apģērbs, jo uz tā vislabāk izceļas regālijas. Pieļaujami arī citi tumši toņi vienkāršā apģērbā. Melnā krāsa vizuāli vienādo, nav atmiņā paliekoša, ir piemērota ļoti dažādām dzīves situācijām. Kā korporanšu apģērba pamatkrāsa melnā izvēlēta, lai neizceltu personu, bet radītu iespēju izcelties personībai. Tomēr mēdz būt arī izņēmumi, kad pieļaujams krāsains apģērbs, tostarp balle.

Ikdienas ģērbšanās etiķete studenšu korporācijās ir tumšas krāsas kleita/svārki ar konservatīvu garumu līdz ceļiem vai zem tā un balta vai melna blūze/tops, slēgti melni izejamie apavi (laiviņkurpes, kurpes uz neliela papēža). Zeķes, zeķubikses nav tumšākas par apaviem, ir matētas (ne spīdīgas), miesas krāsas vai melnas. Pārlietu gaišas zeķes rada iespaidu par kailām kājām, kas nav pieļaujams. Aksesuārus var lietot labas gaumes robežās un tikai kvalitatīvus izstrādājumus. Nagiem jābūt koptiem, manikīrētiem, nav pieļaujamas spilgtas un tumšas nagu lakas un pārlietu gari mākslīgie nagi. Matiem jābūt tīriem, koptiem, lietojamas kvalitatīvas sprādzes, ne matu gumijas. Rotaslietās minimālisms – daži gredzeni, auskari, piespraude. Rotaslietu neesamība nav etiķetes pārkāpums.

Etiķete ballē

Ierodoties ballē, garderobē tiek atstātas virsdrēbes, var sakārtot matus ar rokām un piekārtot apģērbu, bet ķemmēt matus un labot grimu drīkst tikai dāmstabā. Par būtisku prasmi tiek uzskatīta dejojprasmē, ko iespējams apgūt jau fukšu laikā, bet būtu spordināma visu mūžu. Etiķete nosaka neatteikt deju, ja korporācijas pasākumā dāma tiek aicināta dejoj. Izņēmumi pieļaujami, ja aicinātājs ir reibumā.

Laipna namamāte

Labi audzinātu korporanti raksturo arī viņas spēja būt viesmīlīgai namamātei. Viesu uzņemšanai jāsniedz gandarījums gan viņai, gan viesiem. Namamāte ir laipna, tālredzīga, dāsna un viesiem ļauj justies patīkami un ērti. Korporācijas dzīvoklī tiek uzturēta vislielākā kārtība un viesi tiek uzņemti ar prieku.

”

SAVIESĪGĀ PASĀKUMĀ
SARUNAS AIZLIEGTIE
TEMATI IR VECUMS,
VESELĪBA, ĢIMENES
PROBLĒMAS, RELIĢIJA,
MEDICĪNA, MĪLAS DZĪVE,
DĀVANAS.

Komunikācijas etiķete

Komunikācija ir būtiska un it kā pašsaprotama ikdienas sastāvdaļa. Tomēr komunikācijas etiķetes principus būtu ieteicams atkārtot ikkatram un ievērot ne tikai korporācijas vidē, bet arī sadzīvē, darbā un ģimenē. Viens no komunikācijas etiķetes veidiem ir pieklājīga saruna. Ja saruna norit saviesīgā pasākumā, aizliegtie temati ir vecums, veselība, ģimenes problēmas, reliģija, medicīna, mīlas dzīve, dāvanas. Tāpat etiķetes ietvaros nedrīkst runāt par tiem, kas nav klāt, tai skaitā negatīvi izteikties par valstīm un to iekārtām. Ir nepieklājīgi saukstēties.

Komunikācijas etiķetes būtiskākie principi ir:

- **Labs klausītājs.** Prast koncentrēties un dzirdēt, kas otram sakāms.
- **Pārtraukšana.** Patraukt nav pieklājīgi, jo tas parāda necieņu pret sarunas biedru.
- **Komplimenti.** Komplimenta došana ir dāsnums, kas iepriecina. Reaģēt uz komplimentu vēlams ar prieku un paslavējot arī komplimenta devēju.
- **Atvainošanās.** Pieklājīgi ir atvainoties, ja nepieciešams paskaidrojums par kādu situāciju, piemēram, “Es nokavēju, jo..”
- **Viedokļa izteikšana par strīdīgiem jautājumiem.** Neuzstāj, ka tava pārliecība ir vienīgā pareizā, drīzāk piebilsti, ka tas ir viedoklis, ko atbalsti.

- **Nelūgtu padomu došana** – nav pieklājīga, tomēr, ja sarunā tie šķiet piemēroti, svarīgi, lai attieksme būtu atbalstoša. Uzsver, ka runā tikai no savas personīgās pieredzes.

Starpkorporāciju komunikācija

Starpkorporāciju komunikācijā ļoti bieži izmantojam elektronisku saziņu – e-pastu. Arī elektroniskajā saziņā ievērojami tie paši etiķetes noteikumi, jo tā ir saskarsme. **Viss, kas tiek nosūtīts no korporācijas, respektīvi, prezidija vai konventa, e-pasta adreses, tiek sūtīts no visas korporācijas un ir komunikācijas sastāvdaļa.**

Lai gan e-pasts noslēpj ķermeņa valodu, balss intonāciju un emocijas, sūtot nepārdomātu vēstuli, var rasties pārpratumi vai pat konflikti. Tāpēc pirms vēstules rakstīšanas vienmēr jāizvēlas tās tonis, lai tas neaizskartu e-pasta saņēmēju. Būtiski rakstīt lakoniski, konkrēti un saprotami, ievērojot pareizrakstību un valodas kultūru. Pirms sūtīšanas e-pasts rūpīgi jāpārlasa un jāpārbauda. Īpaši uzmanīgi pirms vēstules nosūtīšanas jāpārbauda saņēmēja e-pasta adrese, statuss un amats korporācijā, ko norādāt uzrunā. Vēstule noteikti arī jāparaksta, norādot amatu, statusu un konventa piederību. Ja tiek sūtīta vēstule ar pielikumu, vienmēr jāpārliecinās, ka tas vēstulei patiešām ir pievienots. Pareizi noformētas un labi strukturētas vēstules ir efektīvas un ātrāk sniedz vēlamu rezultātu.

Svarīgi ir laikus atbildēt uz saņemtajiem ziņojumiem, īpaši, ja tas ir prezidija vai konventa e-pasts. Vēstuli ignorēšana ir nepieklājīga. Parasti e-pasts tiek sūtīts, lai pēc iespējas ātrāk saņemtu atbildi, tāpēc **vēlams uz visām vēstulēm atbildēt 24 stundu laikā, vislabāk tajā pašā dienā.** Ja vēstule ir sarežģīta un nav iespējams sniegt tūlītēju atbildi, nosūtāma ziņa, ka vēstule saņemta un atbilde tiks sagatavota, piemēram, trīs dienu laikā. Tomēr šāds solījums cieši jātur un jāievēro. Korekta un pieklājīga e-pasta izmantošana rada pozitīvu tēlu gan par amatpersonu, gan par visu konventu kopumā. Digitālajai starpkorporāciju komunikācijai nebūtu izmantojama sarakste *WhatsApp* vai *Facebook Messenger* aplikācijās. Kā arī nepieklājīgi un apgrūtināši ir sarakstīties paralēli par to pašu tematu dažādos tīklos vienlaicīgi.

Korporāciju vidē bieži notiek dažādi svinīgi pasākumi, kuros noteikts konkrēts ģērbšanās stils. Laba audzināšana un manieres ir saprast ielūgumā norādīto apģērba kodeksu un to ievērot. Apģērbam jāatbilst laikam, vietai, notikumam. Par apģērba kodeksu lasiet nākamajā *Universitas* numurā.

Raksta tapšanā izmantoti 2019. gada I semestra P!K! prezidējošās korporācijas ieteikumi, kā arī E. Vanderbilda Lielā etiķetes grāmata, A. Strautmanes Etiķetes grāmata, Dž. Bridžisa Džentlmeņa rokasgrāmata un A. Odiņas Ievads dāmu etiķetē. **U!**

ABONĒ *UNIVERSITAS*!

Kļūsti par *Universitas* abonentu un saņem jaunāko drukāto žurnālu savā pastkastītē

2x gadā

SEPTEMBRĪ un FEBRUĀRĪ

Abonēšanas maksa (piegādes izdevumi):

Latvijā: 3 eiro (6 eiro gadā)

Ārpus Latvijas: 6 eiro (12 eiro gadā)

Piesakies, izmantojot QR kodu vai rakstot uz pk@universitas.lv
(Norādot vārdu, uzvārdu, konventa piederību un pasta adresi)

Studentu un studenšu korporāciju žurnāls *Universitas* ir bezpeļņas izdevums, kuru izdod Filistru biedrību savienība (F!B!S!) ar Latvijas Korporāciju apvienības (L!K!A!) finansiālu atbalstu. Žurnāls ir bez maksas un pieejams visos konventos.

Abonēšanas maksa sedz tikai pasta izdevumus un ar to organizēšanu saistītos izdevumus.

Spēlīet spēlmaņi, es iešu dancot...

**Pievienojies akadēmisko mūžorganizāciju deju kopai MARMALE,
lai kopīgi iemīlētu latviešu tautas deju!**

Deju kopa 2020. gada rudenī uzsāk savu 12. sezonu un gaida ikvienu, kurš vēlas iemācīties tautas deju soļus vai arī atsvaidzināt savas zināšanas un prasmes. Kopīgiem spēkiem apgūsim latviešu tautas dejas pamatus un dāvēsim prieku sev un citiem!

Mēģinājumi notiek reizi nedēļā - trešdienās Rīgas centrā no plkst. 19.00 līdz 22.00.

 marmale@marmale.lv

 DKMarmale

AKADĒMISKO MŪŽORGANIZĀCIJU DEJU KOPA

Iknedēļas pauku nodarbība studentu korporācijā *Tervetia*. Paukanti no korporācijām *Fraternitas Lettica*, *Latvia*, *Tervetia*, *Fraternitas Academica* un *Fraternitas Imantica*.

PAUKOŠANAS TRADĪCIJAS UZTURĒŠANA IR KATRA BURŠA PIENĀKUMS

T/I mag!pauc! fil! Pauls Jaks, *frater imanticus*

Foto: kr! Tedis Teodors Murņikovs, *frater imanticus*

Akadēmiskā paukošana vienmēr piederējusi pie studentu korporāciju sadzīves stūrakmeņiem, jo, pretēji neburšiem, burši goda lietu kārtošana izmanto tikai goda tiesu un rapieri. Paukošanas tradīcija studentu korporāciju kultūrā un uzvedībā ienes īpatnēju raksturu, jo šādi tiek regulētas buršu savstarpējās attiecības.

Ierocis kā brīvības un goda apliecinājums

Visbiežāk pirmā asociācija vārdam *paukošana* nekorporantu vidū ir sporta paukošana, kas redzama olimpiskajās spēlēs un kam raksturīgs uzbrukums ar duršanas kustību. Akadēmiskajā paukošanā, ko jau izsenis izkopj studentu korporācijas, duršanas kustības nav. Tiek lietoti tikai cirtieni, kuru mērķis ir izdarīt sēdējumu (trāpījumu) pretinieka krūšu apvidū, padusē un tādā pašā augstumā mugurpusē. Par katru precīzu sēdējumu cirtiena veicējam tiek piešķirts punkts – standarta cīņā tiek veikti septiņi kārtējie gājieni, kas mijas ar pārtrauktiem gājieniem.

Akadēmiskā paukošana ir neatņemama latviešu studentu korporāciju tradīcija un vērtība kopš to pirmsākumiem, un pamatā vienmēr bijusi ideja – pastāvēt par sevi, saviem uzskatiem ne tikai ar vārdiem, bet arī ar darbiem, tai pašā laikā arī parādīt atbildību par savu rīcību un gatavību cirst menzūru¹. Menzūras regulē buršu savstarpējās attiecības un daudzus attur no pārsteidzīgas vai nepārdomātas, citus aizskarošas rīcības. Paukošana jau vēsturiski bijis viens no goda aizstāvēšanas veidiem – duelēšanās –, kas veidojies

”

PAUKOŠANA JAU VĒSTURISKI BIJIS VIENS NO GODA AIZSTĀVĒŠANAS VEIDIEM.

¹ Menzūra – goda lietu kārtošana ar ieročiem divu studentu korporantu starpā, divkauja līdz pirmajām asinīm.

pirms daudziem gadsimtiem, kad personai piederošs ierocis kalpojis, ne tikai dodoties karā vai cīnoties duelī, bet gan kā brīvības apliecinājums (ieroču turēšanas tiesības bija tikai brīviem cilvēkiem). Rapieris ir arī vīrišķības, drosmes un godaprāta simbols.

”

AIZSKĀRUMA GADĪJUMĀ PARTA IZAICINĀŠANA IR NEVIS IESPĒJA, BET GAN PIENĀKUMS.

Iemācīt pastāvēt par savu identitāti

Par paukošanas apmācību katrā korporācijā atbildīgs tā laika pauku maģistrs jeb mag!pauc!. Mag!pauc! galvenie uzdevumi ir vadīt un izkopt konventa paukošanas tradīcijas un sagatavot biedrus menzūrām. Tāpat kā vēsturiski, arī tagad menzūra studentu korporācijās kalpo tikai kā galējs un ne vairs tik bieži lietots līdzeklis strīdus situāciju risināšanā, ko nav iespējams atrisināt sarunu ceļā. Paukošanas prasmei ir arī nozīmīga loma krāsu piešķiršanai krustdēliem, jo pauku stundas fuksēšanas laikā jāapmeklē obligāti un tās noslēdzas ar eksāmenu – atpaukošanu. Tajā tiek pārbaudītas krustdēļa prasmes gan paukošanā, gan tehniskās zināšanas par cirtieņu veidiem u.tml. Jāuzsver gan, ka katrs pats atbildīgs par personīgā paukošanas līmeņa uzturēšanu. Pauku maģistrs var iemācīt paukošanas pamatus, vēsturi un sagatavot atpaukošanai, taču prasmju

līmenis pēcāk jāuztur pašam. Kā mag!pauc! krustdēliem mācot par paukošanas jēgu, vienmēr uzsveru tieši rakstura audzināšanu, gatavību pastāvēt par savu identitāti un viedokli neatkarīgi no tā, kurš nostāties pretī, bet – pats galvenais – aizskāruma gadījumā *parta*² izaicināšana ir nevis iespēja, bet gan pienākums.

Duelēšanās kā konflikta risināšanas veids

Var jautāt, vai duelēšanās ir godīgākais variants risināt konfliktu buršu vidū, ņemot vērā, ka *partiem* mēdz būt atšķirīga fiziskā spēka sagatavotība? Šādas diskusijas bijušas jau pagājušajā gadsimtā, un secināts, ka paukošanā fiziskais spēks visnotaļ nav noteicošais faktors panākumiem. Paukošanas procesā kā svarīgākie faktori jāizceļ ātrums, spēja reaģēt, precizitāte, kā arī morālā sagatavotība. Arī no personīgajiem novērojumiem varu teikt, ka pretiniekiem arī ar diametrāli atšķirīgu miesas būvi un fizisko sagatavotību cīņa var būt vienlīdz sīva, jo katram ir savas priekšrocības, kas treniņu laikā izpētītas un izkoptas.

”

PAUKOŠANĀ FIZISKAIS SPĒKS VISNOTAĻ NAV NOTEICOŠAIS FAKTORS PANĀKUMIEM, BET GAN ĀTRUMS, PRECIZITĀTE UN MORĀLĀ SAGATAVOTĪBA.

Turnīri paukošanas kultūras saglabāšanai

Paukošanas tradīcija latviešu studentu korporācijām bijusi dzīva no to pirmsākumiem, tāpat šo tradīciju nav spējis izskaust arī liels pārrāvuma periods, jo, arī būdamas trimdā, korporācijas noturēja gan regulāras pauku stundas, gan nepieciešamības gadījumos menzūras. Lielākā daļa studentu korporāciju arī mūsdienās pilnvērtīgi uztur paukošanas tradīcijas un pilnveido paukošanas prasmī, piemēram, rīko un vada kopīgas pauku nodarbības un veicina paukošanas līmeņa kopīgu celšanu. Lielu devumu akadēmiskās paukošanas kultūrai Latvijā dod studentu korporācijas *Fraternitas Lataviensis* ikgadējais paukturnīrs, kurā tiek noskaidrots gada labākais akadēmiskais paukotājs, kā arī iespējams gūt ieskatu citu korporāciju paukošanas prasmju līmenī un kopējā kultūrā. Neskatoties uz faktu, ka noteikumi un pamatelementi lielā mērā Paukošanās komānā visiem atrunāti vienādi, vērojamas atšķirīgas nianšes. Tāpat ikgadējs pauku turnīrs norisinās Igaunijā, Tartu, kur

Paukanti pirms cīņas nostājas uz līnijas, izrāda cieņu sasveicinoties un nomēra attālumu viens no otra.

² *Parts* [lat. pars (ģen. partis)] puse, daļa; juridiski kā otra (pretējā) puse, pretinieks.

piedalās gan latviešu, gan igauņu studentu korporācijas. Protams, neskaitot iepriekš minētos visaptverošos turnīrus, kā regulāra tradīcija ir arī mazāka mēroga paukošanas turnīri atsevišķu konventu starpā, piemēram, *Fraternitas Imantica* un *Gersicania* ikgadējais krustdēlu pauku turnīrs maijkomeršā.

Cik daudz varam un vēlamies izpaust?

Neskatoties uz to, ka pasākumos plašākai sabiedrībai studentu korporācijas reprezentējas ar saviem ieročiem – rapieriem –, jāatceras, ka korporācijas ir slēgtas organizācijas un mūsu komāni paredz tradīciju neizpaušanu. Aktuāls ir jautājums, cik daudz no šīm tradīcijām varam un vēlamies izpaust? Atsevišķas korporācijas viesu vakaros, Muzeju nakts pasākumos un citos veic paraugdemonstrējumus (to skaitā arī *Fraternitas Imantica*) vai ielūgumos uz viesu vakariem konventā nereti liek uzsvāru tieši uz paukošanu un iespēju viesiem to izmēģināt. Var novērot, ka īpaši mūsdienās temats par šīs internās tradīcijas izpaušanu uz ārieni sāk arvien vairāk aktualizēties. Viedokļi dalās – daļa uzskata, ka paukošana ir ne tikai studentu korporāciju sastāvdaļa, bet vēsturiski arī pie universitātēm piederoša tradīcija (piemēram, korporācija *Fraternitas Baltica* izveidojās no paukošanas pulciņa), tāpēc

tās demonstrēšanā neredz daudz nosodāma. Taču pastāv arī pretēji viedokļi, ka paukošana ir strikti interna tradīcija. Jācer, ka diskusiju ceļā varēsim nonākt pie kopsaucēja un, iespējams, ar šo unikālo tradīciju iepazīstināt sabiedrību plašāk, tādējādi popularizējot studentu korporācijas kopumā.

”

AKTUĀLS IR JAUTĀJUMS, CIK DAUDZ PAR PAUKOŠANAS TRADĪCIJĀM VĒLAMIES IZPAUST?

Šobrīd studentu korporācijām uzdevums būtu pārmantot visas zināšanas par paukošanu no vecākām paaudzēm, kā arī uzturēt regularitāti pauku nodarbībām un turnīriem. Pats galvenais, uzturēt paukošanas ideju, neklūt pasīviem, lai paukošanas tradīcija spētu attīstīties. Nevaru iztēloties situāciju, ka latviešu studentu korporāciju saime varētu pieņemt un atzīt par legālu nepaukojošu studentu korporāciju. **U!**

Paukants pa kreisi gatavojas veikt gājienu, paukants pa labi ieņēmis aizsardzību un gatavs uzņemt cirtienu.

STUDENTU KORPORĀCIJU LIECĪBAS STUDENTU KARČERĪ

T/I III šarž! fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*, Mg. hist.

Foto: fil! Mārite Meļnika, *daugaviete*, Sarmīte Livdāne

Latvijas Universitātes (LU) galvenās ēkas augšējā stāvā atrodas kādreizējais Rīgas Politehnikuma (RP) studentu karceris, kas kā mēms liecinieks vēsta par studentu vētraino dzīvi 19. gadsimta otrajā pusē. Kā vienīgais šāda veida objekts Baltijas valstīs RP studentu karceris glabā arī studentu korporāciju vēsturiskās liecības.

Rūpnieciskā ražošanas pieprasa tehniskos prātus

Studentu karcera rašanās cieši saistīta ar 19. gadsimta vēsturi, RP vēsturi, tehnoloģisko attīstību un izpratni par tā laika uzvedības normām, disciplīnu. 19. gadsimts Eiropas vēsturē pazīstams ar t.s. rūpniecības apvērsumu, kad Eiropas lielvalstīs (Lielbritānijā, Francijā, ķeizarkariskajā Vācijā un cariskajā Krievijā) sāka attīstīties rūpnieciskā ražošana. Lai gan cariskajā Krievijā industrializācijas process vispārējā līmenī noritēja lēni, Baltijas guberņās (Igaunijā, Vidzemē un Kurzemē) tas notika ļoti strauji. Rīgai kā reģionālam centram sākās strauja tirdzniecības un rūpniecības attīstība, un tā kļuva par vienu no plaukstošajām Baltijas jūras ostas pilsētām. Pilsētās attīstību veicināja Krievijas cara

Aleksandra II dzimtbūšanas atcelšana Igaunijā (1816), Kurzemē (1818) un Vidzemē (1819), jo zemnieki, atbrīvojoties no muižnieku kundzības, sāka pārcelties uz pilsētām. Rīgā pieauga darbaspēks ne tikai no Baltijas, bet arī no citām cariskās Krievijas guberņām. Iedzīvotāju skaita pieaugums lika nojaukt Vecrīgas viduslaiku nocietinājumus, uzsākot intensīvu Rīgas pilsētas centra apbūvi un pilsētas teritorijas paplašināšanu. Rīgas osta kļuva par tranzītkrāvu centru, caur kuru eksportēja daudz preču no cariskās Krievijas uz Rietumeiropu. 1861. gadā tika uzbūvēta pirmā dzelzceļa līnija mūsdienu Latvijas teritorijā, kas savienoja Rīgu un Daugavpili.¹ Rīgas attīstība un modernizācija radīja pieprasījumu pēc tehniskajiem speciālistiem, kuriem būtu kompetence uzturēt rūpniecības iekārtas, transporta infrastruktūru, transporta līdzekļus un loģistiku.²

Rīgas Politehnikuma dibināšana

Rīgas pilsētas attīstības nolūkos 1862. gadā tika nodibināts RP, kas ir pirmā augstākās izglītības iestāde mūsdienu Latvijas teritorijā. RP sagatavoja tehniskos speciālistus –

¹ Zigmunde, Alīda. Ernests Nauks (1819-1875): Rīgas Politehnikuma pirmais direktors. Rīga: RTU izdevniecība. 2019, 19. lpp.

² Krastiņš, Edmunds. Latvijas Rūpniecība XIX-XXI gadsimtā. Rīga: Apgāds Jumava. 2018, 26. lpp.

Rīgas Politehnikums 19./20. gadsimta mijā, atklātne.

inženierus, arhitektus, mehāniķus, tirdzniecības speciālistus u.c. Šī augstskola uzņēmās kvalificētu tehnisko speciālistu sagatavošanu Baltijā, kas pirms tam nebija iespējama.³ Pirms RP nodibināšanas Baltijas guberņu iedzīvotājiem bija jābrauc studēt uz Rietumeiropas valstīm, kurās bija tehniskās augstskolas jeb t.s. politehnikumi. Starp šīm valstīm izceļamas vāciski runājošās zemes – Vācu valstu konfederācija (1815–1866), ķeizarišķā Austrija (1804–1867) un Šveice. Tomēr studēšana ārzemēs bija dārga un neveicināja Rīgas pilsētas strauju izaugsmi.⁴ RP, pretstatā Tērbatas Universitātei, nebija klasiska, bet gan specializēta universitāte, kur, saliedējot dabaszinātnes ar matemātiku, notika orientēšanās uz praktisko, nevis teorētisko pielietojumu.⁵

Vācijas augstskolu audzināšanas metodes

RP sagatavoja tehniskos speciālistus cariskās Krievijas saimnieciskajai izaugsmei un politisko mērķu sasniegšanai. Nereti atsevišķi studenti studiju laikā nonāca arī nepatikšanās. Kad 1869. gadā RP ieguva jauno ēku Troņmantnieku ielā 1 (mūsdienu Raiņa bulvārī 19), tur nebija paredzētas telpas studentu karcerim, kur par disciplināriem pārkāpumiem ieslēgtu studentus, bet tādu izveidoja ēkas augšējā stāvā. Tā ir neliela telpa, kas 30 gadus (no 1875. līdz 1905. gadam) tika izmantota kā studentu karceris.⁶ Šāda audzināšanas prakse, kur nepaklausīgos studentus ieslodzīja bēniņos, pastāvēja Vācijas universitātēs. RP kā vācbaltiešu un vāciešu dibināta augstskola pārņēma Vācijas augstskolu studentu audzināšanas praksi. Taču svarīgi atzīmēt, ka studentu

karceris nebija cietums, bet gan audzināšanas telpa – studentus nepazemoja, bet gan audzināja to paklausību.

Sodīšanas iemesli

RP studentu karceri izbūvēja ēkas bēniņos 1875. gadā, kur studentus ieslodzīja par dažādiem disciplīnas noteikumu pārkāpumiem – kaušanos, smēķēšanu, pārmērīgu alkohola lietošanu, personas goda un cieņas aizskaršanu pret mācībspēkiem vai citiem studentiem, grāmatu nenodošanu bibliotēkai pirms termiņa beigām, apzinātu lekciju neapmeklēšanu. Jo smagāks pārkāpums, jo ilgāku laiku studentam bija jāpavada karcerī. Soda izciešana ilga no divām līdz četrām stundām, maksimālais laiks bija viens mēnesis. Ja students pārkāpa disciplīnas noteikumus vairāk nekā divas reizes, viņu no augstskolas izslēdza. Tajā laikā tikt izslēgtam no RP bija ļoti liels zaudējums, jo studiju maksa bija augsta un apgūstamā studiju viela sarežģīta.⁷ Pārkāpēju lielā daudzuma dēļ uz pāraudzināšanas vietu studenti *stāvēja rindā*. Studentam laiks karcerī bija jāpavada vienam pašam, viņu nedrīkstēja apciemot draugi, nedrīkstēja sarunāties. Galvenais uzdevums bija tikai mācīties un apzināties izdarīto pārkāpumu.⁸

”

STUDENTU KARČERIS
NEBIJA CIETUMS, BET GAN
AUDZINĀŠANAS TELPA.

Studentu karceris 2019. gadā.

3 Krastiņš, Edmunds, 26.-27. lpp.

4 Zigmunde, Alīda, 19. lpp.

5 Turpat, 21. lpp.

6 Laščkovskis, Mihails. Poļu akadēmiskā dzīve Rīgas Politehnikumā (1862-1918). 132.-134. lpp. No: Jaņickis, Arkādjušs. Laščkovskis, Mihails.

Jēkabsons, Ēriks. *Polentechnikum*. Varšava: Polijas Republikas Kultūras un nacionālā mantojuma ministrijas Kultūras mantojuma departaments. 2012, 198. lpp.

7 Turpat, 57. lpp.

8 Iveta Sazonova, LU <https://www.lu.lv/muzejs/par-mums/zinas/zina/t/52209/>

Vācbaltiešu studentu korporācijas *Concordia Rigensis* locekļa Eduarda Stradvoska paraksts uz sienas (augšējā labajā stūrī).

Students, atrodoties karcerī, nevarēja apmeklēt lekcijas, viņam bija jādzīvo vienatnē, kur slēgtajā telpā bija tikai viena gulta un galds ēšanai un mācību materiāliem. Ieslodzītajam studentam dabiskās vajadzības nodrošināja nakts pods, ko dienas laikā augstskolas darbinieks izmazgāja.⁹ Ziemā ieslodzītajiem studentiem bija jādzīvo aukstumā, jo karcerī nebija apkures. No rīta, dienas vidū un pēcpusdienā karceri apgaismoja saules stari, kas spīdēja caur logiem. Lai gan 19. gadsimta beigās notika Rīgas elektrifikācija, studentu karcerī nebija pieslēgta elektrība. Šī iemesla dēļ naktīs studentam kā apgaismojums bija jāizmanto svece vai petrolejas lampa, bet dažkārt telpu apgaismoja tikai Mēness. Logi nebija aizrestoti, jo karceris netika pielīdzināts cietuma kamerai, kā arī pati telpa atradās 5. stāvā. Pirms LU ēdnīcas, garderobes un Lielās aulas izbūves 20. gadsimta 20.–30. gados galvenās ēkas iekšpusē atradās iekšpagalms, kas bija apzaļumots. Ja kāds no ieslodzītajiem studentiem būtu mēģinājis izbēgt pa logu, tas nozīmētu drošu nāvi. Studentam bija jāsamierinās ar atrašanos karcerī līdz soda izciešanas termiņa beigām.¹⁰

9 <https://www.lu.lv/muzejs/apskates-objekti/studentu-karceris/>

10 Laščkovskis, Mihails. Poļu akadēmiskā dzīve Rīgas Politehnikumā (1862-1918), 58. lpp.

11 Turpat, 58. lpp.

12 Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā (1. daļa): Rīgas Politehnikums, Rīgas Politehniskais institūts (1862-1919). Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte. 2002, 57. lpp.

13 Laščkovskis, Mihails. Poļu akadēmiskā dzīve Rīgas Politehnikumā (1862-1918), 135. lpp.

Zīmējumi līdz griestiem

Students, nokļūstot karcerī, parasti centās atstāt rakstisku vai tēlojošu liecību uz tā sienas. Jo ilgāk students bija ieslēgts, jo izteiksmīgāku zīmējumu vai uzrakstu varēja radīt. Tā kā mācību nolūkos studentam karcerī bija atļauts izmantot rakstāmpiederumus, viņš ar zīmējumiem un uzrakstiem varēja izraibināt un aprakstīt karcera pelēki baltās sienas līdz pat griestiem. Karcerī redzami uzraksti latviešu, poļu, vācu, krievu, franču, latīņu u.c. valodās, kas atklāj pārkāpuma veidus, aktuālākās pārdomas par augstskolas mācībspēkiem, atmiņas par mīļotajām meitenēm un pat matemātiskas formulas. Uzraugi pret ieslodzītajiem studentiem bija ļoti stingri. Par to liecina uz karcera sienām redzama karikatūra – uzraugs, kas pakārts karātavās, turpat redzama saulīte un uzraksts *Da hängt die alte Schpurhund jeb Tur karājas vecais sunpurns*.

”

VIENĪGĀ LATVIEŠU STUDENTU
KORPORĀCIJU LIECĪBA
STUDENTU KAR CERĪ IR
SELONIJAS VAIROGS.

Unikāls objekts Baltijas mērogā

Studentu karceris sāka morāli novecot 1903. gadā un pēc 1905. gada revolūcijas tika slēgts. Sākās pārmaiņas, kas ieviesa šķietamu demokrātiju arī akadēmiskajā vidē. Piemēram, studentu audzināšanā pārstāja izmantot karceri. Kopš 1905. gada studentu karceris saglabājies neskarts un neizmantots starpkaru laika Latvijas valstī (1918–1939), PSRS un nacionālsociālistiskās Vācijas okupācijas režīma apstākļos 20. gadsimta 40.–80. gados un mūsdienās kopš Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas 1991. gadā.¹¹ RP studentu karcera telpa saglabājusies sākotnējā veidā līdz mūsdienām un ir vienīgais šāda veida objekts Baltijas valstīs, jo Tartu Universitātes studentu karceri Igaunijā izpostīja ugunsgrēks.¹² No 2008. līdz 2012. gadam ar Polijas Kultūras un nacionālā mantojuma ministrijas, Polijas Senāta, LU vadības un poļu studentu korporāciju *Arkonja* un *Welecja* atbalstu notika studentu karcera restaurācija, kuras laikā atjaunotas unikālās poļu, vācbaltiešu, krievu un latviešu studentu korporāciju vēsturiskās liecības.¹³

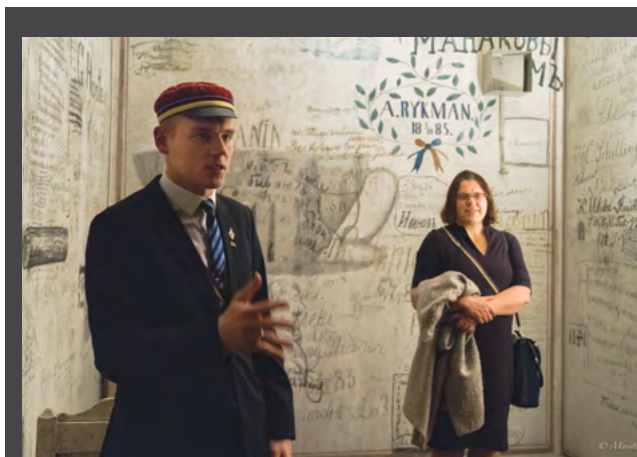

Poļu studentu korporācijas *Arkonia* locekļa Augusta Dobrovoļska zīmējums uz sienas.

Korporantu zīmējumi

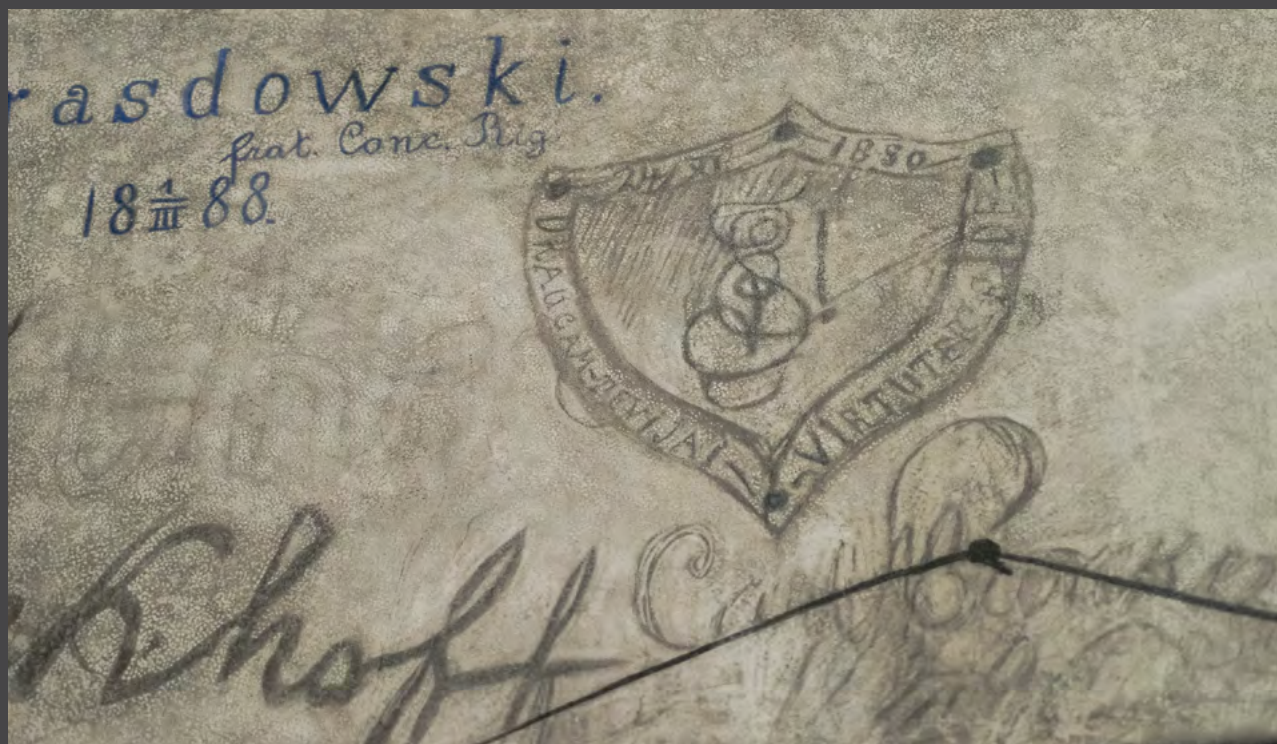
Studentu karcera sienas noklātas ar dažādiem uzrakstiem, zīmējumiem un cita veida liecībām dažādās valodās (poļu, vācu, franču un krievu), kas liecina par poļu, vācu un krievu studentiem RP. Atsevišķi topošie tehniskie speciālisti piederēja arī kādai no studentu korporācijām, kas dibinājusies pie RP. Sevišķi daudz zīmējumu atstājuši poļu studenti, starp kuriem ir arī studentu korporāciju *Arkonia* un *Welecja* locekļi. Uz to norāda ieslēgto studentu poliskie uzvārdi un *Arkonia* vai *Welecja* cirķeļi, kas liecina par viņu piederību vienai no abām studentu korporācijām. Jāuzsver, ka sākumā poļu studenti stājās vācbaltiešu studentu korporācijās, no kurām vēlāk nošķīrās, izveidojot poļu studentu korporācijas. Par poļu studentu piederību kādai no vācbaltiešu studentu korporācijām liecina Eduarda Stradovska uzzīmētais vārds un uzvārds, kas atrodas pie *Concordia Rigensis* uzraksta (uzrakstu zīmējis pats E. Stradovskis). Otrs ievēribs cienīgs, ļoti labi restaurēts ir *Arkonia* locekļa Augsta Dobrovoļska uzgleznotais korporācijas cirķelis, ko ieskauj krāsu lentas un latīniskais sauklis *Vivat, crescat, floreat Arkonia in aeternum* (Lai zeļ, zied un plaukst *Arkonia* mūžu mūžos). Šī ir vislabāk saglabājusies studentu korporāciju liecība, ko

poļu restauratori veiksmīgi atjaunoja. No latviešu studentu korporāciju liecībām izceļams *Selonija* vairogs, kas gan uzgleznots melnbalts un ir padilis. Lai gan restauratori centās to atjaunot, tas neizdevās. Šī ir vienīgā latviešu studentu korporāciju liecība studentu karcerī.¹⁴

LU muzeja vēstures kolekcijas speciālists fil! Rūdolfs Rubenis stāsta par studentu karceri *Daugavietes* biedrēm.

¹⁴ Laščkovskis, Mihails. Poļu akadēmiskā dzīve Rīgas Politehnikumā (1862-1918), 134. lpp.

Latviešu studentu korporācijas *Selonija* vairogs studentu karcerī.

Ievērojamu studentu korporāciju locekļi, kuru liecības atrodamas karcerī

Eduards Stradovskis. Vācbaltiešu studentu korporācijas *Concordia Rigensis* loceklis. Kurzemes polis. No 1885. līdz 1887. gadam studēja RP ķīmiju, papildinot ar lauksaimniecības studijām 1891. gadā. No 1893. līdz 1898. gadam strādājis par noliktavas pārzini uzņēmumā *Maksimowka* Krakovā, mūsdienu Polijas teritorijā, un no 1906. līdz 1914. gadam nodarbojās ar privāto uzņēmējdarbību Liepājā.¹⁵

Augusts Dobrovoļskis. Poļu studentu korporācijas *Arkonia* loceklis. Volīnijas polis. No 1885. līdz 1887. gadam studējis ķīmiju RP, turpinot mehānikas studijas līdz 1888. gadam. Strādājis Dņepropetrovskas dzelzs apstrādē, mūsdienu Ukrainas teritorijā. No 1900. līdz 1906. gadam dzelzs lietuves akciju sabiedrības vadītājs Varšavā, mūsdienu Polijas teritorijā.¹⁶

Ādolfs Rotherts. Poļu studentu korporācijas *Welecja* loceklis. Prūsijas polis. Alfrēda Rotherta brālis.¹⁷

Alfrēds Rotherts. Poļu studentu korporācijas *Welecja* loceklis. Varšavas polis. Ādolfa Rotherta brālis. No 1889. līdz 1893. gadam studējis tirdzniecību RP. No 1898. līdz 1904. gadam bijis direktors ķeizariskajai Vācijai piederošajā elektronikas uzņēmuma *AEG* Sanktpēterburgas filiālē un no 1904. līdz 1914. gadam, paralēli strādājot *AEG*, pildīja *Siemens&Halske* elektrotehniskās rūpnīcas direktora pienākumus Sanktpēterburgā.¹⁸

Leopolds Anstadts. Poļu studentu korporācijas *Arkonia* loceklis. Varšavas polis. No 1887. līdz 1896. gadam studējis ķīmiju RP.¹⁹

Pēc restaurācijas 2013. gadā RP studentu karceris tika atvērts ikvienam interesentam. Apmeklējums iepriekš piesakāms pa tālruni 67034566, e-pastu muzejs@lu.lv. LU muzeja krājumā ir ievērojama studentu akadēmisko mūža organizāciju liecību kolekcija, ar ko var iepazīties, sazinoties ar krājuma glabātāju Rūdolfu Rubeni. Kontakti: rudolfs.rubenis@lu.lv, 67034566 vai 25733456. **U!**

¹⁵ *Album Academicum des Polytechnikum uz Riga (1862-1912)*. Riga: Verlag Jonck & Poliewsky. 1912, Seite 134

¹⁶ Turpat, Seite 186

¹⁷ Turpat, Seite 147

¹⁸ Turpat, Seite 252

¹⁹ Turpat, Seite 176

20. GADSIMTA LATVIETIS KĻŪST PAR MILJONĀRU, RADOT PIRMO ZOBU PASTU LATVIJĀ

Fil! Antons Rimeiks, *talavus*
Foto no *Talavijas* arhīva

Fil! Antons Rimeiks, *talavus*, bija viens no veiksmīgākajiem pirmskara latviešu uzņēmējiem, kas soli pa solim, sākot ar mazumiņu, izveidoja veiksmīgu parfimērijas ražotni, radīja Latvijā pirmo zobu pastu un radoši virzīja savus produktus tirgū. 50. gados četrus lielos pirmskara latviešu parfimērijas uzņēmumus, kas tika nacionalizēti, arī Antona Rimeika *Mētru*, apvienoja vienā un nosauca par *Dzintaru*.

Fil! Antons Rimeiks 1925. gadā.

“Es centīšos, cik spēšu, lai gūtu panākumus”

Antons Rimeiks dzimis 1898. gadā Valmieras apriņķa Umurgā. Viņš bija jaunākā atvase deviņu bērnu zemnieku ģimenē. “Jau agrā jaunībā Antons saprata, ka, lai dzīvētu tiktu uz priekšu un izrautos no nabadzības, daudz un cītīgi jāmācās. Mazais Antons pabeidz pagasta skolu un tirdzniecības skolu Limbažos,” grāmatā *Dzintara aromāts* raksta tās autore Ksenija Zagorovska. “Es centīšos, cik spēšu, lai gūtu panākumus,” – tā teicis Antons, un vēlāk izrādījās, ka viņa stingrā apņemšanās piepildījās. Pēc tirdzniecības skolas absolvēšanas 18 gadu vecumā Rimeiks pārcēlās uz dzīvi Rīgā, kur sāka mācīties komercskolā. Paralēli mācībām, lai piepelnītos, viņš pasniedza privāttundas. Pirmā pasaules kara gados Rimeiks devās bēgļu gaitās uz Krieviju, kur Voronežā pabeidza ģimnāziju. 1918. gadā viņš atgriezās Rīgā, iestājās Rīgas Politehniskajā institūtā studēt ķīmiju, bet 1919. gada jūnijā izstājās, lai dotos dienēt Latvijas armijā.

Apzinīgais virsnieks

Antons karoja drošsirdīgi – tika apbalvots ar ordeni par Latvijas atbrīvošanu, taču viņu neinteresēja militārā karjera. Kā liecina Antona Rimeika virsnieka dienesta gaitas lieta Latvijas Valsts vēstures arhīvā, 1919. gada 10. jūnijā viņš brīvprātīgi iestājās Latvijas armijā un tika ieskaitīts inženieru sapieru rotā. Tā paša gada oktobrī Rimeiks tika

”

1926. GADĀ ANTONS
RIMEIKS ABSOLVĒJA
LATVIJAS UNIVERSITĀTI,
IEGŪSTOT INŽENIERA
ĶĪMIKA DIPLOMU.

nosūtīts mācībās uz tikko dibināto Latvijas Kara skolu, tomēr Bermonta uzbrukuma dēļ viņš nonāca frontē, kur piedalījās gan Rīgas cīņās, gan Kurzemes atbrīvošanā no bermontiešiem. 1919. gada decembrī Rimeiks atsāka mācības kara skolā un nākamā gada 20. maijā tās pabeidza leitnanta dienesta pakāpē. Tūlīt sekoja norīkojums dienestam 5. Cēsu kājnieku pulkā, kas tobrīd atradās Latgales frontē, kur aktīvās cīņas ar lieliniekiem gan bija beigušās. Pēc Latvijas Neatkarības kara Rimeiks palika armijā, kur 1920. gada 29. decembrī tika pārcelts uz 2. robežsargu pulku. “Dienesta pienākumus pildīja apzinīgi un akurāti. Disciplinēts un korekts. Dienestu armijā uzskatīja kā pagaidu nodarbošanos, kamdēļ arī demobilizējās. Garīgi un fiziski ļoti attīstīts,” teikts atestācijas komisijas slēdzienā, kas rakstīts 1921. gadā, kad Rimeiks dienestu armijā pameta.

Talavijas zēni ar oldermani 1923. gada rudens semestrī. Antons Rimeiks trešajā rindā, turot pikola kausu. Fil! Antons Rimeiks 1925. gadā.

Korporācijas gaitas

1921. gadā Rimeiks iestājās Latvijas Universitātē, lai atgrieztos pie savām mīļajām studijām ķīmijā. “Studijas iesāku atkal 1921. gada janvārī, bet tā paša gada augustā, sekmīgākai studiju turpināšanai, demobilizējies,” raksta pats Rimeiks *Talavijas* albumā. Viņš uzņemts *Talavijā* 1923. gada 8. oktobrī. Daudz ziņu par Rimeiku kā *talavu* nav, tomēr zināms, ka krāsu referāts bijis izstrādāts par tēmu *Jaunākie paņēmieni cukura fabrikācijā, un kas jāņem vērā pie cukura fabriku būves Latvijā*. Krāsas saņemis pēc gada, speciālajā konventā uzņemts 1924. gada 27. oktobrī. Kā vienīgais amats konventā uzrādīts mag! cant! subst! 1925. gadā. 1926. gadā Rimeika studijas bija noslēgušās un viņš ieguva inženiera ķīmiķa diplomu.

Izveido privātu ķīmiski tehnisko laboratoriju

1925. gadā Rimeiks apprecēja Vilhelmīni Ullu, ar kuru bija iepazinies vēl kā kara skolas kursants. Ulla studēja Latvijas Universitātes Ekonomikas fakultātē, mācījās grāmatvedību, bet izdevās pabeigt tikai divus kursus, jo ģimenē cits pēc cita dzima pieci bērni. Taču Vilhelmīne vienmēr bija ne tikai mājsaimniece, bet arī sava vīra darījumu partnere.

Pats Rimeiks 1925. gadā sāka strādāt par rasētāju Zemkopības ministrijā, bet 1926. gadā pārgāja darbā uz Kara ministrijas Ķīmisko laboratoriju par laborantu, kur maijā atbilstoši iegūtajai izglītībai ieguva inženiera ķīmiķa vietu ministrijas Bruņojuma nodaļā, kā norāda vēsturniece Ineta Lipša. Kopā ar mikrobiologu Augustu Kirhenšteinu Rimeiks izstrādāja caurspīdīgu gelu plaisu hermetizācijai gāzmaskās;

”

RIMEIKS RADĪJA LATVIJĀ
PIRMO ZOBU PASTU
MĒTRA, KAS DRĪZ VIEN
KĻUVA PAR PIRKTĀKO
PASTU LATVIJĀ.

par šo veikumu viņš no Kara ministrijas saņēma prēmiju, kuru 1927. gadā ieguldīja savā biznesā, izveidojot privātu ķīmiski tehnisko laboratoriju. Lai visā pilnībā nodotos savam uzņēmumam, 1928. gada rudenī Rimeiks atstāja darbu ministrijā. Viņš kādu laiku eksperimentēja ar jaunu produktu receptēm, līdz toreizējais Armijas ekonomiskā veikala vadītājs Augusts Alksnis ieteica Rimeikam radīt Latvijā pirmo zobu pastu. Jaunajam ķīmiķim tas arī izdevās, un 1929. gadā veikalos nonāca *Mētra*, kas drīz vien kļuva par pirkta zobu pastu Latvijā. Rimeiks biznesu sāka no mazumiņa, bez liela starta kapitāla. Vēsturniece Ineta Lipša ir iepazinusies ar Rimeika čekas krimināllietu, kurā iekļauta viņa paša rakstīta autobiogrāfija. Tajā viņš stāsta, kā sācis uzņēmējdarbību: “Sākumā es izpildīju visus darbus laboratorijā. Pats biju strādnieks, grāmatvedis, pats pārdevu precī utt. Personisko līdzekļu sākumam nebija. Naudu aizņēmos no māsas un dažās aizdevumu kasēs. Bez sievas laboratorijā strādāja vēl divi cilvēki. 1930. gadā paplašināju darbību, jo Marijas ielas 42 pagrabā kļuva par šauru.”

Fil! Antons Rimeiks ar Vilhelmīni Ullu kāzu dienā.

Uzceļ modernu ražotni

1930. gadā uzņēmums pārcēlās uz jaunajām telpām Lāčplēša ielā 30. To vairs nesauc par laboratoriju *Pikols*, bet gan par *Antona Rimeika stearīna sveču un ķīmisko fabriku*. Drīz vien augošajam uzņēmumam kļuva par šauru arī jaunajās telpās. 1935. gadā Antons Rimeiks nopirka zemes gabalu Lāčplēša ielā 41 un jau 1938. gadā uzsāka fabrikas jaunās mūra ēkas celtniecību. Tā bija moderna ražotne. Tīrajos cehos tika darbinātas savam laikam jaunākās iekārtas. Fabrika nodarbināja aptuveni septiņdesmit cilvēku, to skaitā divus inženierus ķīmiķus. Uzņēmums ražoja ne tikai zobu pastu, bet arī sveces, skūšanās putas un sejas krēmu *Rota*, kas uzreiz iekaroja Latvijas dāmu sirdis, gadā apgrozot 400 000 līdz 500 000 latu, un Latvijas prese Rimeiku sauca par miljonāru. Antons Rimeiks, pats guvis skarbu pieredzi darbā, radīja fabrikas strādniekiem labus darba apstākļus un nodrošināja sociālās garantijas. Fabrika ražoja līdz pat pieciem tūkstošiem zobu pastas un krēma tūbiņu dienā. Antona Rimeika fabrikas produkcija bija ārkārtīgi populāra. Tā guva arī starptautisku atzinību – zelta medaļu Briselē 1935. gadā un galveno balvu izstādē Parīzē 1937. gadā.

Kosmētikas reklāmas celmlauzis

Viena no zobu pastas *Mētra* panākumu atslēgām bija plaša un pārdomāta reklāmas kampaņa. “Viņš aprēķinājis, ka ikviens lats, ko tas izdevis ražojumu reklāmai, atnesis jau viena mēneša laikā trīs latus skaidras peļņas. *Mētra* guvusi ļoti lielus panākumus arī tādēļ, ka viņa gāja konkurencē ar cittautiešu ražojumiem kā vienīgais latvju rūpnieku produkts. Plašas iedzīvotāju masas kļuvušas nacionālākas un sapratušas, kādēļ gan ar saviem santūmiem tās lai neatbalstītu latvju ražojumus? Rimeika uzņēmuma uzplaukšanu sekmēja arī lietpratība. Pirmais etaps bija – atrast vislabāko recepti savam zobu krēmam. Otrs, kaut arī nelielā uzņēmumā – sākt strādāt ar darba racionalizācijas metodēm. Viss tas devis jau tik daudz, ka Rimeika *Mētra* jau sedz 60% no visa zobu krēmu patēriņa,” 1934. gadā Rimeika veiksmes formulu aprakstīja žurnāls *Intīmā Rīga*.

”

UZŅĒMUMS RAŽOJA NE
TIKAI ZOBU PASTU, BET ARĪ
SVECES, SKŪŠANĀS PUTAS
UN SEJAS KRĒMU *ROTA*,
KAS UZREIZ IEKAROJA
LATVIJAS DĀMU SIRDIS.

Savukārt 1935. gadā Latvijā populārākajā laikrakstā *Jaunākās Ziņas* turpinājumos tika publicēts komikss par gudrā Jānīša piedzīvojumiem dažādos pasaules karstajos punktos, kur latviešu zēns no visām ķezām izglabās ar zobu pastas *Mētra* palīdzību. *Mētras* Jānītis apceļoja gan Abesīniju, gan ASV un Indiju, cīnījās ar pirātiem, vergturiem un iepazinās ar Gandiju. Mazos lasītājus reizi nedēļā priecēja pantiņi par Jānīti. Komiksi kļuva tik populāri, ka bērni tos grieza no avīzēm un līmēja klādēs. Vienlaikus arvien iecienītāka kļuva arī pati zobu pasta.

Pie *Mētras* panākumiem bija vainīgs arī kāds visai īpatnējs blakus apstāklis, kā norādīja *Intīmā Rīga*: “*Hlorodonts*, kas agrāk bija valdošā marka, nemaz pats neaptvēra sava nosaukuma kļūmīgumu. Rimeiks sāka sludināties: *Mētra* nesatur kaitīgo chloru. Patērētāji sāka ausīties – tā tad laikam daži zobu krēmi satur chloru. Protams, pirmās aizdomas krita uz *Hlorodontu*. Nelīdzēja nekādi paskaidrojumi, ka vārds *hlorodont* grieķu valodā nozīmē baltus zobus. Neuzticības sēkla bija sēta, un *hlorodonts* krita par upuri pats savam skaļajam nosaukumam. Arī no tā daudzi uzņēmēji iesācēji var šo to mācīties.”

Talavijas 25 gadu jubilejā. Antons Rimeiks ar sievu Ullu pirmajā rindā pirmais pāris no labās.

”

LATVIJAS PRESE RIMEIKU SAUCA PAR MILJONĀRU.

“Bez reklāmas nevar iztikt neviens uzņēmums. Laba prece jāreklamē, bet, ja kādu precī reklamē, tā nedrīkst būt slikta. Vecu firmu, kas, domājams, ieguvusi jau pietiekošu popularitāti, guļ uz lauriem un iztiek bez reklāmas, jauna un spēcīga konkurence var ar reklāmas palīdzību ātri nomākt. Vecas firmas reklamēšanās tikai pierāda tās stabilitāti. Manas reklāmas bija pirmās, kas noteikti pasvītvoja ražojumu latviskumu. Tas nav nemaz tik sen, bet tolaik vēl daudzām precēm bija uzraksti trīs valodās. Reklāmas izdevumus nesedz patērētājs, jo viņi precī saņem lētāk. Reklāmas izdevumus tautsaimnieciski sedz tie ietaupījumi, kas rodas, pateicoties lielai apgrozībai, respektīvi, uzņēmuma koncentrēšanai.” 1937. gadā intervijā laikrakstam *Rīts* stāstīja Rimeiks.

Nāve Sibīrijā

Uzņēmēja veiksmes stāsts, līdzīgi kā Latvijas valsts stāsts, aprāvās 1940. gadā, kad Latviju okupēja Padomju Savienība. 1940. gada 7. augustā Antona Rimeika fabriku padomju vara nacionalizēja un nosauca par ķīmisko, sveču un tūbiņu fabriku *Mētra*, atļaujot tās bijušajam

īpašniekam ražotni vadīt. Jau 1941. gada 10. jūnijā tapa lēmums par Antona Rimeika apcietināšanu, kā liecina čekas krimināllietas materiāli. 1941. gada 14. jūnijā, kad padomju vara veica Latvijas iedzīvotāju deportāciju, tika apcietināts arī Rimeiks ar visu ģimeni – sievu Vilhelmīni un pieciem bērniem. Viņus visus izsūtīja uz Sibīriju, Antons no ģimenes tika nodalīts, viņu nogādāja Usoļlagā Permas apgabalā. Rimeiks tika apsūdzēts par to, ka bijis Latvijas armijas leitnants, aizsargu vada komandieris, studentu korporācijas *Talavija* biedrs, fabrikants un vairāku veikalu īpašnieks. Apsūdzībā norādīts, ka Rimeiks ticis apbalvots ar Atbrīvošanas cīņu desmit gadu jubilejas piemiņas medaļu, Triju Zvaigžņu ordeni (1932), Atzinības krustu (1938) un Aizsargu Atzinības krustu (1939). Čeka arī konstatēja, ka Rimeikam pieder vasarnīca Ādažu pagastā un personīgais auto. 1942. gada 5. februārī latviešu uzņēmēju notiesāja, piespriežot nāvessodu un piemērojot mantas konfiskāciju, bet 17. maijā nāvessods tika izpildīts.

Sibīrijā pie Krasnojarskas mira arī Rimeika sešpadsmit gadus vecā meita Astra un pusotru gadu vecais dēls Jānis. Sievai Vilhelmīnei ar trim bērniem izdevās atgriezties Latvijā, bet 1949. gadā Vilhelmīni uz Sibīriju deportēja vēlreiz, viņa Latvijā atgriezās tikai pēc Staļina nāves. Savukārt

”

1951. GADĀ ČETRUS LIELOS PIRMSKARA LATVIEŠU KOSMĒTIKAS UZŅĒMUMUS, TOSTARP ANTONA RIMEIKA MĒTRU, APVIENOJA VIENĀ UN NOSAUCĀ PAR *DZINTARU*.

1964. gadā Antona dēls Valdis panāca tēva rehabilitāciju. Vilhelmīne nodzīvoja garu mūžu, viņa piederēja Latvijas neatkarības atjaunošanu un nomira 1992. gadā. Ģimenei arī izdevās atgūt tēva īpašumus. Antona bērni ieguvuši izglītību un profesiju, kā tēvs bija vēlējis.

Savukārt darbīgā latvieša uzņēmums turpināja dzīvot arī pēc Latvijas okupācijas. 1951. gadā četrus lielos pirmskara latviešu parfimērijas uzņēmumus, arī Antona Rimeika *Mētru*, apvienoja vienā un nosauca par *Dzintaru*. Līdz pat 1970. gadam tas darbojās bijušajās Rimeika fabrikas telpās Lāčplēša ielā. **U**

*Raksts tapis sadarbībā ar *Delfi.plus* un studentu korporāciju *Talavija* pēc Ksenijas Zagorovskas grāmatas *Dzintara aromāts*, 2016., Rīga, Jumava, 207.lpp.

ANNAI BRIGADEREI – 160

Mag. art. taut! Agnese Tambaka, *imeriete*

Rakstniece Anna Brigadere (1861–1933) ir ne vien izcila personība latviešu literatūrā, bet bija arī aktīva sabiedrības locekle, biedre dažādās sieviešu organizācijās, studenšu korporāciju *Imeria*, *Daugaviete* un *Varavīksne* goda filistre. 2021. gada rudenī Latvijā atzīmēs rakstnieces 160. jubileju, kam par godu arī *Universitas* sniedz nelielu ieskatu A. Brigaderes sabiedriskajā dzīvē un darbībā dažādās sieviešu organizācijās Latvijā.

A. Brigadere 20. gs. 20./30. gadu mijā.

Foto: Mārtiņš Lapiņš (1873–1954) (Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja arhīvs)

“Pētiet manus darbus, bet ne manu dzīvi!”

A. Brigadere ir liela personība latviešu kultūrā 20. gadsimta pirmajā pusē līdztekus tādiem grandiem kā Rainis, Rūdolfs Blaumanis, Vilis Plūdons u.c. Nozīmīgi, ka latviešu literatūrā 20. gadsimta sākumā spožas sievietes ir tikai divas – A. Brigadere un Aspazija. Abas ļoti atšķirīgas! A. Brigadere, tāpat kā Aspazija, daudz rakstījusi par sievietes stāvokli un centieniem sabiedrībā un privātajā dzīvē. “Pētiet manus darbus, ne manu dzīvi!”¹ – ir viens no rakstnieci raksturojošākajiem izteicieniem, jo viņa bija ļoti noslēgta par savu privāto dzīvi, un par to līdz pat šai dienai zinām ļoti maz. Būtisks izziņas materiāls ir 20. gadsimta pirmās puses autori, kas bijuši A. Brigaderes laikabiedri un rakstījuši ne vien par rakstnieces darbiem, bet arī analizējuši viņas personību un sabiedrisko dzīvi, – literatūras un teātra kritiķe Paula Jēgere-Freimane (1886–1975), rakstnieks un literatūrvēsturnieks Pēteris Ērmanis (1893–1969), rakstniece fil!dib! Angelika Gailīte (1884–1975), *varavīksne*, rakstniece un tulkotāja Zenta Mauriņa (1897–1978) u.c.

No mājskolotājas līdz atpazīstamai rakstniecei

A. Brigadere piedzima 1861. gada 1. oktobrī Jelgavas apriņķa Kalnamuižas (vēlāk Tērvetes) pagastā. Skolas gaitas uzsāk Kalnamuižas pagastskolā, turpina Kronauces skolā, diemžēl mācības ir agri jāpātrauc, jo mirst A. Brigaderes tēvs. Jauno apstākļu spiestas, A. Brigadere kopā ar māti dodas dzīvot pie māsas Līzas Jelgavā, vēlāk Ventspilī. 18 gadu vecumā Anna kopā ar māti pārvācas dzīvot uz Rīgu, kur strādā par pārdevēju sava brāļa Jāņa Brigadera (1856–1936)² veikalos. Pati Brigadere šo laiku humoristiski dēvē par bodīšu periodu.³ No 1882. līdz 1884. gadam viņa strādā par mājskolotāju Maskavā un Jaroslavļā. A. Brigadere atgriežas Rīgā un iegūst mājskolotājas diplomu⁴, un šajā darbā vairākās vācu ģimenēs aizrit 13 gadi. Kopš 1897. gada viņa pilnībā nododas rakstniecībai, dzīvojot brāļa ģimenē. 1898. gadā rakstniece kā pavadone kādai turīgai Rīgas jaunkundzei dodas braucienā uz Alpiem, kas ir viņas vienīgais ceļojums uz Rietumeiropu. Ceļā notiek liktenīga iepazīšanās ar literatūrzinātnieku un teologu Ludvigu Augustu Langmeseru

1 Mauriņa, Z. Baltais ceļš. Studija par Annu Brigaderi. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1996. – 35.lpp.

2 Jānis Brigaders (1856–1936) 15 gadus bijis Rīgas Latviešu teātra aktieris un pēc aiziešanas no teātra bija grāmatu izdevējs un namīpašnieks.

3 Ērmanis, P. Annas Brigaderes dzīve un darbi. – Rīga: AS “Valters un Rapa”, 1931. – 13.lpp.

4 Reinšes kundzes privātajā sieviešu skolā, kas tolaik bija augstākā privātā meiteņu mācību iestāde Rīgā.

A. Brigadere ap 1932. gadu.

Foto: Vilis Rīdzenieks (1884–1962)

Avots: Rīgas Vēstures un kuģniecības muzejs (Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja arhīvs)

A. Brigadere un Jānis Rapa Brigaderu dzīvoklī ap 1920. gadu.

Foto: Jānis Rieksts (1881–1970) (Annas Brigaderes muzeja *Sprīdīši* ekspozīcija)

(Langmesser, 1866–1918), kas turpmāko mūžu atstāj dziļi privātu nospiedumu rakstnieces dzīvē un milzum daudz neatbildētu jautājumu pētniekiem.

”

RAKSTNIECE IR GODA
FILISTRE STUDENŠU
KORPORĀCIJĀM *IMERIA*,
DAUGAVIETE UN
VARAVĪKSNE.

Starp Rīgas intelegenci un mākslām

Kopš 1897. gada A. Brigadere pilnībā nododas rakstniecībai un mitinās pie brāļa – no 1905. gada viņam piederošajā namā Brīvības ielā 58. Tolaik uz Rīgu studēt atbrauc brālēna dēls, studentu korporācijas *Talavija* biedrs Jānis Rapa (1885–1941), ar kuru viņu saista ne tikai radniecība, bet, par spīti lielajai gadu starpībai, arī ilgstoši tuva draudzība un radoša sadarbība. Plašais dzīvoklis kļūst par sabiedrībā pazīstamu dzejnieku, mākslinieku un citu radošu personību satikšanās

vieta – Brigaderu salonu. Rakstnieces audžumeita Zenta Fridrihsone (1919–1992) atceras, “ka Brigaderu ģimene tolaik bija viena no visiecienītākajām, kas visa piederēja mākslām”.⁵ Rakstiece atradusies ne tikai dzejnieku, bet arī mākslinieku sabiedrībā, un viņai piederošo mākslas darbu kolekciju raksturo Zenta Mauriņa: “No sienas uz mums raugās [Jāņa] Rozentāla reprodukcija *Princese ar pērtiķi* un oriģinālskice *Pie piestātnes*, turpat drusku tālāk – [Nikolaja] Rēriha *Madonna Oriflamme* [...], gandrīz virs tās [Artura] Cimmermaņa mets *Gundegas* dekorācijai, tad [Jāņa] Rikmaņa rakstnieces portreteja, tā paša gleznotāja *Sprīdīši* vasaras krāšņumā, [Aleksandra] Štrāla *Lauku skats*, stūrī [Burkarda] Dzeņa krūšu tēls viegli smīn par visu [...]”.⁶ Šos radošos garus rakstiece pazina personīgi, un mākslas darbi nereti bija personīgi dāvinājumi.

Latviešu tautastērpa popularizētāja

Grosvaldu ģimenes dzīvoklis bija vēl viena no tā laika izglītotāko lauku tikšanās vietām. A. Brigadere ik ceturtdienu kopā ar Rūdolfu Blaumani un citiem sabiedrībā pazīstamiem cilvēkiem ciemojas pie Grosvaldu ģimenes uz tēju un atceras, ka “Grosvaldu māja bija kā tilts, uz kura, sevišķi ceturtdienās kā pieņemamās dienās, sastapās gan nacionālā intelegence, gan svešzemnieki, kas meklēja kaut kādus sakarus ar Latviju un latviešiem, gan arī – un par tiem vairāk, mākslinieki,

5 Fridrihsone Z. Anna Brigadere manā atmiņā // Karogs. 1986. – Nr. 10. – 148.lpp.

6 Mauriņa, Z. Baltais ceļš. Studija par Annu Brigaderi. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1996. – 14.lpp.

Studentu korporācijas *Talavija* Dāmu komiteja korporācijas dibināšanas svētkos 1925. gada 14. decembrī. A. Brigadere pirmajā rindā ceturtnā no kreisās. (Annas Brigaderes muzeja *Sprīdīši* ekspozīcija)

kuriem sevišķi Grosvaldu māja parādīja daudz viesmīlības”.⁷ Par rakstnieces tuvajām attiecībām ar Grosvaldu ģimenes dāmām – Mēriju, Karlīni un Margarētu – norāda nesen Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja kājumā iekļautās fotogrāfijas ar tekstu “Mīļi sveicieni, Anna Brigadere”. Ar Mēriju Grīnbergu⁸ vienoja arī aizraušanās ar latviešu etnogrāfiskajiem tautastērpiem, abas bija aktīvas tautastērpu popularizētājas. Rakstniece nereti īpaši svinīgus pasākumus apmeklēja pilnā tautastērpā, kamēr citas sabiedrības dāmas bija ģērbtas pēc jaunākās modes šūtās vakarkleitās.

Pirmā luga *Sprīdītis* – veiksmes stāsts

1903. gada novembrī pie rakstnieces ierodas Latviešu teātra direktors Jēkabs Duburs (1866–1916) un lūdz pārtulkot kādu bērnu lugu pēc pašas izvēles. Rakstniece, nevarēdama neko piemērotu atrast, deviņās diennaktīs saraksta savu pirmo lugu – *Sprīdītis*. Tas ir rakstnieces veiksmes stāsts, jo tās iestudējums viņu padara slavenu vienā mirklī! Luga kļūst ļoti populāra un tiek tulkota svešvalodās. Aizrautīgas ir dzejnieces atmiņas par *Sprīdīša* pirmizrādi: “[...] tas viss spriestēja, kūsoja, dzirkstēja! [...] Izrāde man likās būt debešķīga. Es brīnījos un apbrīnoju. Cik latviski viņi bija! Tā bija tā pati gaviļējošā pārgalvība, kas man neaizmirstamajās aizrautības dienās diktēja latvisko *Sprīdīti*. Un publikā tāda īpatnēja šalkoņa no skata uz skatu, no tēlojuma uz tēlojumu.

Jaunā paaudze atzina *Sprīdīti*, pieņēma viņu par savu bez ierobežojumiem.”⁹

”

IESTUDĒJUMS *SPRĪDĪTIS*
VIŅU PADARA SLAVENU
VIENĀ MIRKLĪ!

1922. gadā, kad rakstniece atzīmē 25 gadu darba jubileju, presē tiek publicēti pirmie 25 gadu literārās darbības kopsavilkumi. Kā valsts atzinība tiek dāvināta neliela vasaras māja ar zemi Tērvetē – *Sprīdīši*. Viesmīlība būtu atslēgas vārds, kas raksturo Annu Brigaderi. Vasaras mājā *Sprīdīši* viesi tika gaidīti un viesmīlīgi uzņemti laikā, kad tur dzīvoja rakstniece un arī tagad, kad muzejā saimnieko Jāņa Rapas pēcteči, jo 1930. gada 18. septembrī sastādītajā testamentā lasām, ka Jānim Rapam rakstniece novēl *Sprīdīšus* ar visu dzīvo un nedzīvo inventāru, kādā vēstulē atzīmējot: “Tos *Sprīdīšus* – pēc manējo nāves – ņem un mīli viņus. Kaut Tu piedzīvotu šē daudz, daudz prieka un laimes dienu!”¹⁰ Citā vēstulē turpina iesākto domu: “Pārdot viņus nedrīkst, dzirdi! Lai viņi paliek mūsu dzimtā tam, kas vistuvāk manam garam.”¹¹ Latvijas

7 Kļaviņš, E. Džo, Jāzepa Grosvalda dzīve un māksla. – Rīga: Neputns, 2006. – 39.lpp.

8 Mērija Grīnberga (dzimusi Grosvalde, 1909–1975) arhivāre un muzejniece. 9 *Brigadere, A.* Autoru izsauca // Teātra Vēstnesis. – Nr. 5. – 01.01.1921.

10 Gaismas dārzā. Annas Brigaderes un Jāņa Rapas vēstules. – Rīga: Valters un Rapa, 2000. – 74.lpp.

11 Gaismas dārzā. Annas Brigaderes un Jāņa Rapas vēstules. – Rīga: Valters un Rapa, 2000. – 73.lpp.

Studenšu korporācijas *Imeria* piecu gadu jubilejas komeršs 1929. gadā. A. Brigadere otrajā rindā sestā no kreisās.

Foto: Kārlis Bauls (1893–1964) (*Imeria* arhīvs)

kultūras datu portālā minēts, ka mūsdienās A. Brigaderes muzejs *Sprīdīši* ir nevalstiska organizācija¹² ar nospraustiem mērķiem – saglabāt A. Brigaderes piemiņu, tajā skaitā A. Brigaderes muzeja ekspozīcijas saglabāšana, paplašināšana un parka sakopšana.¹³ Studenšu korporācija *Daugaviete* aizsāka tradīciju katru pavasari rīkot talku *Sprīdīšos*, sakopjot apkārtni un greznojot dārzu ar dzeltenām rozēm. Raksta autore sprāt, A. Brigaderes 160. jubilejas gads 2021. gadā būtu piemērots brīdis šo tradīciju atjaunot.

1926. gadā 65 gadu vecumā A. Brigadere tiek apbalvota ar trešās šķiras Triju Zvaigžņu ordeni. Literatūras vēsturē bieži uzskatīta kā konkurējošā, Aspazija velta dzejoli rakstniecei 35 gadu darba svētkos: “Tu lielā gaviļniece, Tev priekšā šodien galva jānoliec [...]”.¹⁴ Savukārt izglītības ministrs Atis Ķeniņš (1874–1961) dod norādījumu visām Latvijas skolām 1932. gada 18. janvārī noturēt A. Brigaderes stundu¹⁵, nenojaušot, ka tā būs pēdējā (rakstiece nākamā gada 25. jūnijā mirst 71 gada vecumā). A. Brigadere jubilejas runā saka: “Esmu cēlusies no latviešu kalpotāju dzimtas. Mans tēvs teica: es kalpoju darbam tāpat kā Dievam. Bet es jūs visus šajā mūsu tautas un valsts pārbaudījumā laikā gribu lūgt – būsim kā viens un kalposim Latvijai tāpat, kā mēs kalpojam savam Dievam.”¹⁶

Studenšu korporācijas *Imeria* gada svētki. A. Brigadere otrajā rindā otrā no kreisās. Foto autors nezināms (*Imeria* arhīvs)

Aktīva iesaiste sabiedriskajās organizācijās

19. gadsimta otrajā pusē, kad vienīgā sabiedrībā pilnīgi pieņemamā sievietes nodarbe ārpus mājas dzīves bija labdarība, tiek izveidota pirmā latviešu sieviešu organizācija – Latviešu dāmu palīdzības komiteja trūcīgiem igaunim¹⁷, kas 1869. gadā tiek pārveidota par **Rīgas Latviešu labdarības biedrību**. A. Brigadere ir viena no pirmajām latviešu rakstniece, kas cīnās pret alkoholismu, akcentējot

¹² <https://kulturasdati.lv/lv/nevalstiskas-organizācijas/annas-brigaderes-muzejs-spridisi>

¹³ Biedrība “Annas Brigaderes muzejs “Sprīdīši”” <https://kulturasdati.lv/lv/nevalstiskas-organizācijas/biedriba-annas-brigaderes-muzejs-spridisi> (skatīts 14.06.2020.)

¹⁴ *Aspazija*. Annai Brigaderai // Kopotie raksti: 6. sējums / Aspazija. – Rīga: Liesma, 1986. – 584.lpp.

¹⁵ *Mauriņa, Z.* Baltais ceļš. Studija par Annu Brigaderi. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1996. – 47.lpp.

¹⁶ Turpat. – 47.–48.lpp.

sievietes nostājas svarīgumu ģimenē un sabiedrībā. Tā ir pastāvīga tēma rakstnieces daiļradē un nopietna sociāla problēma 20. gadsimta sākuma sabiedrībā. 1904. gadā A. Brigaderi ievēl par **atturības biedrības Auseklis Dāmu komitejas** priekšnieci. Dedzīgajai rakstnieces cīņai pret alkoholismu sabiedrībā jāmin divi iespējami ietekmes avoti – Jānis Rapa, kurš kā studentu korporācijas *Talavija* biedrs kopā ar domubiedriem aktīvi cīnījās pret “iekšējo ienaidnieku”¹⁸, un Ludvigs Augusts Langmesers, kurš bija aktīvs organizācijas *Zilais krusts*¹⁹ pārstāvis, kas sniedza pretalkoholisma priekšlasījumus Šveicē.²⁰ A. Brigadere kopā ar citām sabiedrībā pazīstāmām dāmām iesaistās **Sieviešu palīdzības korpusā**, kur kopā ar rakstnieci Ivandi Kaiju (1876–1942) vēršas pie sievietēm kā aktīvām, līdzvērtīgām jaundibinātās Latvijas pilsonēm.

”

VIŅU DĒVĒ PAR VIENU NO
VISLATVISKĀKAJĀM MŪSU
KULTŪRAS PĀRSTĀVĒM,
LATVSKA SAVAS MĀKSLAS
APVĀRŠŅOS, LATVSKA
PASAULES UZSKATĀ.

A. Brigadere ir biedre gan **Latviešu sieviešu nacionālajā līgā**, kas kļūst par lielāko latviešu sieviešu organizāciju, gan **Latvijas akadēmiski izglītoto sieviešu apvienībā**, kā ietvaros Brigadere apvieno un atbalsta izglītotas latviešu sievietes un veicina kontaktus ar citām izglītotām sievietēm Eiropā, lai pārrunātu arī mūsdienās aktuālas tēmas – pastāvošie sieviešu ordinācijas aizliegumi, ierobežojumi ieņemt augstus ierēdņu amatus u.c.²¹ Rakstniece 1922. gada janvārī – rakstnieces 25 gadu darba jubilejā – kā goda biedre uzņemt **studentu korporācijas Talavija Dāmu komitejā**.

A. Brigadere pieder pie pirmajām latviešu rakstniecēm, kas uzsvēra sievietes nozīmi Latvijas valsts sabiedriskajā dzīvē. Rakstniece uzskata, ka sieviete ir nozīmīgs spēks jaunās Latvijas veidošanā, viņas uzdevums ir nostiprināt ģimeni un ietekmēt valsts kultūras un sabiedrisko dzīvi, tādēļ viņas dalība daudzajās sabiedriskajās organizācijās šķiet pašsaprotama.²²

Goda biedre studenšu korporācijās

Sevišķi tuva rakstniecei ir jaunā paaudze un studentes. Viņa ir goda filistre ne vien studenšu korporācijā *Imeria*, bet arī – *Daugaviete* un *Varavīksne*. Ir saglabājušās A. Brigaderes vēstules studenšu korporācijai *Daugaviete* tās gadaskrājumos. 1926. gada 6. maija apsveikumā *Daugavietes* piecu gadu jubilejā Brigadere raksta: “Pārveidojoties sievietes dzīves sfēru lokam plašākos mērogos, *Daugavietei* pirmajai pieder nopelns, ka tā mēģinājusi sev radīt aizmuguri dzīves cīņā. Un tagad, pēc pieciem gadiem, pirmajā atceres dienā, tā var

Studenšu korporācijas *Daugaviete* desmit gadu jubilejas komeršs 1931. gadā. A. Brigadere pirmajā rindā astotā no kreisās. Foto autors nezināms (*Daugavietes* arhīvs)

18 *Jaunmuktāne, G.* Grāmatizdevēja Jāņa Rapas un rakstnieces Annas Brigaderes sadarbība // *Dzimums, literārā konvencija un jaunrade*. – Rīga: Latvijas Universitātes akadēmiskais apgāds, 2016. – 72.lpp.

19 *Zilais Krusts* ir starptautiska organizācija, kas balstīta kristīgās tradīcijās un vēršas pret alkoholismu. 1877. gadā Ženēvā to nodibināja mācītājs Luijs Lucians Roučats (*Rochat*, 1849–1917).

20 *Ērmanis, P.* Annas Brigadiers dzīve un darbi. – Rīga: AS “Valters un Rapa”, 1931. – 41.lpp.

21 *Brante, L.* Latviešu sieviete. – A/S “Valters un Rapa”, 1931. – 164.lpp.

22 *Kalniņa, I.* Anna Brigadere // *100 Latvijas sievietes kultūrā un politikā*. – Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 2008. – 92.lpp.

Daugavietes desmit gadu jubilejas svinības 1931. gadā. Daugavietes ar LU vadību un goda filistri A. Brigaderi. Foto autors nezināms (Daugavietes arhīvs)

ar gandarījumu atskatīties uz ziedošu apvienību: veselīgais instinkts to vadījis pareizi. [...] Nezaudējiet savu ciešo vienību, augat garīgi pāri viņas ārējiem rāmjiem!”²³

Imeria atmiņu rakstots atrodams, ka “rakstniece un dzejniece A. Brigadere un plaši pazīstamā sabiedriskā darbiniece Marta Celmiņa bija konventam vistuvākās”.²⁴ Rakstniece referātu vakaros un citās tikšanās reizēs atplauka, kad pārrunāja sieviešu tiekšanos pēc augstākās izglītības un sievietes stāvokli sabiedrībā, lai gan pēc dabas bija ārēji noslēgti un klusi. Līdz pat šai dienai vēsturē klusē, kā un kad tieši rakstniece kļuva goda biedri studenšu korporācijās.

Līdzīgi kā citām spēcīgām latviešu dzimtām, arī Brigaderu dzimta pārtūka. Rakstniecei nebija bērnu, arī viņas brālim ar sievu nebija pēcnācēju. Vai *Imeria*, *Daugaviete* un *Varavīksne* ir A. Brigaderes piemiņas saglabātājas?

Turpinājumā jāgaida rakstnieces Gundegas Repšes topošais romāns par A. Brigaderi, kas varētu atklāt daudz jauna, ņemot vērā, ka iepriekš pieminētā A. Brigaderes audžumeita Zenta ir Gundegas Repšes mātes māsa.

Latviska savā pasaules uzskatā

20. gadsimta pirmās trešdaļas avīzēs un laikrakstos izskan tādi skaļi vārdi kā A. Brigadere – “skaidrā dvēsele, daiļā dvēsele, spēcīgā dvēsele”²⁵, “latvju sievietes ideāls”²⁶, “cienības un svētbijības atdvesmojums”²⁷ un daudzi citi. Ārēji A. Brigadere tika raksturota kā klusa un atturīga, tomēr visprivātākajā sarakstē un domu apmaiņā ar tuviem cilvēkiem varēja ieraudzīt nedaudz citu sievieti – kaislīgu un pat ambiciozu. To vislabāk raksturo Zentas Mauriņas atmiņu pārstāsts par A. Brigaderes alkām tikt izvirzītai Nobela prēmijai. Ja Selma Lāgerlēva²⁸ saņēmusi šo prēmiju, vai tad arī viņa to nebūtu nopelnījusi? Astoņus mēnešus pirms nāves 1932. gada 10. oktobra vēstulē Zentai Mauriņai viņa raksta: “Varbūt... tie kungi atmosfērā un pārdomātu, ka taču Latvijā arī kaut ko raksta un ka nebūtu slikti tā – pasaules godā – ar visu tautu līdzī. Tas būtu Latvijas gods [...]. Bet sievieti izbīdīt pirmā plānā – par to mūsu zemnieku dēli negrib dzirdēt ni-ni.”²⁹ Tomēr visbiežāk A. Brigadere tiek raksturota kā latviska rakstniece – viņu dēvē par vienu no vislatviskākajām mūsu kultūras pārstāvēm, latviska savas mākslas apvāršņos, latviska savā pasaules uzskatā.³⁰

23 *Brigadere, A.* Par garīgo Latviju. Publicistika un vēstules. – Rīga: A/S “Valters un Rapa”, 1997. – 311.lpp.

24 *Gioia-Linde, G.* Goda filistrus pieminot // Sveiceni un Atmiņas Imerias 30 gadu svētkos. – 1954. – 7.lpp.

25 *Valdemāre.* Anna Brigadere – skaidrā dvēsele // Zeltene. – 1932. – Nr. 12. – 15.01.1932.

26 *Lencis, Z.* Anna Brigadere – latvju sievietes ideāls // Jaunā Balss. – 1932. – Nr. 1. – 01.01.1932.

27 *Osvalda, K.* Ceļmijās ar Annu Brigaderi // Zeltene. – 1933. – Nr. 14. – 15.07.1933.

28 Selma Lāgerlēva (*Lagerlöf*, 1858–1940) zviedru rakstniece un skolotāja. 1909. gadā ieguvusi Nobela prēmiju literatūrā. Pazīstamākie darbi ir romāni *Gēsta Berlings* (1891) un *Nilsa Holgersona brīnišķīgais ceļojums* (1906–1907)

29 *Mauriņa, Z.* Baltais ceļš. Studija par Annu Brigaderi. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1996. – 14.–15.lpp.

30 Turpat. – 37.lpp.

VĀCU KORPORĀCIJA AR KRIEVU DVĒSELI *BORYSTHENIA*

Ph! Nikolajs Putiņins, *frater arctus*

Attēli no V.O. Kellera¹ un studentu korporācijas *Fraternitas Arctica* arhīva

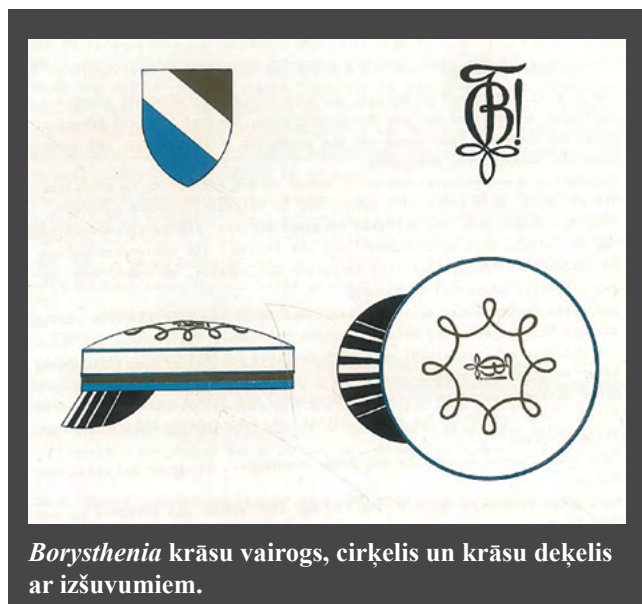
2020. gads Latvijas krievu studentu saimē ir īpaši zīmīgs, jo šogad pasaulē vienīgā krievu studentu korporācija *Fraternitas Arctica* svinēs 140. gadadienu. Jubilejas noskaņā būtu vērts atcerēties *Fraternitas Arctica* pirmsorganizācijas – pirmās Rīgas krievvalodīgo studentu korporācijas *Borysthenia* – īso, bet sarežģīto vēsturi.

Studentu korporācija *Borysthenia* (dažos avotos arī *Fraternitas Borysthenia*) dibināta 1876. gada 16. februārī pie Rīgas Politehnikuma. Pēc nacionālā sastāva tā bija jaukta studentu organizācija, kurā pārsvarā sastāvēja vācieši (lielākoties tie, kuri atbrauca studēt uz Rīgu no Krievijas dienvidiem, no Pievolgas reģiona un Ukrainas, kā arī vietējie vācbaltieši). Par korporācijas saikni ar Iekšējās guberņām liecināja tās nosaukums – *Borysthenia*, kas atvasināts no Dņepras upes nosaukuma sengrieķu valodā – *Borysthen* (*Borisfen*).

”

KORPORĀCIJAS NOSAUKUMS
ATVASINĀTS NO DŅEPRAS
UPES NOSAUKUMA
SENGRIEĶU VALODĀ –
BORYSTHEN.

Bez vāciešiem korporācijā bija arī poļi, rutēņi (jeb rusīni – slāvu tauta, kas joprojām dzīvo Karpatu kalnu apkaimē), krievi un latvieši. Konventa valoda bija vācu. Korporāciju dibināja studenti: Johans Fridrihs Anselms (stud. agr., vēlāk *Fraternitas Arctica* goda filistrs), Kirīls Bobrovņikovs (stud. chem.), N. Čaļeckis, Heinrihs Daibers (stud. agr.), Konstantīns fon Engelgards (stud. agr.), Vilhelms Hentšels (stud. mech.), Gustavs Jēgers (stud. mech.), Pēteris Katiševcevs (stud. agr., vēlāk viens no *Fraternitas Arctica* dibinātājiem), Voldemārs Kostins (stud. oec.), Ernsts Luers (stud. arch.), Nikolajs Novickis (stud. chem.), Nikolajs Pankejevs (stud. agr.), Karls Emīls Rūdolfš Leo Piskeborns (stud. ing., vēlāk viens no *Fraternitas Arctica* dibinātājiem), Feliciāns fon Pržišihovskis (stud. chem., vēlāk poļu studentu korporācijas *Arconia* biedrs, no kuras vēlāk pārgāja uz citu poļu korporāciju *Veletia*), Leons Razumņijs (stud. arch.), Nikolajs Zajončevskis (stud. mech.),

Borysthenia krāsu vairogs, cirķelis un krāsu deķelis ar izšuvumiem.

Inokentijš Šelkovņikovs (stud. mech.), Karls Zillers (stud. chem.), Ivans Sņetkovs (stud. agr.), Aleksandrs fon Štempels (stud. mech., vēlāk *Fraternitas Arctica* goda filistrs), Arnolds Tode (stud. oec.), Johans Veitmans (stud. mech.), Leonīds Vitvickis (stud. ing.), Emanuēls fon Cimmermans (stud. chem., vēlāk *Fraternitas Arctica* biedrs).

Rīgas Šaržēto Konventā (C!C!) *Borysthenia* tika uzņemta 1877. gada 8. februārī – tieši tādēļ izšuvums uz korporācijas deķeļa (Baltijas zvaigzne) sastāv no astoņiem vījumiem, simbolizējot astoto mēneša dienu – korporācijas oficiālo atzīšanas datumu. Savukārt atzīšanas mēnesis – februāris (gada otrais mēnesis) – izšūts kā cirķeļa divdaļīga izsaukuma zīme. Nākamajā dienā (9. februārī) *Borysthenia* konvents saņēma paziņojumu par šo lēmumu un vēlāk šis datums tika izšūts uz korporācijas karoga.

Tomēr ne visi C!C! biedri piekrita lēmumam atzīt jauno korporāciju. Naidīgu pozīciju pret jaunuzņemto korporāciju ieņēma vācu korporācija *Concordia* (*Concordia Rigensis* kopš 1891. gada). Saskaņā ar pētījuma *Russisches Burschentum* autora Ph! Vilhelma Kellera, *ruth!*, versiju šāda attieksme no *konkordu* puses bija, jo abas korporācijas uzņēma jaunus biedrus no viena un tā paša studentu kontingenta (Krievijas vāciešiem), tādējādi konflikts varēja rasties, balstoties uz konkurenci. Jāpiebilst, ka pirmā sadursme starp *boristēņiem* un *konkordiem* notika vēl pirms korporācijas uzņemšanas C!C!.

Viss sākās ar to, ka vēl neatzītās *Borysthenia* biedri, tērpušies baltās studentu cepurēs un melnās lentās, bija ieradušies *biržā* (tā tika dēvēta vieta Rīgas Politehnikuma ēkas foajē, kur pirms nodarbībām un pārtraukumos pulcējās korporanti un citi studenti). *Konkordi*, kuri bija sašutuši par faktu, ka vēl neatzītās studentu korporācijas biedri regālijās ieradušies sabiedriskā vietā, tūlīt pat sūdzējās politehnikuma direktoram, kurš sūdzību noraidīja, jo politehnikumā nebija aizliegts valkāt vienkrāsainas galvassegas un lentas. Tad *konkordi* nolēma izmantot viltību: viņi sūtīja uz *biržu* divus savu biedru kalpus, tērptus baltās cepurēs un melnās lentās (kuri vēlāk stādījušies priekšā kā divu studentu, kungu X un Y, kalpi); viņu uzdevums bija, izliekoties par *boristēņiem*, noskaņot pārējos studentus pret pēdējiem. Tomēr, neskatoties uz šādu nelabvēļu rīcību, *Borysthenia* tika uzņemta C!C!.

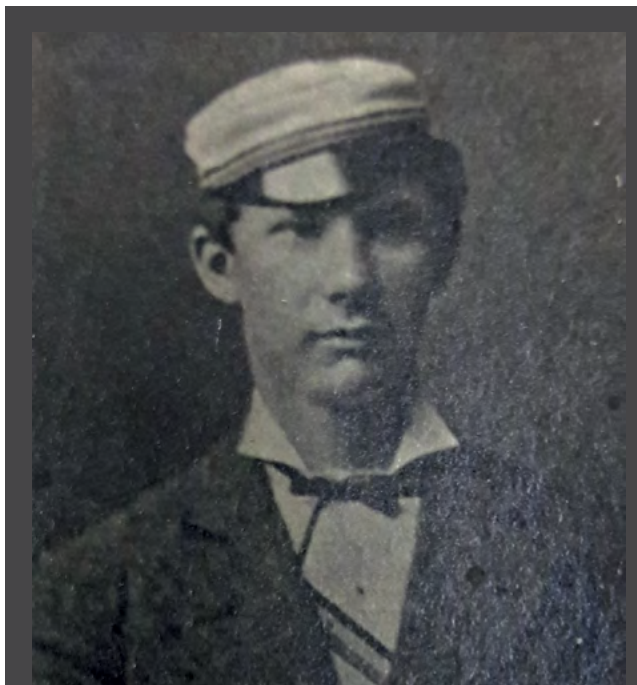
”

BŪDAMA VĀCU KORPORĀCIJA
TIKAI FORMĀLI, *BORYSTHENIA*
NESPĒJA ILGI NOTURĒTIES
C!C! SASTĀVĀ, KAS GANDRĪZ
PILNĪBĀ BIJA VĀCISKS.

Borysthenia sākotnējās krāsas bija: balts–melns–oranžs (Krievijas impērijas karoga krāsu jaukta secība), un devīze vācu valodā: *Mehr Licht, mehr Licht!* (no vācu valodas – *Vairāk gaismas, vairāk gaismas!* – dižā vācu dzejnieka Johana Volfganga fon Gētes pirmsnāves vārdi). Taču Rīgas Politehnikuma administrācija šīs regālijas neapstiprināja, jo tajās (it īpaši devīzē) tika saskatīti provokatīvi motīvi (revolucionārs virziens). Tikai pēc devīzes maiņas uz *Stark in der That, sanft in der Art* (no vācu valodas – *Stiprs rīcībā, rāms dabā*), kā arī pēc krāsu maiņas uz zelts–balts–gaiši zils korporāciju reģistrēja.

Borysthenia tika uzņemta C!C!, saņemot būtisku atbalstu no Rīgas Politehnikuma vecākās studentu korporācijas *Fraternitas Baltica*, kura allaž atbalstījusi *boristēņus*, taču tā arī nebija spējusi panākt citu vācu korporāciju, proti, *Concordia* un *Rubonia*, simpātijas pret viņiem, ar kuru biedriem *boristēņiem* arī ir bijušas sadursmes.

Kā jau iepriekš minēts, oficiālā *Borysthenia* konventa valoda bija vācu, tādējādi Konventa sēdes notika un protokoli tika noformēti vācu valodā. Krievu valoda tika lietota vienīgi privātajā saskarsmē, kā arī alus vakaros, kas notika katru sestdienu. Ļoti iespējams, tas bija viens no iemesliem, kāpēc *Borysthenia*, būdama vācu korporācija tikai formāli, nespēja ilgi noturēties C!C! sastāvā, kas tolaik gandrīz pilnībā bija

Viens no *Borysthenia* 24 dibinātājiem – Johans Anselms.

”

PAR NEPAKĻAUŠANOS C!C!
LĒMUMAM *BORYSTHENIA*
TIKA IZSLĒGTA NO C!C!,
KAS FAKTISKI NOZĪMĒJA
KORPORĀCIJAS IZFORMĒŠANU.

vācisks. Pirmā nevācu studentu organizācija – poļu studentu korporācija *Arconia* – tika dibināta 1879. gadā.

1880. gada sākumā C!C! bija uzsācis lietu pret sešiem *boristēņiem*, kuri tika apvainoti par nepiedienīgu uzvešanos publiskā vietā (tiek uzskatīts, ka šī procesa sākuma iniciatori bijuši tieši *konkordi*). Pēcāk *Borysthenia* t/l seniors com! Ernsts Luers izteica protestu, jo saskaņā ar Vispārējo politehniķu komānu (A!P!C!, *Allgemeiner Politechniker Comment*) soda sankcijas pret atsevišķiem buršiem bija to korporāciju iekšējā lieta, nevis visa C!C! lieta. Taču, pretēji visiem tolaik pastāvošajiem noteikumiem, tieši C!C! pieņēma lēmumu par šo sešu studentu izslēgšanu no korporācijas, tādējādi *Borysthenia* konventam atlicis vien pakļauties lēmumam. Tomēr *boristēņi* nepadevās un vienbalsīgi noraidīja jumta organizācijas lēmumu. Rezultātā par nepakļaušanos C!C!

Borysthenia karoga atkārtota iesvētīšana 2005. gada 12. novembrī Rīgā.

lēmumam 1880. gada 7. aprīlī *Borysthenia* tika izslēgta no C!C!, kas faktiski nozīmēja korporācijas izformēšanu. Turpmāk bijušo *Borysthenia* biedru ceļi šķīrās – 19 *boristēņi* (15 no tiem kā piltiesīgi organizācijas biedri, bet četri kā goda

”

BORYSTHENIA ATJAUNOŠANA NEBIJA IESPĒJAMA, BET KRIEVU STUDENTU KORPORĀCIJAS PASTĀVĒŠANA BIJA VITĀLI NEPIECIEŠAMA

filistri), piedaloties vēl 11 Rīgas Politehnikuma studentiem, tajā pašā 1880. gadā nodibināja krievu studentu korporāciju *Fraternitas Arctica*. Kā par to *Fraternitas Arctica* konventam ziņoja vēstulē *Borysthenia* s/l oldermanis, vēlāk *Fraternitas Arctica* goda filistrs Nikolajs Kamarins: “Nemot vērā, ka pēc korporācijas slēgšanas precedenta *Borysthenia* atjaunošana nebija iespējama, bet krievu studentu korporācijas pastāvēšana bija vitāli nepieciešama, nākamā semestra sākumā *Borysthenia* tika atjaunota ar nosaukumu – *Fraternitas Arctica*, ar citām krāsām un devīzi.” Divi bijušie *boristēņi* iestājās poļu korporācijā *Veletia*, vēl divi biedri 1880. gadā bija latviešu studentu korporācijas *Selonija* dibinātāji.

Pēc tam, kad 1880. gada aprīlī *Borysthenia* faktiski tika slēgta, tās karogs tika pārveidots par baznīcas karogu (krieviski – *хоругвь*) un nodots Rīgas Kristus Piedzimšanas katedrālei. Izmaiņas tika ieviestas šādās karoga detaļās: uz korporācijas cirkļa tika uzšūta ikona, kurā attēloti svētie Kirīls un Metodījs,

Borysthenia karoga rekonstrukcija.

savukārt datuma 9.11.1877. vietā uzšūtas zelta zvaigznes; karoga augšdaļā izšūts citāts no Bībeles. Padomju laikos šis karogs nonācis Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja glabātuvē. Atkārtoti baznīcas karogs tika iesvētīts 2005. gada 12. novembrī dievkalpojumā, kas noturēts Rīgas Kristus Piedzimšanas katedrālē (tēva Nila Drūvaskalna vadībā) par godu studentu korporācijas *Fraternitas Arctica* 125 gadu jubilejai.

Avoti un literatūra

- Ščerbinskis, V. Uzticīgi draugam. Latvijas studējošo slēgtās mūža organizācijas. Rīga: Prezidijs Konvents, 2010;
- Jaņickis, A., Laškovskis, M., Jēkabsons, Ē. Polentechnikum. Varšava: Polijas Republikas Kultūras un nacionālā mantojuma ministrija, Kultūras mantojuma departaments, 2012;
- *Selonija* 1880-1990, New York: Korporācija *Selonija*;
- Keller, W.O. Russisches Burschentum. New York: *Ruthenia*, 1971;
- Album Academicum Рижского Политехнического Института. 1862-1912, Рига, 1912. Юнк и Полиевский;
- Осипов, Е., Гроссен, Г., Левицкий, Д. *Ruthenia* в Риге и на чужбине. Рига, 2005;
- Studentu korporācijas *Fraternitas Arctica* kantikums, Рига, 2010;
- Studentu korporācijas *Fraternitas Arctica* filistra Vladimira Rudakova albums;
- Studentu korporācijas *Fraternitas Arctica* goda filistra Nikolaja Kamarina vēstule *Fraternitas Arctica* konventam, Rīgā, 1929. gada 3. jūnijā;
- www.arctica.

VĒRTĒ *UNIVERSITAS* SATURU UN IZPLATĪŠANU 2020. GADĀ

Universitas t/l redaktore fil! Sandra Grigorjeva, gundega

2020. gada maija nogalē žurnāla *Universitas* (U!) redkolēģija aptaujāja visu studentu un studenšu korporāciju prezidijus, lai noskaidrotu apmierinātību ar izdevuma pieejamību, izplatīšanu un saturu. Aptaujā piedalījās visu studentu (23) un studenšu (13) korporāciju prezidiju pārstāvji.

Reizi divos gados *U!* redkolēģija vēlas atskatīties uz paveikto un lūdz amatpersonas, kā arī lasītājus izteikt domas par žurnāla darbu – saturu, izplatīšanu, vizuālo izskatu. Jāatzīst, ja kopš žurnāla atjaunošanas 2014. gadā ar tā saturu un vizuālo tēlu esam tikuši galā samērā veiksmīgi, tad izplatīšanas jautājums vienmēr bijis izaicinājumu pilns. Bieži uzdodam jautājumu – kā labāk nogādāt žurnālu līdz tā lasītājiem Latvijā un ārzemēs? Bez katra konventa iesaistes un atbalsta šeit iztikt ir grūti.

No tipogrāfijas līdz lasītājam

Nodrukājot jaunu numuru, tas no tipogrāfijas tiek piegādāts semestra P!K! prezidējošajai korporācijai. Ierasti visi P!K! konventi žurnālus saņem tuvākajā P!K! sēdē mēneša sākumā, lai tos izplatītu tālāk savos konventos. P!K! prezidējošā korporācija žurnālus nogādā arī S!P!K! prezidējošajā korporācijā, kas S!P!K! sēdē tos nodot attiecīgi tālāk visām studenšu korporācijām. *Lettonia* un *Talavijai* šobrīd žurnāli tiek piegādāti atsevišķi vai tiek lūgts tos izņemt pašiem. Līdz šim sistēma strādājusi apmierinoši. Arī aptauja rāda, ka 29 no 36 prezidijiem apmierināti ar esošo kārtību, bet 7 rosina domāt arī par uzlabojumiem – pasta stacijām vai kurjerpiegādēm, ja žurnālu apjoms pārsniedz vienu, divas pakas. Īpaši aktuāli tas ir studenšu korporācijām, kuru pārstāves nevēlas no S!P!K! sēdes nest smagos izdevumus. 35 no 36 prezidijiem arī ir apmierināti ar žurnāla piegādes ātrumu pēc tā izdošanas, kas redakciju īpaši priecē. Centīsimies arī turpmāk operatīvi nodrošināt žurnālu piegādi prezidējošajām korporācijām.

Izplatīšana internāli klibo

Īpaši aktuāli redkolēģijai bija noskaidrot, kā žurnāli tiek izplatīti konventu iekšienē. 19 konventos žurnāls pieejams tikai C!Q!, bet 16 konventi žurnālus izplata daudz plašāk – izsūta biedriem pa pastu, izdala literārajos vakaros, komeršos pie lielāka dalībnieku skaita, sūta arī biedriem uz ārzemēm. Jautājot prezidijiem par iespēju

žurnāla drukāto versiju izplatīt internāli plašāk nekā līdz šim, 16 apstiprinājuši, ka būtu iespējams domāt par aktīvāku izplatīšanu, 8 prezidiji uzskata, ka tiek darīts viss iespējamais, 12 – ka nav nepieciešami uzlabojumi. Secinām, ka bieži vien žurnāli paliek konventu dzīvokļos un līdz filistriem, kas C!Q! iegriežas retāk, žurnāli, iespējams, nenonāk, ja netiek izsūtīti pa pastu vai nogādāti citādāk. Redkolēģija aicina konventus žurnālu internāli izplatīt pārdomātāk un aktīvāk.

”

NOVĒRTĒJOT
UNIVERSITAS SATURU,
PREZIDIJI VIDĒJI DEVUŠI
8,2 BALLE, VIZUĀLAJAM
NOFORMĒJUMAM – 8,3
BALLE.

Vieglāk veicas ar *U!* elektroniskās versijas izplatīšanu, kas mēnesi pēc drukātās versijas realizēšanas tiek izsūtīta korporāciju kopējā vēstkopā un pieejama lasīšanai issuu.com, kā arī www.spk.lv. Dati liecina, ka elektroniski pieejamos numurus caurmērā lasījuši 650 unikāli lasītāji vidēji 7 minūtes.

Lasītākie raksti – par korporāciju vēsturi un C!Q! arhitektūru

Vērtējot žurnāla *U!* saturu, kā veiksmīgākie un saistošākie temati tiek minēti: apskati par korporāciju ēkām (CQ), lielās intervijas ar atpazīstamām personībām, korporāciju vēsture, ievērojamu korporantu biogrāfijas un aktualitātes konventos. Kopumā novērtējot *U!* saturu, prezidiji vidēji devuši 8,2 balles, vizuālajam noformējumam – 8,3 balles, savukārt facebook.com lapas saturam un komunikācijai – 7,2 balles. Pateicamies par labajiem vērtējumiem, kas ļauj gūt gandarījumu par paveikto un motivē neapstāties pie sasniegtā.

DZĪVNIEKI, TAI SKAITĀ CILVĒKI, IR VĪRUSU RESURSS

Dr. med. vet. fil! Kaspars Kovaļenko, *ventonus*

Latvijas Lauksaimniecības universitātes Veterinārmedicīnas fakultātes dekāns, profesors

Vēstures gaitā pieredzētas daudzas pandēmijas, tāpēc Covid-19 nav ne pirmā, ne diemžēl arī pēdējā. Vairākas pandēmiskas infekcijas slimības izplatījušās cilvēku populācijā tādā apmērā un ilgstoši, ka par tām vairs pat nedomājam un uztveram kā daļu no ikdienas, – gan citi koronavīrusi, gan gripas un herpes vīrusi, gan adenovīrusi un enterovīrusi.

Vai Covid-19 ir kaut kas unikāls un radīts, piemēram, Ķīnas ceturta līmeņa biodrošības laboratorijā? Diezgan droši varu apgalvot, ka nē. Vai tas izkļuva no laboratorijas? Iespējams, jā, piemēram, pieļaujot kļūdas dekontaminācijas procedūrās¹ vai tīri nejauši. Bet tikpat labi ar šo vīrusu kontaktā varēja nonākt cilvēki, kas dodas dabā. **Šādi dabas rezervuāru infekcijas slimību pārlēkšanas gadījumi no vienas dzīvnieku sugas uz citu notiek visu laiku.** Tā ir daļa no vīrusu evolūcijas. Dzīvnieki, tai skaitā cilvēki (*Animalia*), vīrusu *acīs* ir resurss, ko tikai jāiemācās izmantot. **Pēdējās desmitgadēs zinātnieki arvien labāk spēj izsekot vīrusu evolūcijai dabā, jo uzlabojas molekulārās vīrusu noteikšanas un analīzes metodes.** Kā piemēru var minēt arterivīrusu, kas izraisa cūku reprodutīvo respiratoro sindromu un ir netāls radnieks koronavīrusiem. Šī vīrusa izraisītā infekcija cūkām raksturojas ar abortiem, pneimoniju, asinsvadu bojājumiem un paaugstinātu letalitāti. Tā evolūcija notikusi, iespējams, 1960. gados Zemgales vai Lietuvas mežos, no pelēm laktāzes dehidrogenāzi paaugstinošais vīruss (LDEV) pārlēca uz meža cūkām, nostiprinājās šajā populācijā un tagad sagādā cūkkopības industrijai milzīgas galvas sāpes. Pirms tam LDEV izveidojās no pērtiķu hemorāģiskā drudža vīrusa, pārlēcot no pērtiķiem uz pelēm. Šim **infekcijas slimību evolucionārajam un epidemioloģiskajam ceļam mūsdienās iespējams izsekot**, ņemot vīrusu vismaz daļu noslēpumainības plīvura par infekcijas slimību izcelsmi. No Latvijas iedzīvotāju skatupunkta raugoties, iespējams, nesaprotam, kas īsti notiek ar SARS-CoV-2, jo Latvijā, vismaz pašreiz, mēs atrodamies it kā uz drošības salīņas, kad pasaulē Covid-19 gadījumu skaits turpina strauji augt. Tāpēc mums joprojām jādomā par savu un apkārtnes drošību, neapdraudot sabiedrības neaizsargātāko daļu. Protams, šķiet, ka vienīgais loģiskais krīzes **risinājums ir efektīvas un drošas vakcīnas izstrāde, jo starp vakcīnas izstrādi un drošas un efektīvas vakcīnas izstrādi ir milzīga starpība.**

Lūkojoties vēsturē, ir daudz labu pierādījumu, kā vakcinācijas kampaņas spējušas samazināt vai izskaust pilnībā vairākas infekcijas slimības. Pirmā bija bakas, ko Pasaules Veselības organizācija (PVO) atzina par izskaustām 1980. gadā. Otra slimība bija govju mēris, ko par izskaustu atzina PVO 2011. gadā. Pārējās infekcijas slimības vien izdevies būtiski ierobežot, piemēram, trakumsērgu, poliomiēlītu jeb bērnu trieku un daudzas citas.

Šobrīd uzskatu, ka PVO lēmumu apšaubīšana ir mulķīgākais, ko varam darīt, jo pasaules epidemioloģijā viennozīmīgi jādoma pasaules mērogā, nešķirojot cilvēkus pēc valodas, rases vai dzimuma, bet, protams, šos kritērijus var ņemt vērā, vērtējot dažādus epidemioloģiskos riskus, tai skaitā vīrusu u.c. infekcijas slimību uzņēmību atsevišķās epidemioloģiskajās grupās.

”

DZĪVĀ DABA JĀSKATĀS
KOPUMĀ, PĀRĀK
NEAIZRAUJOTIES AR VIENAS
SUGAS GLORIFICĒŠANU.

Kā rīkoties tālāk? Šī diemžēl nav ne pirmā, ne pēdējā pandēmija. Šo varam uzskatīt kā ģenerālmēģinājumu pirms nākamās, jo, šķiet, nākamā *jauna* vīrusa pandēmija, iespējams, būs daudz bīstamāka. Tās rutīnas lietas, ko iemācīsimies tagad un turpināsim darīt nākotnē, šādas pandēmijas risku mazina, jo man pat bail iedomāties, kas notiktu, ja, piemēram, Āfrikas cūku mēris pārlēktu uz cilvēku populāciju. Pret šo infekcijas slimību efektīvu vakcīnu neizdodas izstrādāt jau 60 gadus, un slimības letalitāte ir tuvu 100 procentiem. Tāpēc vienmēr jāatceras par *Vienas veselības* konceptu, kurā cilvēku, dzīvnieku un vidi neskata vienu no otra atrauti, bet vērtē kopumā – dzīvnieki var inficēt cilvēkus, bet cilvēki dzīvniekus. **Dzīvā daba jāskatās kopumā, pārāk neaizraujoties ar vienas sugas glorificēšanu.**

¹ Procedūras, ar ko veic veselības aizsardzības pasākumus, lai likvidētu sabiedrības veselību apdraudošu infekciozu vai toksisku aģentu vai vielu klātbūtni uz cilvēka vai dzīvnieka ķermeņa virsmas, patēriņam sagatavotā produktā vai uz tā, vai uz citiem priekšmetiem, tostarp transportlīdzekļiem.

VIENTULĪBA(S) PANDĒMIJĀ(A)

Mg. sc. sal. fil! Mirdza Kursīte, *daugaviete*

Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedras docētāja

Jaunais koronavīruss SARS-CoV-2 un tā izraisītā slimība Covid-19, šķiet, ir visur – ziņu virsrakstos, ikdienas sarunās un cilvēku prātos. Latvijā un citur pasaulē epidemioloģijas un infektoloģijas spožākie prāti nerimstoši analizē situāciju un iesaka risinājumus, nepieciešamos noteikumus un piesardzības pasākumus, lai ierobežotu vīrusa izplatību.

”

VIENS NO SPĒCĪGĀKAJIEM IEROČIEM, KAS IR KATRA IEDZĪVOTĀJA ARSENĀLĀ, IR SPĒJA PIEŅEMT APZINĀTU LĒMUMU PAR FIZISKU DISTANCĒŠANOS, LAI MAZINĀTU RISKU INFICĒTIES.

Viens no spēcīgākajiem ieročiem, kas ir katra iedzīvotāja arsenālā, ir spēja pieņemt apzinātu lēmumu par fizisku distancēšanos, lai mazinātu risku inficēties. Bieži, runājot par nepieciešamību ievērot divu metru distanci, tiek lietots apzīmējums *sociālā distancēšanās*, kas, iespējams, nedaudz neprecīzi raksturo distancēšanās pamatprincipu, taču ļoti labi ilustrē dažādo ierobežojumu nevēlamo blakusparādību – sociālo izolētību. Jau 2017. gadā publicētajā sistemātiskajā pārskatā pētnieki secināja, ka sociālajai izolētībai ir pārliecinoša negatīva ietekme uz kardiovaskulāro un mentālo veselību un iespējama ietekme uz citiem veselības aspektiem un sociālekonomiskajiem faktoriem.¹ Domājot par vientulību un tās negatīvo ietekmi uz veselību un labbūtību, kā vienas no pirmajām riska grupām tiek minēti gados veci cilvēki un cilvēki ar hroniskām slimībām, taču jau pētījumos pirms koronavīrusa pandēmijas iegūtie rezultāti liecināja,

ka **vientulības sajūta un sociālā izolētība ir nozīmīga problēma ne tikai minētajās grupās, bet arī jaunu cilvēku vidū, un jo īpaši Covid-19 pandēmijas noteikto ierobežojumu dēļ.**²

Sociālā izolētība ir nopietna sabiedrības veselības problēma, kas jau ilgstoši eksistējusi un saasinājusies sociālās distancēšanās noteikumu dēļ. Risinājumi tai meklējami ne tikai valstiskā līmenī vai individuāli, bet arī organizāciju, t.sk. studentu un studenšu korporāciju un citu akadēmisko mūža organizāciju, vidū. Pētījumi liecina, ka vientulība ir visizplatītākā jaunu pieaugušo un senioru vecumā virs 75 gadiem vidū, un kā viens no potenciālajiem risinājumiem tiek piedāvāta tieši šo vecumgrupu savstarpēja tīklošana un nozīmīgu kontaktu un attiecību veidošana.³ Tāpat, analizējot sociālā kapitāla saistību ar vientulību, secināts, ka indivīdiem ar zemāku sociālo kapitālu ir augstāks risks vientulības sajūtai. Minētajā pētījumā tika vērtēti vairāki sociālā kapitāla rādītāji, kā uzticēšanās, saziņa ar draugiem, dalība organizētās aktivitātēs un piederības sajūta dzīvesvietas apkaimē.⁴

Viens no bieži sastopamiem jaunā gada vēlējumiem, kas ar lielu varbūtību ir izskanējis, arī sagaidot 2020. gadu, ir – lai gads piepildīts ar jauniem izaicinājumiem. **Cīņa ar vientulības pandēmiju vīrusa pandēmijas vidū ir viens no izaicinājumiem, kuru vērts pieņemt visām akadēmiskajām mūža organizācijām,** apzinoties, ka tajās apvienoti indivīdi no visām vecuma grupām, kuras pakļautas īpaši augstam vientulības riskam; apzinoties, ka sociālā kapitāla celšana un nozīmīgi kontakti dažādu vecumu indivīdu starpā ir dažas no lietām, kuras korporācijas un citas akadēmiskās mūža organizācijas var piedāvāt. Tas patiesi ir izaicinājums kā plānošanas procesā, tā izpildē un prasa izstrādātu darbības plānu un stingrus rīcības principus gan periodiem, kad pasākumu norise ir atļauta, bet jā rūpējas par drošību to laikā, gan stingru pulcēšanās ierobežojumu laikā, kad jāpiedāvā attālinātas darbības risinājumi. Šis viennozīmīgi ir izaicinājums un iespēja, kad **aktīva, pārdomāta un epidemioloģisko drošību ievērojoša akadēmisko mūža organizāciju darbība var sniegt būtisku pienesumu sabiedrības veselības uzlabošanā Covid-19 pandēmijas laikā un pēc tās.**

1 Leigh-Hunt N. et al., 2017 An overview of systematic reviews on the public health consequences of social isolation and loneliness, *Public Health*, Vol. 152

2 Luchetti M. et al., 2020 The Trajectory of Loneliness in Response to COVID-19, *American Psychologist*

3 Beam C.R., Kim A.J., 2020 Psychological Sequelae of Social Isolation and Loneliness Might Be a Larger Problem in Young Adults Than Older Adults, *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*

4 Nyqvist F. et al., 2016 The association between social capital and loneliness in different age groups: a population-based study in Western Finland, *BMC Public Health*, Vol. 16

DARVAS KAROTE LATVIJAS UNIVERSITĀTES SIMTGADES MEDUS MUCĀ – REKTORA VĒLĒŠANU SĀGA

Fil! Guntis Zemītis, *frater cursicus*

Foto: Toms Grīnbergs

2019. gads bija nozīmīgs Latvijas Universitātes (LU) dzīvē – atzīmējām mūsu *alma mater* simtgadi. Diemžēl simtgades gads LU vēsturē paliks arī ar rūgtuma piegaršu, augstskolas vēsturē nepieredzētu rektoru miju un lielo jautājumu par akadēmiskās brīvības un universitāšu autonomijas robežām.

Runājot par šī notikuma nozīmīgumu, kādreizējais LU rektors, tagad LU Senāta priekšsēdētājs profesors Mārcis Auziņš mēdza atgādināt Latvijas izcilā kultūras darbinieka Marisa Vētras vārdus: “Likās, ka, tikai Latvijas Universitāti atklājot, ir pilnvērtīgi pasludināta arī Latvijas valsts.”

2019.–2020. gada notikumi noteikti paliks LU vēsturē, bet vēsture, kā zināms, nav tikai faktu uzskaitījums – tā būtu

hronoloģija –, vēsture ir zinātne. Tas nozīmē, ka notikumi tiek izvērtēti, interpretēti un tiek izdarīti secinājumi. Mēs, vēsturnieki, arī zinām, ka notikumu dalībnieki gan spēj precīzāk atcerēties detaļas, bet nespēj paskatīties uz notikumu attālināti. Notikumu dalībnieku liecības vēlākiem pētniekiem kļūst par avotu, lai pēc tam ar neitrālu skatu nodalītu emocijas, atklātu likumsakarības un izdarītu secinājumus. Šo rindu autors ir notikumu dalībnieks, un viņam ir emocijas, kuras slēpt būtu nevietā. Tālākajiem LU vēstures pētniekiem to vairs nebūs, tieši tādēļ tas pelnījis, lai saglabātos LU annālē.

Neliela atkāpe. Universitātes bija jauna tipa augstskolas, kas radās Eiropā 11. gadsimtā. Tas bija viens no instrumentiem, kas sāka ārdīt kārtās sastingušo sabiedrību,

veidoja un paplašināja jēdzienu *brīvība*. Svētās Romas impērijas imperators Fridrihs Barbarosa 1158. gadā Boloņas Universitātei izdeva privilēģiju *Authentica habita*, kas lika pamatus akadēmiskajai brīvībai un augstskolu autonomijai. Universitātes gadsimtiem rādīja piemēru demokrātiskai sacensībai, konkurējot uz akadēmiskajiem amatiem, demonstrēja akadēmiskās brālības un demokrātijas piemēru, studentiem un mācībspēkiem kopā ievēlot universitātes galvu – rektoru. Ja pirmās universitātes radās kā studentu organizācijas vai profesoru korporācijas, tad ar laiku tās sāka dibināt monarhi, arī hercogi (atcerēsimies Kurzemes un Zemgales hercogu Pēteri Bīronu un viņa 1795. gadā dibināto *Academia Petrina* Jelgavā), valstis (Latvijas Universitāte) un privātpersonas. Jautājums, cik tālu sniedzas dibinātāja, cik tālu – augstskolas tiesības, laiku pa laikam ir saasinājies. Bet viss, kas saistīts ar jēdzienu *brīvība*, izraisa rezonansi. Tie, kuri ir izbaudījuši brīvību, nemēdz upurēt kaut daļu no tās. Īpaši jau tāda aktīva sabiedrības daļa kā studenti.

”

UNIVERSITĀTES GADSIMTIEM RĀDĪJA PIEMĒRU DEMOKRĀTISKAI SACENSĪBAI, KONKURĒJOT UZ AKADEMISKAJIEM AMATIEM.

LU rektora kārtējās vēlēšanas solīja sīvu cīņu starp diviem profesoriem – līdzšinējo rektoru profesoru studentu korporācijas *Patria* god! fil! Indriķi Muižnieku, kurš pretendēja uz otro amata termiņu, un profesoru LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes dekānu Gundaru Bērziņu, kurš uz rektora amatu kandidēja pirmo reizi, bet nekas neliecināja, ka kaislības par vēlēšanu iznākumu izraisīs tiesāšanos un neskaidrības teju gada garumā.

Ievēlēt rektoru ir uzticēts universitātes Satversmes sapulcei, kuras 300 dalībniekus uz trim gadiem ievēl LU struktūrvienības. To veido 200 akadēmiskā personāla pārstāvji, t.sk. profesori un asociētie profesori, kuru skaits ir ne mazāks kā 50%, 75 studējošo pārstāvji un 25 vispārējā personāla pārstāvji. LU sapulces vēlēšanu nolikuma 4. pants nosaka: “Ja ievēlētais LU Satversmes sapulces dalībnieks izbeidz darbu (studiju) attiecības ar LU vai arī pāriet citā personāla kategorijā, tad viņa vietā pirms nākamās LU Satversmes sapulces sēdes Mandātu komisija izsniedz mandātu tai personai, kura saskaņā ar vēlēšanu protokolu attiecīgajā personāla grupā ieguvusi

visvairāk balsu aiz ievēlētās personas. Ja vēlēšanu protokolā nav citu kandidātu, tad attiecīgajā struktūrvienībā uz brīvajām vietām organizējamās jaunas vēlēšanas.” Šī panta interpretācija bija viens no šķēršļiem I. Muižnieka apstiprināšanai rektora amatā.

”

KAISLĪBAS PAR VĒLĒŠANU IZNĀKUMU IZRAISĪJA TIESĀŠANOS UN NESKAIDRĪBAS TEJU GADA GARUMĀ.

Šo rindu autors pārstāv LU Latvijas vēstures institūtu, kuram saskaņā ar nolikumu bija paredzētas astoņas vietas Satversmes sapulcē. Tā kā nolikums arī paredzēja iespēju ievēlēt rezerves kandidātu, mums tāds bija – LU Latvijas vēstures institūta zinātniskā sekretāre studenšu korporācijas *Varavīksne* fil! Ilze Boldāne-Zeļenkova. Tā kā viena no vēstures institūta delegātem bija devusies bērna kopšanas atvaļinājumā, I. Boldāne-Zeļenkova, izejot visas nepieciešamās procedūras – saskaņošanu ar LU Juridisko departamentu, saņemot LU Senāta apstiprinājumu, visbeidzot Satversmes sapulcei nobalsojot par viņas mandātu –, kļuva par Satversmes sapulces dalībnieci. Tieši tādēļ bija sāpīgi dzirdēt, ka viņas un vēl divpadsmit citu aizstājēju mandāti tika uzskatīti par apšaubāmiem.

LU Latvijas vēstures institūts pirms vēlēšanām tikās ar abiem kandidātiem, abus atrada par gana cienīgiem, tomēr institūta iekšējā balsojumā ar nelielu pārsvaru uzvarēja I. Muižnieks. Izšķiroša, šķiet, izrādījās viņa izpratne par institūta krātuvju, īpaši bioarheoloģisko materiālu krātuves, nozīmi, kā arī apņemšanās uzcelt *Rakstu māju* Torņkalnā, kur paredzēta vieta humanitāro un sociālo zinātņu fakultātem un institūtiem. Diezin vai ir nopietni runāt par studiju procesa internacionalizāciju un ārvalstu mācībspēku piesaisti, neradot modernu, mūsdienīgu studiju un zinātnes vidi. Tomēr – tā kā I. Muižnieka pārsvars institūta iekšējā balsojumā bija neliels, mums bija t.s. brīvais balsojums.

Šobrīd jāatzīst, ka LU Satversmes sapulces organizatori nebija līdz galam izsvēruši visus iespējamus variantus un atbildes meklēja sēdes gaitā. Tāpat bērnišķīga kļūda tika pieļauta 2019. gada 24. maija sēdes noslēgumā, neapstiprinot balsu skaitīšanas rezultātus. No Izglītības un zinātnes ministrijas puses izskanēja arī pārmetumi, ka, saskaitot

atsevišķus balsojumus par dažādiem priekšlikumiem, balsotāju skaits svārstījies un reizēm pārsniedzis reģistrēto dalībnieku skaitu. To visu var izskaidrot ar steigu un ne vienmēr precīzi fiksēto pacelto mandātu skaitu. Tomēr ar pilnu pārliecību var teikt, ka neviena no šīm kļūdām vai drīzāk – neveiksmēm nedeva pārsvaru kādam no kandidātiem. Zīmīgi, ka LU Satversmes sapulces otro sēdi, kas notika 2019. gada 6. jūnijā, vadīja Satversmes sapulces priekšsēdētāja vietniece studente LU Studentu padomes priekšsēdētāja Alise Paula Zīverte, jo Satversmes sapulces priekšsēdētājs profesors Māris Kļaviņš nevarēja ierasties. Bija skaidrs, ka sēde būs sarežģīta, un pieredzējis vadītājs vieglāk tiktu galā ar opozīcijas bieži vien āķīgajiem jautājumiem un iebildumiem. Tomēr sēdes datums un laiks netika pieskaņots Satversmes sapulces priekšsēdētājam un demokrātiskā norma tika ievērota, A. Zīverte godam darbu paveica.

”

NEVIENA NO VĒLĒŠANU
PROCESĀ PIEĻAUTAJĀM
KĻŪDĀM NEDEVA
PĀRSVARU KĀDAM NO
KANDIDĀTIEM.

Nevar noliegt – LU Satversmes sapulces organizatori bija rūpējušies, lai process būtu maksimāli caurspīdīgs – balsu skaitīšanas norisei varēja sekot ekrānos, kas bija izvietoti telpā. Tomēr būtiskākā neveiksme bija sapīšanās dažādu laiku LU nolikumos, paziņojot vēlēšanu rezultātus. Tie bija šādi – par I. Muižnieku nobalsoja 141 delegāts, par G. Bērziņu – 128. Tā kā daži bija svītrotuši abus kandidātus, iznāca, ka pret I. Muižnieku bija balsojuši 143, pret G. Bērziņu savukārt 156. Bija skaidrs, ka uzvarējis ir I. Muižnieks, jautājums bija, vai pietiek ar vienkāršo balsu vairākumu vai tomēr jāsavāc 50% plus viena balss. Tobrīd tika paziņots, ka nolikums paredz, ka pietiek ar vienkāršu balsu vairākumu. Saprotams, opozīcija protestēja. Sekoja otra sēde, kas notika 6. jūnijā, kad par I. Muižnieka ievēlēšanu nobalsoja 132 delegāti, pret – 112 delegāti. Deviņas balsošanas zīmes tika atzītas par nederīgām un to skaits ierēķināts pret ievēlēšanu balsojošo zīmju kopskaitā. Līdz ar to I. Muižnieks bija ieguvis nepieciešamo vairākumu.

Tomēr izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinska ieteica Ministru kabinetam (MK) I. Muižnieku amatā neapstiprināt. MK respektēja ministres ieteikumu un apstiprinājumu atteica. Par rektora pienākumu izpildītāju tika iecelts

profesors Gvido Straube. Sākās tiesvedība un tai sekojoša rektora pienākumu izpildītāju nomaina atkarībā no tiesu lēmumiem un ministres atkārtotas nevēlēšanās apstiprināt I. Muižnieku rektora amatā. Abi rektora pienākumu izpildītāji beigās, šķiet, pagura no savstarpējās nomainas un, piemēram, 19. februāra preses konferenci Latvijas Zinātņu akadēmijā par augstākās izglītības un zinātnes reformas plāniem apmeklēja kopā. Plašsaziņas līdzekļi steidzīgi tiražēja ziņas par *rektora skandālu LU*. Viena no šī visnotaļ tumšā laika LU vēsturē mācībām varētu kalpot kā labs piemērs topošajiem sabiedrisko attiecību speciālistiem. Plašsaziņas līdzekļos katrs raksts, kas vēstīja par jaunumiem rektora vēlēšanu lietā, beidzās ar rindkopu: “Jau ziņots, ka pirmo balsojumu LU rektora vēlēšanās pavadīja skandāls un pretrunīgi vērtējumi. 24. maijā LU Satversmes sapulcē I. Muižnieks savāca 141 balsi, bet 143 nobalsoja pret viņu. Muižnieka pasludināšana par ievēlētu pie šāda balsu sadalījuma raisīja neizpratni daļā sabiedrības.” Šādi pasniegta ziņa rada priekšstatu, ka kaut kas nav bijis kārtībā un, citējot kādu komentāru, “kāds ir ieķēries krēslā”. Pilnīgi citas asociācijas rodas, ja ziņu pasniegtu šādi: “Jau ziņots, ka I. Muižnieks savāca 141 balsi, kamēr viņa oponenti – 128.”

”

BALSOJUMI, KURU
REZULTĀTU IZŠKIR
VIEN DAŽAS BĀLSIS,
KORPORĀCIJU DZĪVĒ IR
PIERASTA LIETA.

Varam būt gandarīti, ka 2020. gada 26. martā MK, respektējot tiesas lēmumu, I. Muižnieku apstiprināja amatā un dzīve *alma mater* atgriezās normālās slīdēs. Ko no tā varam paņemt nākotnei? Korporāciju dzīvei raksturīgas asas debates konventos, un tās veido pieradumu izteikt domas, argumentēt, balsot par visiem jautājumiem. Balsojumi, kuru rezultātu izšķir vien dažas balsis, korporāciju dzīvē ir pierasta lieta. Šāda skola ir noderīga visiem, kuri nākotnē gatavojas kļūt par aktīviem sabiedrības locekļiem. Laikā, kad risinājās rektora sāga, studentu, tāpat kā mācībspēku, viedoklis skaļi neizskanēja. Zināms klusums valdīja arī sociālajos tīklos. Rektora jautājums ir atrisināts, debates par augstskolu pārvaldes modeli turpinās. Būtu skumji, ja to izlemtu, neuzklausot augstskolu pārstāvu – mācībspēku un studentu – domas. Bet vispirms tās ir jāizsaka. Atcerēsimies – tieši universitātes bijušas tās, no kurām sākuši pūst pārmaiņu vēji, ne otrādi.

VILTUS ZIŅAS – ĀTRĀK IEROBEŽOSIM VAI IEMĀCĪSIMIES BŪT KRITISKI?

Fil! Māra Arāja, *gundega*

Viltus ziņas un dezinformācija arvien vairāk kļūst par neatņemamu ikdienas sastāvdaļu, tādēļ ir ārkārtīgi būtiski spēt palikt gana kritiskiem, atvēlēt intelektuālos un arī laika resursus, izvērtējot informācijas patiesumu, un neļauties kārdinājumam dalīties ar it kā sensacionāliem jaunumiem, nepārliecinoties par to atbilstību patiesībai. Līdz ar interneta attīstību, informācijas aprites loka paplašināšanos, arvien pieaugošo un dažkārt arī vairs nekontrolējamo sociālo tīklu attīstību šajā jomā izaicinājumu ir daudz vairāk nekā iespēju.

Viltus ziņu pamatā ir nepatiesa vai sagrozīta informācija, kuras mērķi var ļoti atšķirties. Ne vienmēr to nolūks ir apzināti veicināt dezinformāciju, dažkārt arī tās tiek izplatītas popularitātes nodrošināšanai vai *klikšķu* vākšanai, lai pelnītu ar interneta reklāmu. Tādos gadījumos tās visbiežāk ir ļoti skaļas, šokējošas ziņas ar neticamiem virsrakstiem, kas vien jau norāda uz to apšaubāmību. Tomēr arvien biežāk nākas saskarties ar organizētām viltus ziņu kampaņām, lai diskreditētu kādus notikumus, cilvēkus, valstis. Šīs ziņas nereti ir daudz nostrādātākas un nav tik acīmredzami neticamas. Lielākais *instruments*, ko izmanto šādu ziņu radītāji, – sapludināt patiesu informāciju kopā ar nepatiesu, kas ziņas autoriem palīdz radīt nepieciešamo ticamības momentu visam rakstam.

”

LIELĀKAIS INSTRUMENTS, KO IZMANTO ŠĀDU ZIŅU RADĪTĀJI, – SAPLUDINĀT PATIESU INFORMĀCIJU KOPĀ AR NEPATIESU, KAS ZIŅAS AUTORIEM PALĪDZ RADĪT NEPIECIEŠAMO TICAMĪBAS MOMENTU VISAM RAKSTAM.

Savukārt ar dezinformāciju, kā norāda Eiropas Komisija, saprotam pārbaudāmi nepatiesu vai maldinošu informāciju, kas tiek sagatavota, publiskota un izplatīta, lai gūtu

ekonomisku labumu vai maldinātu sabiedrību, un var radīt kaitējumu sabiedrībai. Kaitējumu sabiedrībai cita starpā var radīt draudi demokrātiskajiem procesiem, kā arī sabiedriskajam labumam.

”

ARĪ VILTUS ZIŅU IZPLATĪŠANA TIEK IDENTIFICĒTA KĀ HULIGĀNISMS, TRAUCĒJOT SABIEDRISKO MIERU, KAS PAREDZ KRIMINĀLATBILDĪBU.

Līdz ar viltus ziņu kļūšanu par daļu no ikdienas informācijas telpas par to arī arvien vairāk runā publiski un meklē iespējas reāliem ierobežojumiem. Pirms dažiem gadiem ar viltus ziņām varējām cīnīties saviem spēkiem, mācoties tās atpazīt, kā arī paļaujoties uz pētnieciskajiem žurnālistiem, kas iegulda lielu darbu viltus ziņu atmakošanā. Ja vēl 2018. gadā viltus ziņu izplatītājus nekādi nevarēja ierobežot, tad šogad februārī Latvijā piedzīvojām precedentu, ka par nepatiesu ziņu izplatīšanu persona reāli tiek aizturēta. Iekšlietu ministrs šī gada maija nogalē iesniedza sagatavotus grozījumu ierosinājumus divos likumos – *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* un *Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums* –, lai veicinātu viltus ziņu apkarošanu Latvijā.

Viltus ziņu intensitāte strauji palielinājās arī Covid-19 pandēmijas laikā. Turklāt tā nebija tikai Latvijas problēma – kā ziņoja *Financial Times*, Krievijas prokremliskie mediji izveidojuši nozīmīgu dezinformācijas kampaņu, lai Rietumvalstīs saasinātu koronavīrusa pandēmijas krīzi, iedragājot sabiedrības uzticību gan valdības iestādēm, gan to spējai pārvarēt krīzi. Kā minēja laikraksts, šo centienu mērķis bija veicināt apjukumu, paniku un bailes sabiedrībā, liedzot cilvēkiem iespēju gūt patiesu un pārbaudītu informāciju par inficēšanos un izārstēšanos no vīrusa.

Šī gada martā Tieslietu ministrija publiski ziņoja, ka viltus ziņu izplatīšanas gadījumā personas var tikt sauktas pie

atbildības par rupju sabiedriskās kārtības traucēšanu, kas izpaužas acīmredzamā necieņā pret sabiedrību, ignorējot vispārpieņemtās uzvedības normas un traucējot cilvēku mieru, iestāžu un uzņēmumu darbu. Turklāt internets un digitālā vide nav nodalīti no reālās vides, tur pastāv tie paši noteikumi. Arī viltus ziņu izplatīšana tiek identificēta kā huligānisms, traucējot sabiedrisko mieru, kas paredz kriminālatbildību un atsevišķos gadījumos – administratīvo atbildību.

Tomēr arvien viltus ziņu izplatība lielā mērā ir pašas sabiedrības rokās. Tādēļ katram, pirms pieņemt kādu vēstījumu par patiesu, svarīgi atbildēt uz vairākiem jautājumiem: vai iespējams atpazīt vēstījuma autoru, vai tas ir uzticams avots; kā vēstījums tiek pasniegts, cik liels ir tā emocionālais fons; kā šo vēstījumu saprastu citi, kas izlasītu;

par kādām vērtībām tajā tiek runāts; kāpēc šāds vēstījums vispār ir radīts, kāds ir tā mērķis; vai tiešām es kā lasītājs spēju to identificēt pareizi?

Korporāciju vide noteikti ir viena no tām, kur, pirmkārt, pulcējas intelektuālā sabiedrības daļa, un gribas ticēt, ka teju katrs no mums būtu spējīgs atpazīt un kritiski izvērtēt viltus ziņas, akli nepaļaujoties vēlamajam naratīvam. Otrkārt, mūsu savstarpējās attiecības var ļaut tiešāk un atklātāk pateikt otram – klau, bet tā informācija, ko tagad pārstāsti vai publicē savos sociālajos tīklos, nav patiesa, īstie fakti ir šādi. Tie ir divi ļoti būtiski punkti, ko katrs var darīt, lai samazinātu viltus ziņu izplatību un ietekmi. **Jo medijpratības jomā izglītota sabiedrība noteikti ir viens no lielākajiem pretspēkiem viltus ziņām un dezinformācijas kampaņām.**

PAR MĀRA RUKA GRĀMATĀM JEB KĀ DARBOJAS DEZINFORMĀCIJA¹

Fil! Vilis Vītols, *frater vanenicus*

Pirms kāda laika veikalos parādījās publicista Māra Ruka grāmata *25 gadi sektā*, pēc tam vēl viena – *Latvijas valsts noslēpums*. Abas mērķtiecīgas dezinformācijas paraugi – pirmā par latviešu studentu korporācijām, otra par Latvijas valsti kopumā.

Drīz pēc korporāciju darbības atsākšanas Latvijā M. Ruks iestājās vecākajā un lielākajā no tām – *Lettonia*. Viņš 22 gadus bija aktīvs korporants, ieņēma dažādus amatus, bija Luda Bērziņa muzeja valdes loceklis un visu korporāciju kopīgā izdevuma *Universitas* redaktors (2006–2012). Šī izdevuma dēļ izcēlās iekšējs konflikts, un M. Ruku no *Lettonia* izslēdza.

Parādījās M. Ruka pirmā grāmata. *Lettonia* bija nelaimējies ar viena cilvēka uzņemšanu: neko nenojauzdami, savās rindās bija pieņēmuši Viktoru Arāju. Uzņemšanas brīdī neviens nevarēja iedomāties, kas tas par cilvēku. Viņš toreiz vēl neko sliktu nebija izdarījis, bet, sākoties vācu okupācijai, nacisti V. Arājam deva iespēju pastrādāt drausmīgus noziegumus pret ebrejiem. Arāju izslēdza no korporācijas. **Latvijas ienaidniekiem radās iespēja vienmēr uzsvērt Arāja epizodi it kā visas *Lettonia* noziegumu.** To savās grāmatās dara arī M. Ruks. **Nekādus nopietnus, patiesus pārkāpumus korporācijās nevarēdams atrast, viņš nepārtraukti *maļ* Arāja gadījumu.** Arāja vārds grāmatā minēts 67 reizes.

Grāmatā *25 gadi sektā* tiek apvainoti, izsmieti vai apmeloti cienījami un – galvenais – patriotiski noskaņoti latvieši. Analizējot šo grāmatu, saskaitīju 154 nonievātas personas, gan dzīvas, gan jau mirušas, sākot ar rakstnieku Jāni Poruku un beidzot ar akadēmiķi fil! Jāni Stradiņu, *frater metropolitanus*. Apvainojumi veltīti arī eksprezidentei fil! Vairai Vīķei-Freibergai, *spīdola*, jo viņas laikā Latviju uzņēma NATO un Eiropas Savienībā (ES).

Pēc Ruka grāmatu izlasīšanas esmu runājis par šo lietu ar vairākiem man pazīstamiem *lettoniem*. Viņi piekrīt, ka grāmatas mērķis ir vēstīt, ka Latvija ir neizdevusies valsts, viss te ir slikti, kas ļoti sakrīt ar Krievijas hibrīdkarā pret Latviju vērstajiem nepatiesajiem apgalvojumiem. Šādu grāmatu mērķis ir šķelt sabiedrību, vairo nedrošību un pesimismu, kurināt naidu. Tieši tāds ir M. Ruka grāmatu saturs.

Ja *25 gadi sektā* Ruks apvairo tikai korporācijas, tad *Latvijas valsts noslēpumā* viņš jau apvairo visu Latvijas valsti un tās amatpersonas.

Dezinformācijā meli var būt informācijas lielākā daļa, kā, piemēram, apgalvojumā, ka „*zaļie vīriņi*” nav Krievijas bruņotie spēki, bet meli var būt arī tikai viens īss teikums garā patiesā ziņojumā. Tādā gadījumā dezinformācijas nodoms ir tieši šo ziņu jeb domu *ieskalot* auditorijas

¹ Raksts publicēts žurnāla *IR* elektroniskajā versijā 2020. gada 9. martā <https://ir.lv/2020/03/09/par-mara-ruka-gramatam-jeb-ka-darbojas-dezinformacija/>

”

ŠĀDU GRĀMATU MĒRĶIS IR ŠĶELT SABIEDRĪBU, VAIROT NEDROŠĪBU UN PESIMISMU, KURINĀT NAIDU.

smadzenēs. M. Ruka grāmatu gadījumā konkrēti mudinājumi izteikti pāris īsos, it kā nejaušos teikumos: 1) NATO mums nav vajadzīga (*Latvijas valsts noslēpums*, 158. lpp.); 2) Neejiet balsot nākamajās Saeimas vēlēšanās (31. lpp.); 3) Ja tomēr iesiet, tad nebalsojiet par latviskajām partijām (324. lpp.). Vidusmēra cilvēkam būs grūti kaut ko tādu iestāstīt, to M. Ruks droši vien saprot, bet vienmēr atradīsies kāds, kurš noticēs.

Lielākā M. Ruka grāmatu daļa veltīta vienkāršai, prastai Latvijas valsts, tās institūciju un patriotisko organizāciju un personu nonievāšanai. Grāmatai ir arī patiesā daļa, kā tas pienākas dezinformācijai. To veido prezidenta Kārļa Ulmaņa un Singapūras ļoti pozitīvais vērtējums. Tāpat patiesa daļa, kurā pieminētas Latvijas daudzās vēl neatrisinātās problēmas: zemās pensijas, skolotāju un medmāsu algas, neveiktā lustrācija, kas novedusi pie Aivara Lemberga prāvas, OIK afēra un pieaugoša nevienlīdzība.

”

LIELĀKĀ M. RUKA GRĀMATU DAĻA VELTĪTA VIENKĀRŠAI, PRASTAI LATVIJAS VALSTS, TĀS INSTITŪCIJU UN PATRIOTISKO ORGANIZĀCIJU UN PERSONU NONIEVĀŠANAI.

Daži no M. Ruka apgalvojumiem ir īstas *pērles*. Piemēram: Latvijā ceļi ir tik slikti, ka “*kapteinis tikko paziņoja, lai piesprādzējamies, jo gaidāmas baigās gaisa bedres. Laikam lidosim virs Latvijas ceļiem*”. Par mežiem: “*Pa kluso izcērt, pa tīro te visu*.” Kas nav izcirsti, tie “*pieauguši brikšņiem tie meži*”. Patiesībā mežu šodien Latvijā ir vairāk nekā Ulmaņlaikos. Par saldējumu: “*Latvijā tas esot indīgs. Tas gan tikai, ja ar Latvijas 100 gadu zīmolu*.” Par *Rail Baltica*:

“*(Varneši) ierēķinājuši jau nākamo gigantisko avantūru, tā saucamo Rail Baltica. Bet iedomājieties, kādos parādos tas iedzīs Latvijas iedzīvotājus! Neviena taču to projektu mums te nedāvina!*” Šie ir īpaši viegli atpazīstami meli, jo ES apmaksā 85% no *Rail Baltica* izmaksām. Nekur M. Ruks nepiemin, ka Latvija dažādās palīdzības programmās no ES saņēmusi 7,4 miljardus eiro, kas nav jāatmaksā, tātad ir dāvana. Tad vēl M. Ruka nepārtrauktā muldēšana par it kā milzīgajiem Latvijas valsts parādiem. Skaidrības labad pieminēšu, ka ES pieprasa, lai dalībvalstu parādi nepārsniegtu 60% no to iekšējā kopprodukta (IKP). Pēc *Eurostat* datiem, Latvijas parāds ir 36% no IKP, bagātajai un konservatīvajai Vācijai – 62%, Grieķijai – 181%.

Pāris piemēru, ko M. Ruks raksta par savu valsti: “*Latvija ir cietumu republika, Ziemeļzemes banānu republika. Saeima un Ministru kabinets ir enerģētiski vampīri, vidē ap Saeimu, valdību, ierēdniecību... jūtama prieka mājas morāle. Ministru kabinets ir ekonomisko slepkavu Latvijas filiāle, bezjūtīgi miesnieki*.” Aizsardzības akadēmijā strādā “*glūnīgi šakāļi, tur gatavo robotizētus algotņus svešām armijām*” (tikko pabeidzis filoloģijas studijas, M. Ruks, filologs, kļūst par Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas Informācijas nodaļas vadītāju!). Jaunā Latvijas Nacionālā bibliotēka ir “*pelēcīgumā iznirusi... tādas celtnes kļūst jo vampīriskākas*”. Par vampīriem un ezotēriskām enerģijām ir vesela nodaļa, kurā apgalvots, ka “*Saeimas deputāti barojas no iedzīvotāju enerģijas... saostās cits ar citu... un tad ... pārvēršas par vampīriem*”. Latvijas Universitāte (viņa paša *alma mater*) esot “*slazdveidīgs bīstams veidojums, tur tiek veidota pseidozinātne*”. Latvijā darbojas “*dakteri-nāves, varmācīgi indētāji, un Latvijas jaunāko laiku vēsturē tādu nav mazums*”.

Visrupjākie apvainojumi pēdējā grāmatā izteikti prezidentam fil! Egilam Levitam, *frater lataviensis*, un ministram Jānim Bordānam. Ministra ķengāšanai rezervēta vesela grāmatas nodaļa. Tā kā **M. Ruks netika iesūdzēts tiesā pēc 25 gadi sektā publicēšanas, nu viņam radusies absolūtas visatļautības sajūta**. Šis cilvēks zaudējis jebkādu mēra sajūtu cilvēku apvainošanā un izsmiešanā. Grāmatā nav nekā slihta par *Saskaņu* un *Gods kalpot Rīgai*, un par korumpētajām shēmām Rīgas domē. Lasāms vienīgi īss, cildinošs komentārs, ka uzticīgie vēlētāji aizsūtījuši Nilu Ušakovu un Andri Ameriku uz Eiropas Parlamentu.

Patiesība par Latviju, paldies Dievam, ir pilnīgi cita! Mēs piedzīvojam izcilu vēsturisku brīdi: pirmo reizi pēc neatkarības atgūšanas vecie komunisti un oligarhi zaudējuši teikšanu Saeimā un valdībā. Valdošā ir latvisko partiju koalīcija. Prezidents E. Levits, Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece, premjers Krišjānis Kariņš, ministri Edgars Rinkēvičs un Jānis Bordāns un vēl citi veido pašlaik tādu kā Latvijas Zvaigžņu komandu. **U!**

Renovētā Latvijas Okupācijas muzeja skice.

LATVIJAS OKUPĀCIJAS MUZEJS CEĻĀ UZ RENOVĒTO ĒKU UN JAUNO EKSPOZĪCIJU

Fil! Lelde Neimane, *varavīksne*

Foto no Latvijas Okupācijas muzeja arhīva

Ir 2020. gada maijs. Apritējuši 30 gadi kopš saulainās 4. maija dienas, kad Latvija atkal atguva savu valsti. Diemžēl šogad vienkopus nesēdējām pie balti klātā galda. Arī muzeja apsveikums svētkos izskanēja tikai internetā. Muzejs slēgts apmeklētājiem ārkārtas situācijas dēļ. Valsts rūpējas par saviem cilvēkiem – ar sapratni, diskusijām, speciālistu ieteikumiem. Tā ir mūsu valsts ar visiem labumiem un trūkumiem. MŪSU – un mēs to pieņemam, mīlam, novērtējam un pamācām, lai kā mums iet!

Latvijas Okupācijas muzeja (LOM) biedrības valdes priekšsēdis Valters Nollendorfs raksta: “Mūsu muzejs gan nav valsts muzejs; mūsu muzejs ir muzejs valstij, un varbūt tieši tas ir svarīgi. Muzejs ir tautas veidota dāvana valstij, kas 4. maijā sāka savu atjaunošanās ceļu. Un Latvijas valsts to šādā garā ir pieņēmusi. Muzejs veic valstij svarīgu darbu, un valsts gādā par daļu muzeja darbam nepieciešamo līdzekļu. Valsts ceļ ēku, kurā muzejs stāsta stāstu par laiku, kad mums savas valsts – labas vai sliktas – nebija, kad mums bija tikai svešu varu uzspiesti režīmi un kad pašu valsts pastāvēja tikai tautas atmiņā, cerībā, pretošanās spītā un starptautiskajās tiesībās.

4. maijs bija tautas suverenitātes apliecinājums un vienlaikus noliegtās valstiskās atmiņas atgūšana, ko muzejs saglabā un neļauj aizmirst.”

”

IEVĒROJAMI ZIEDOJUMI
MUZEJAM VISĀ TĀ
PASTĀVĒŠANAS LAIKĀ NĀKUŠI
ARĪ NO KORPORĀCIJU SAIMES

LOM pamatā pastāv no privātpersonu un organizāciju ziedojumiem! Gluži kā V. Nollendorfs raksta – tautas dāvana valstij. Ievērojami ziedojumi muzejam visā tā pastāvēšanas laikā nākuši arī no korporāciju saimes – vai tas ir gada svētku ziedojums vai kāda biedra privātie ziedojumi, arī kāda biedra mūžībā aiziešanas piemiņai, deportāciju pieminēšana vai kas

Latvijas Okupācijas muzeja ēka rekonstrukcijas laikā 2020. gada aprīlī.

cits. Muzejs savukārt allaž centies misiju – *ATCERĒTIES. PIEMINĒT. ATGĀDNĀT* – pildīt pēc labākās sirdsapziņas.

”

NO SĀKOTNĒJI NELIELAS
IZSTĀDES 1993. GADĀ MUZEJS
IZAUDZIS LĪDZ VAIRĀKU
NODAĻU UN APAKŠNODAĻU
STRUKTURĒTAM DARBAM,
KUR PAMATS IR KRĀJUMS,
EKSPOZĪCIJA UN IZGLĪTĪBAS
NODAĻA.

No sākotnēji nelielas izstādes 1993. gadā muzejs izaudzis līdz vairāku nodaļu un apakšnodaļu strukturētam darbam, kur pamats ir krājums, ekspozīcija un izglītības nodaļa. LOM ir valsts akreditēts muzejs, un krājums iegulstas Nacionālajā muzeju krājumā. (Par korporantu liecībām un vēsturiskajiem priekšmetiem rakstīts *Universitas* 109. numurā.) Lasītāji, iespējams, atminas spēcīgo pirmo ekspozīciju ar koka baraku, Gulaga un noņemšanas priekšmetu stendiem. Bija arī daudz un dažādas tematiskās izstādes. Tagad muzejs atrodas pagaidu telpās Raiņa bulvārī 7, kur ir neliela pagaidu ekspozīcija. Tā gan bija plānota diviem, bet nu jau strādā astoņus gadus. Apgūstot papildu telpas pagrabā stāvā un vestibulā, tika radīta iespēja arī pagaidu mītnē sagatavot papildu izstādes, lai pasniegtu arvien aktuālu informāciju apmeklētājiem. Tāpat jau ilgu laiku muzejs ir sertificēta izglītības iestāde, kas rīko gan skolotāju kvalifikācijas kursus okupāciju laika vēsturē, gan vada nodarbības skolēniem uz vietas muzejā, gan skolās visā Latvijā.

”

KOPŠ 1993. GADA MUZEJS CIEŠI
SAAUDZIS AR ĒKU LATVIEŠU
STRĒLNIEKU LAUKUMĀ 1.

Kopš 1993. gada muzejs cieši saaudzis ar ēku Latviešu strēlnieku laukumā 1, bijušo Latviešu sarkano strēlnieku muzeja ēku. Arī pati okupācijas laika vēsture atspoguļojusies ēkas liktenī – par to galvas laužījuši gan mūsdienu politiķi, gan arhitekti, gan sabiedrība tās dažādībā, tādā veidā simboliski muzejam liekot iziet cīņu par pastāvēšanu Latvijā tagad un nākotnē. Nerimstoši muzejs un tā atbalstītāji ticējuši, ka par Latvijas vēstures sarežģīto okupāciju posmu jāsāta Latvijas galvaspilsētas sirdī – Vecrīgā, ēkā ar 20. gadsimta vēsturi. Pie ēkas plānots arī piemiņas memoriāls padomju okupācijas upuriem *Vēstures taktīla*.

2019. gada 18. oktobrī nosvinējām spāru svētkus, darbs norit būvniecības firmas *Skonto būve* vadībā. Gan muzejs, gan represētie Latvijas iedzīvotāji palaujami, ka pandēmijas krīze nebūs kavējusi būvniecības darbus un 2020. gada 31. decembrī ēkas durvju atslēgas tiks nodotas muzeja rīcībā. Cerams, ka ekspozīcija būs gatava un tiks atvērta ikvienam apmeklētājam – gan jaunam, gan ar pieredzi, gan no Latvijas, gan ārzemniekam, gan ar spējām redzēt un dzirdēt, gan ar īpašām vajadzībām. Mēs par to domājam un gatavojamies!

”

2020. GADA 31. DECEMBRĪ
ĒKAS DURVJU ATSLĒGAS TIKS
NODOTAS MUZEJA RĪCĪBĀ.

Īpašs ir muzeja ekspozīcijas *Čekas vēsture Latvijā* stāsts Stūra mājā (Brīvības iela 61). Sākotnēji kā Eiropas kultūras galvaspilsētas *Rīga – 2014* projekts, tālāk, noslēdzot līgumu ar valsti, turpinām iepazīstināt ar skaudro padomju drošības iestādes vēsturi un tās noteicošo lomu okupācijas varas noturēšanā. Muzejam ir svarīgi, ka daļa no ēkas tiek saglabāta kā kultūras un vēstures piemineklis.

Darbs nav viegls – ne pati vēsture, ne tās krājums un pētniecība, ne cīņa par muzeja eksistenci. Muzejā ilgstoši paliek tikai izturīgākie. Pagājušā gada nogalē meklējām jaunu, spēka pilnu un atbildīgu direktoru, kas vadītu muzeja darbu pragmatiski finanšu jomā, taču izprotot Latvijas vēsturi un muzeja īpašo misiju. Tāds cilvēks atradās, un nu LOM vada Solvita Vība – praktiski un radoši, nenogurstoši un sirsnīgi. Ikvienam skaidrs, ka kultūras nozare ir viena no tām, kas vairāk cietusi krīzes dēļ. Mums, privātajam muzejam, tas ir īpaši smagi.

Latvijas Okupācijas muzeja biedrības valdes priekšsēdis Valters Nollendorfs *Nākotnes nama* spēru svētkos 2019. gada 18. oktobrī.

Latvijas Okupācijas muzejs
Tēma nr. 7
GULAGA SASALUŠAJĀ ELĒ
ieslodzījumā un izsūtījumā 1940–1988

GAISMAS CEĻŠ
#H2E, 2020

Jaunās ekspozīcijas *Gulags* skice no H2E konkursa pieteikuma.

Raksta nobeigumā citēšu direktori S. Vību: “Muzejs, muzeja rekonstruētais nams un jaunā ekspozīcija ir ziedotāju devums Latvijas kultūrvēsturiskajā mantojumā. Ir svarīgi to uzsvērt, lai parādītu, cik daudz spēj izdarīt motivēti cilvēki ar privātu iniciatīvu cēla mērķa dēļ. Manuprāt, LOM ir nozīmīgākais un visvairāk atbalstītais ilgtermiņa labdarības projekts atjaunotās Latvijas vēsturē. Ar to LOM biedrība var pamatoti lepoties. Es vēlos vēlreiz teikt visiem paldies, jo īpaši tiem, kas tieši krīzes laikā ar ziedojumiem ir atbalstījuši muzeju.”

”

MUZEJAM IR SVARĪGI,
KA DAĻA NO ĒKAS TIEK
SAGLABĀTA KĀ KULTŪRAS UN
VĒSTURES PIEMINEKLIS.

Muzejs šogad, arī krīzes laikā, intensīvi strādā pie jaunās ekspozīcijas renovētajā ēkā. Šī ir trešā jaunās ekspozīcijas koncepcija kopš 2006. gada. Pirmo nevarējām īstenot 2009. gada ekonomiskās krīzes dēļ. Otru nevarējām uzbūvēt, kad vairākus gadus ēku apturēja arhitektes Zaigas Gailēs un viņas domubiedru iebildumi. Tagad top gan *Nākotnes nams*, gan jaunā ekspozīcija, ko veido pieredzes bagātais Latvijas dizaina birojs H2E. Ekspozīcijas nosaukums ir *Gaismas ceļš* – “no tumšās pagātnes uz gaišo nākotni, gan ar saturisko, gan emocionālo plānu ekspozīciju izstāstīt kā Latvijas nācijas un tās veidotās valsts ceļu cauri abu okupāciju tumsai. Tas ir stāsts par divu totalitāru okupācijas varu nodarītajiem noziegumiem pret mūsu valsti, tautu un tās senču zemi, kuriem nav noilguma un kurus nedrīkst aizmirst,” skaidro V. Nollendorfs.

”

LOM IR NOZĪMĪGĀKAIS UN
VISVAIRĀK ATBALSTĪTAIS
ILGTERMIŅA LABDARĪBAS
PROJEKTS ATJAUNOTĀS
LATVIJAS VĒSTURĒ.

LOM biedrībā šobrīd ir 44 aktīvi biedri un ap 20 vecbiedru. Biedrības mērķis ir pārvaldīt un gādāt par biedrības struktūrvienību – Latvijas Okupācijas muzeju.

Aicinām aktīvus korporantus, kuri var un zina, kā palīdzēt LOM, iepazīties ar LOM biedrības statūtiem un stāties biedrībā. Aicinām ziedot muzeja darbībai ikvienu, kurš apzinās skaudrās pagātnes zināšanu nepieciešamību mūsu valsts nākotnē.

KORPORĀCIJU DZĪVI PĀRNESAM TIEŠSAISTĒ

Aptaujas rezultāti: lielākā daļa korporāciju atsāka darbību attālināti

Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

2020. gada maijā *Universitas* veiktās visu studentu un studenšu korporāciju prezidiju aptaujas dati liecina, ka, izsludinot ārkārtas situāciju valstī, **30 no 36** studentu un studenšu korporāciju konventiem **atsāka darbību attālināti**. No 23 studentu korporāciju konventiem 18 darbojās attālināti, bet no 13 studenšu korporāciju konventiem – 12. Tiešsaistē tika organizēti: darba konventi, oldermaņa/audzināšanas stundas, internī un eksternī literārie vakari, alus vakari, *pasēdēšanas*, tērzēšanas vakari, jubilejas rīkošanas komitejas, akadēmiskā gada noslēguma pasākumi, svētku konventi, *online* komerši. Plusi, ko prezidiji norādījuši attālinātai darbībai: augusi iesaiste/aktivitāte, iespēja pieslēgties ārpus Latvijas kopu biedriem, gūt jaunas idejas konventa darbam.

Digitālā literārā vakarā māca korporāciju dzīvi organizēt attālināti

T/l vicesen! taut! Anna Klēšmite, *imeriete*

Jau nedēļu pēc ierobežojumu izsludināšanas gan *Selonija*, gan *Imeria* sāka iepazīt dažādas vietas, kas ļautu neklātienē turpināt korporāciju darbību. 9. aprīlī S!P!K! izziņoja pieredzes apmaiņas vakaru Zoom platformā, uz ko aicināja S!P!K! un P!K! prezidijus. Kopumā dig! lit! vak! *apmeklēja* ap 30 dalībnieku. Tālākā no Rīgas dalību pieteica fil! Ināra Jansons, *imeriete* no Čikāgas kopas.

T/l oldermanis com! Mārtiņš Krauze, *selonus*, stāstīja par pieredzi oldermaņa stundās un aizvadītajos vakaros, kā arī izklāstīja tehniskās iespējas platformās Zoom, Webex un Microsoft Teams. Savukārt t/l audz! taut! Anete Vilne, *imeriete*, dalījās pieredzē m!m! audzināšanu organizēšanā attālināti. Fil! Anita Straujuma, *imeriete*, sniedza ieskatu tehniskajā nodrošinājumā, izmantojot Zoom aplikāciju, lai visiem būtu baudāma klātesamība. Vebināra noslēgumā varēja *tikties* arī mazākās grupās, lai dalītos iespaidos par dzirdēto.

Mūsdienu tehnoloģijas devušas patiesi lielu iespēju dažādību, lai korporācijas īstenotu mērķus arī šādos apstākļos. **Šī ir pieredze un iespēja, kuru izmantot nākotnē, lai uzturētu ciešāku saikni ar savām korporācijām, jo spējam pulcēt un iesaistīt diskusijās biedrus, esot jebkurā pasaules malā.**

Neparasts pārbaudījums mūsu organizētībai

P!K! t/l sen! com! Rūdolfs Ziņģis, *gersicanus*

Šis semestris bijis pārbaudījumiem pilns gan korporācijām, gan sabiedrībā kopumā. Laiks, kurā tika noskaidrota katra mūsu priekšspēja, reaģējot samērīgi un bez panikas, tajā pat laikā esot atbildīgiem un piesardzīgiem. Ņemot vērā, ka fiziska satikšanās tika liegta, korporācijas *nesnauda* un atrada alternatīvus risinājumus darbības turpināšanai. **Uzskatu, ka komunikācija ir galvenais stūrakmens iesāktā darbu turpināšanā** un kopējās aktivitātes nodrošināšanā. Ikviens digitālās saziņas platforma, kas tika izmantota, ir atbalstāma. Ļoti labi noderēja arī šī semestra sākumā izveidotā P!K! senioru *WhatsApp* sarakstes grupa. Tā palīdzēja ātrāk reaģēt, nodotot informāciju senioriem un noskaidrot vairākuma viedokli. P!K! e-pastu sarakstē mēdzu atgādināt, ka uz situāciju nepieciešams skatīties no iespēju perspektīvas. Laiku, kad pasākumi nevar notikt, var izmantot **to lietu sakārtošanai, kurām ikdienā pietrūcis laika**, – iekšējo procesu, dokumentu, arhīvu, bibliotēku revīzijai un citiem darbiem. Uzskatu, ka korporāciju reakcija un darbības pielāgošana ierobežotajiem apstākļiem bija ātra un veiksmīga, turklāt norāda uz to, ka buršu gars ir dzīvs arī ārpus konventa telpām un pasākumiem.

S!P!K! un komāna komisija tiekas attālināti

S!P!K! t/l sen! taut! Laura Smukule, *spīdola*

Lai arī 2019./2020. akadēmiskā gada otrais semestris iesākās daudzsološi – tika plānota S!P!K! un F!S! pavasara konference un audzinātāju seminārs –, tomēr marts nāca ar citām vēsmām, apturot iesāktos darbus dēļ ārkārtas situācijas valstī. Marta darba konventu S!P!K! izdevās noturēt klātienē, bet aprīļa konvents tika atcelts. Semestra noslēgšana martā nešķita pieņemama, tāpēc tika lemts, ka maija S!P!K! darba konvents tiks noturēts interneta platformā Zoom. Līdz ar to izdevās semestri noslēgt darbīgi. Iespēja konventus noturēt attālināti ir novērtējama, tomēr **tā nespēj aizvietot klātienē tikšanās priekšrocību, kurā vieglāk veidot diskusiju**. S!P!K! izdevās noturēt arī divas produktīvas komāna komisijas sēdes. Domāju, ka šāda veida pieredze palīdzēs nākotnē ātri pielāgoties apstākļu maiņai un turpināt korporāciju darbību. **U!**

Ventionia eksternā literārā vakara prezidijs un viesi LLU aulā.

KĀ PIESAISTĪT JAUNUS BIEDRUS KORPORĀCIJĀM?

Fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

Foto: fil! Mārcis Plūme, *tervetus*, fil! Miks Brušnieks, *ventonus*, un izstādes *Skola 2020* publicitātes foto

Piesaistīt jaunus biedrus studentu un studenšu korporācijām kļūst aizvien grūtāk, jo studējošajiem ir tik plašas iespējas, kā saturīgi pavadīt brīvo laiku ārpus studijām, ka, lai ieinteresētu pievienoties akadēmiskajām mūža organizācijām, jāklūst radošākiem. Atsevišķiem konventiem tāpat ik semestri izdodas uzņemt desmit un vairāk jauno biedru, tomēr citi konventi reizēm neuzņem nevienu. Par jaunām ierosmēm, kā piesaistīt potenciālos biedrus, stāsta studentu korporācijas *Tervetia* fil! Andris Grīnbergs un studentu korporācijas *Ventionia* fil! Kristaps Reķis.

Terveti piedalās izstādē *Skola 2020*

No 28. februāra līdz 1. martam Rīgā, izstāžu kompleksā BT1, Ķīpsalā, norisinājās 26. starptautiskā izglītības iespēju izstāde *Skola 2020*, kurā pirmo reizi ar stendu piedalījās arī studentu korporācija. “Kā gandrīz visas studentu un studenšu korporācijas, katru gadu piedalāmies Latvijas Universitātes (LU) rīkotajā pasākumā *Aristotelis*, bet pēdējos trīs gadus arī pasākumā *Iepazīsti LU*, kas tiek organizēts septembra sākumā, palīdzot jaunajiem studentiem gūt priekšstatu par studentu dzīvi augstskolā. Redzot lielo interesi par

korporācijām šajā pasākumā, iedomājos, ka varētu piedalīties izstādē *Skola 2020*. Sākotnēji šķita, ka šī iespēja interesēs visas studenšu un studentu korporācijas un varētu piedalīties ar lielu stendu, plašu programmu, iesaistot gan Prezidijs Konventa vīru kori, gan deju kopu *Marmale*. Tomēr atsaucība no citām korporācijām dalībai izstādē nebija. Nolēmām mēģināt piedalīties pasākumā tikai ar *Tervetia* stendu,” stāsta fil! Andris Grīnbergs, *tervetus*.

“Trīs dienās izstādi apmeklēja vairāk nekā 20 tūkstoši cilvēku. Visiem, kuriem interesēja, stāstījām par studentu un studenšu korporāciju esamību un to piedāvātajām iespējām. Gan puisiem, gan meitenēm īsi pastāstījām, cik Latvijā ir studentu un studenšu korporāciju, par aktivitātēm, ko tās piedāvā, un to, ka katru semestri tajās notiek viesu vakari. Tiem, kuriem bija lielāka interese, iedevām ielūgumu uz *Tervetia* viesu vakariem. Grūti spriest, kāda būs atdeve no dalības izstādē, jo apmeklētāji vēl tikai uzsāks studijas tuvākajos gados, bet tā noteikti bija lieliska iespēja parādīt un pastāstīt par korporāciju,” pārliecināts A. Grīnbergs.

Dalība trīs dienu izstādē *Tervetia* konventam izmaksāja ap 400 eiro. Katru dienu stendā darbojās divi *terveti*, kopā pieci: fil!

Fil! Andris Grīnbergs, tervetus, studentu korporācijas Tervetia standā izstādē Skola 2020.

Izstādi Skola 2020 apmeklēja vairāk nekā 20 tūkstoši cilvēku.

Mārcis Plūme, fil! Andris Grīnbergs, t/l oldermanis com! Toms Bartulsons, t/l seniors com! Krišjānis Brakovskis un jun! Mārtiņš Grosbahs.

Nākamgad 27. starptautiskā izglītības izstāde *Skola 2021*, ja to ļaus epidemioloģiskā situācija valstī, norisināsies no 26. līdz 28. februārim. **Terveti gribētu izveidot daudz vērienīgāku studentu un studenšu korporāciju standu, tomēr tas būs iespējams tikai tad, ja piedalīties un pastāstīt par sevi būs interese vairākām korporācijām.**

Ventonia izrāda Dvēseļu puteni un vizina ar kuģīti

Lai arī Jelgavā ir tikai divas studentu korporācijas un varētu šķist, ka jaunu biedru piesaiste studentu pilsētā nav problēma, tāpat novērojams jauniešu kūtrums, tāpēc *Ventonia* izmanto interesantus risinājumus studentu uzmanības piesaistīšanai.

Ventonia F!B! priekšsēdis fil! Kristaps Reķis, *ventonus*, stāsta, ka 2020. gada sākumā vairākiem filistriem radās ideja par latviešu spēlfilmu *Dvēseļu putenis*, kas tapusi pēc fil! Aleksandra Grīna, *lettonus*, romāna motīviem, kopīgu skatīšanos. F!B! valde rosināja filmu skatīties ne tikai *ventoniem*, bet organizēt eksterņu literāro vakaru un dot iespēju Jelgavā studējošajiem un mācībspēkiem filmu noskatīties bez maksas Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) aulā Jelgavas pilī. “Ideju realizējām 11. februāra vakarā, noturot visapmeklētāko eksterņu literāro vakaru *Ventonia* vēsturē ar 250 viesiem. Vakaru vadījām kā ikkatru literāro vakaru – bija literārais prezidijs pie prezidija galda, uz kura kvēloja krāsu sveces, tika dziedāts tradicionālais kants, bija vairākas uzrunas un, protams, arī filmas skatīšanās. Ar klātbūtni vakarā pagodināja Zemessardzes 52. kaujas atbalsta bataljona pulkvežleitnants Arvis Zile, LLU rektore Irina Pilvere un mācībspēki no dažādām

fakultātēm. Uzmanānot lit!vak! dalībniekus, īsumā izstāstījām, kas ir *Ventonia*, ko darām un ka pirms 100 gadiem šādi vakari rosināja dibināties korporācijām, kuras ir dzīvas vēl šodien. Vakara sākumā bija iespēja dzirdēt arī īsu filmas montāžas režisora Gata Belogradova stāstījumu par filmas tapšanu,” stāsta K. Reķis.

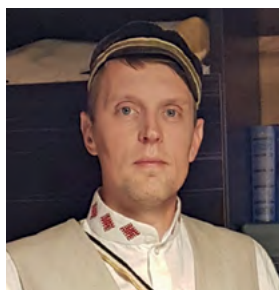
Ventonia pārstāvis atzīst, ka, nenoliedzami, korporanti lielai daļai asociējas ar palaidnībām un alus dzeršanu, un, iespējams, daudziem bija pārsteigums par vakara vadīšanas manieri un tradīcijām. “Domāju, ka šis vakars palīdzēja *ventoniem* parādīt to labāko akadēmiskajā ziņā un radījam labāku priekšstatu par studentu korporācijām gan klātesošo studentu, gan mācībspēku acīs. Arī kā sabiedriskā labuma organizācijai mums būtu jādod tas labums sabiedrībai, un to mēs šādi lieliski izdarījām,” viņš komentē.

Savukārt 2019. gada septembrī jaunažiem studentiem, kurus korporācijas pārstāvji uzrunāja pēc LLU Imatrikulācijas akta, tika **organizēts izbrauciens pa Lielupi un Driksu ar kuģīti Mītava**. Uz kuģīša neformālā gaisotnē bija iespēja izstāstīt par korporāciju, parādīt foto un video. Uz šo pasākumu ieradās 16 studenti, no kuriem divi tika uzņemti *Ventonia*. Ideja par šādu pasākumu radās maijkomeršā, kad paši braukuši ar kuģīti. “Mēs fanojam par Tartu studentu dzīvi un gribētu tādu spēcīgu buršu garu redzēt arī Jelgavā. **Rīga ir liela, bet Jelgavā tiešām varētu sekmēt tuvas konventu attiecības un piesaistīt daudz jaunu biedru, ceļot gan korporāciju prestižu, gan atpazīstamību.** Tas varētu izdoties, tikai nepieciešams liels darbs un entuziasms,” pārliecināts K. Reķis.

Ja arī tavam konventam ir oriģinālas ierosmes, kā piesaistīt jaunus biedrus korporācijai, pastāsti par to mums, rakstot uz e-pastu pk@universitas.lv, un mēs par to uzrakstīsim! **U!**

JAUNIE ZINĀTŅU DOKTORI

Foto no doktoru personīgā arhīva

Fil! Dzintars Ozols,
frater lataviensis.

Dzintars Ozols, medicīnas zinātņu doktors

Fil! Dzintars Ozols, *frater lataviensis*, dzimis 1977. gadā Rīgā. Latvijas Medicīnas akadēmijā 2001. gadā ieguvis ārsta pediatra grādu. No 2001. līdz 2006. gadam Rīgas Stradiņa universitātē (RSU) rezidentūras programmā ieguvis bērnu ķirurga kvalifikāciju, savukārt

no 2006. līdz 2009. gadam – plastikas ķirurga kvalifikāciju, bet 2011. gadā – rokas ķirurga kvalifikāciju. No 2016. līdz 2018. gadam Barselonas Universitātē apguvis rekonstruktīvo mikroķirurģiju (*master degree in reconstructive microsurgery*). *Fraternitas Lataviensis* biedrs kopš 1997. gada. No 2014. gada dienējis Zemessardzes 54. inženiertehniskajā bataljonā, 2019. gadā saņēmis kaprāļa pakāpi.

PROMOCIJAS DARBA APRAKSTS

Izstrādājis promocijas darbu *Kompleksa pēcoperācijas rezultātu izvērtēšana bērniem ar iedzimtu plaukstas pirmā pirksta hipoplāziju jaunas ķirurģiskas plaukstas rekonstrukcijas metodes pamatojumam*.

Iedzimtas plaukstas deformācijas ir reti sastopamas augšējās ekstremitātes patoloģijas – 19,5–21,5 gadījumi uz 10 000 jaundzimušo gadā, no kuriem iedzimta plaukstas pirmā pirksta hipoplāzija (nepilnīga attīstība) Latvijā ir vienam līdz diviem pacientiem gadā. Pētījuma mērķis bija aktualizēt iedzimtu plaukstas deformāciju diagnostikas un ārstēšanas iespējas un prezentēt jaunas ķirurģijas metodes – kājas otrā pirksta transplantācija ar metatarsofalangeālās locītavas artrodēzi – funkcionālos un estētiskos rezultātus. Metode tika izstrādāta 2010. gadā Latvijas Plastiskās, rekonstruktīvās un mikroķirurģijas centrā pacientiem ar iedzimtu pirmā pirksta IIIb–V pakāpes hipoplāziju. Iedzimtas plaukstas pirmā pirksta hipoplāzijas IIIb–V pakāpes ārstēšanā pasaulē tiek lietota klasiskā pollicizācijas metode, kad īkšķis tiek aizvietots ar rokas otro pirkstu, rezultātā veidojas četru pirkstu plauksta. Vairāku autoru publikācijās tika uzsvērts, ka četru pirkstu plaukstas izveide Rietumu civilizācijas pacientiem un viņu vecākiem ir pieņemama un pirksta transplantācija nav rekomendējama.

Darba rezultātu izvērtējums liecināja, ka, lietojot jauno izstrādāto ķirurģijas metodi, funkcionālie rezultāti ir līdzvērtīgi klasiskās metodes rezultātiem, taču gan pacientiem, gan viņu vecākiem estētisko sniegumu augstāk novērtēja jaunajai metodei. Pētījumā tika veikts jaunās ķirurģijas metodes un klasiskās ķirurģijas metodes estētisko rezultātu salīdzinājums. Pētījumā piedalījās 300

respondentu, kas ar statistisku ticamību norādīja, ka piecu pirkstu funkcionāla plauksta pēc rekonstrukcijas ar jauno ķirurģijas metodi ir vizuāli estētiskāka un sabiedrībā pieņemamāka nekā četru pirkstu plauksta pēc klasiskās pollicizācijas metodes. Šī pētījuma dati ir unikāli un pretrunā esošajiem Rietumos pieņemtajiem principiem.

Apkopojot pētījuma rezultātus, tika izstrādātas klīniskās vadlīnijas iedzimtas plaukstas pirmā pirksta hipoplāzijas ārstēšanai un apstiprinātas divas jaunas medicīnas tehnoloģijas: 1) kājas otrā pirksta transplantācija ar metatarsofalangeālās locītavas artrodēzi; 2) kājas ceturta pirksta transplantācija bērniem.

Pētījuma dati publicēti starptautiski citējamos žurnālos. Darba vadītājs: RSU profesors Aigars Pētersons.

Sigita Kazūne, medicīnas zinātņu doktore

Fil! Sigita Kazūne, *imeriete*, 1994. gadā ieguvusi ārsta grādu Rīgas Stradiņa universitātē (RSU) un 1998. gadā, turpinot izglītību rezidentūrā, – sertifikātu anesteziologa un reanimatologa specialitātē. Kopš 2001.

Fil! Sigita Kazūne, imeriete, kopā ar promocijas darba vadītājiem prof. Induli Vanagu un asoc. prof. Evu Strīki.

gada viņa ir virsārste Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīcas Anestezioloģijas nodaļā. Doktorantūras studijas uzsākusi 2013. gadā un 2020. gada 30. jūnijā RSU ieguvusi doktora grādu medicīnā.

PROMOCIJAS DARBA APRAKSTS

Sepse ir masīva organisma reakcija uz infekciju, ko raksturo dzīvību apdraudošs orgānu bojājums. Fizioloģiskas nestabilitātes un augstā mirstības riska dēļ sepses pacientus bieži stacionē intensīvās terapijas nodaļās. Promocijas darbs *Artēriju funkcionālo parametru loma multiorgānu disfunkcijas sindroma progresēšanas riska prognozēšanā sepses slimniekiem* vēlīts sepses izraisīto artēriju funkcionālo parametru pārmaiņu raksturošanai, lai izveidotu diagnostikas un monitorēšanas paņēmienus ar mērķi uzlabot orgānu mazspējas progresēšanas un mirstības riska prognozēšanu. Pētījumā kopumā 104 pieaugušiem sepses pacientiem veikti elastīgo un muskuļu tipa artēriju īpašību mērījumi iestāšanās dienā un pēc 48 stundu intensīvās terapijas.

Šajā pētījumā pierādīts, ka sepses pacientiem ir izmainīta gan muskuļu tipa, gan elastīgo artēriju cietība. Cietības

mazināšanās muskuļu tipa artērijās pēc 48 stundu ārstēšanas intensīvās terapijas nodaļā saistās ar labu izdzīvošanas prognozi. Augšējo ekstremitāšu pulsa viļņa izplatīšanās ātruma monitorēšanai dinamiskā artēriju cietības noteikšanai ir vislielākais prognostiskais potenciāls, un šī metode var noderēt augsta riska pacientu identifikācijai.

Kristīne Baumanē, medicīnas zinātņu doktore

Fil! Kristīne Baumanē, imeriete.

Fil! Kristīne Baumanē, *imeriete*, ir docente Latvijas Universitātes (LU) Medicīnas fakultātē un LU Rezidentūras attīstības programmas oftalmoloģijas specialitātes studiju programmas vadītāja, vada Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas Oftalmoloģijas klīniku. K. Baumanē ir acu ārste, acs priekšējo daļu ķirurgs, specializējusies glaukomas diagnostikā un ārstēšanā.

Viņa ir Latvijas Acu ārstu asociācijas valdes locekle un asociācijas sertifikācijas komisijas sekretāre, Latvijas Ārstu biedrības biedre, Amerikas Oftalmoloģijas akadēmijas internacionālā biedre.

Studenšu korporācijā *Imeria* uzņemta 1990. gada pavasarī, krāsas ieguvusi 1991. gadā. Studiju laikā aktīvi darbojusies korporācijas dzīvē, ieņemot seniores, sekretāres, kantmaģistres amatus. 1993./1994. gadā bijusi S!P!K! seniore. Precējusies ar studentu korporācijas *Lettonia* filistru Edgaru Baumanī.

2019. gada 12. decembrī K. Baumanē Rīgas Stradiņa universitātes promocijas padomē, aizstāvēt promocijas darbu *Primāras atvērta kakta glaukomas ķirurģiskās ārstēšanas ietekme uz redzes nerva strukturālajiem un funkcionālajiem rādītājiem un saistība ar ātrija nātrijurētiskā peptīda līmeni*, ieguvusi zinātnes doktora (PhD) grādu oftalmoloģijā.

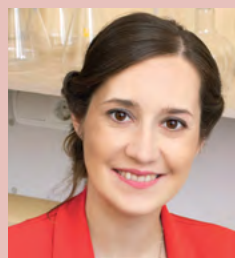
PROMOCIJAS DARBA APRAKSTS

Glaukoma ir hroniska, deģeneratīva, progresējoša redzes nerva neiropātija, kuras rezultātā attīstās redzes nerva atrofija. Tās gadījumā rodas slimībai raksturīgi redzes lauka defekti. Slimības sākumstadijās tie var būt sīki, nelieli redzes lauka defekti, kurus var pat nepamanīt, bet, slimībai progresējot, rodas izteikts redzes lauka zudums ar saglabātu nelielu atlieku redzes lauku deniņu pusē. Slimības beigās ir pilnīgs acs aklums. Slimības attīstība un progresija galvenokārt saistīta ar paaugstinātu intraokulāro spiedienu. Glaukoma ir viena no lielākajām redzes invaliditātes izraisītājām un pasaulē ieņem otro vietu kā akluma cēlonis. Tā kā slimības sākotnējās stadijās tā nerada nekādas sūdzības, lielākā daļa saslimušo nemaz nenojauš, ka ir slimī. Glaukomas savlaicīga diagnosticēšana un ārstēšanas uzsākšana var palīdzēt saglabāt redzes nerva veselību un samazināt redzes nerva atrofijas progresijas ātrumu, tādēļ īpaši svarīgi ir šo acu slimību diagnosticēt un uzsākt ārstēt savlaicīgi, kamēr vēl nav attīstījies izteikts redzes nerva bojājums. Diemžēl zaudēto redzi nespēj atgriezt neviena ārstēšanas metode, tai skaitā glaukomas operācija, kuras laikā tiek izveidots acs iekšējā šķidruma atceses ceļu paplašinājums, kas palīdz samazināt acs spiedienu.

Promocijas darba mērķis bija izvērtēt glaukomas operācijas ietekmi uz redzes nerva strukturālajiem un funkcionālajiem rādītājiem, kā arī analizēt glaukomas patoģenēzē iesaistītā faktora – ātrija nātrijurētiskā peptīda – lomu slimības attīstībā, nosakot tā līmeni asins plazmā un acs iekšējā šķidrumā dažādu glaukomas stadiju gadījumos. Saistībā ar glaukomu nepārtraukti tiek meklētas dažādas bioloģiski aktīvas vielas jeb biomarkieri, kas palīdzētu oftalmologiem iegūt papildu datus, kas ļautu apstiprināt glaukomas diagnozi, noteikt tās progresiju vai stabilitāti, konstatēt esošas terapijas efektivitāti, kā arī dotu pamatojumu savlaicīgi intensificēt vai arī izmantīt esošo ārstēšanas taktiku. Iegūtie dati apstiprināja, ka glaukomas ķirurģiskā ārstēšanas metode ir efektīva un droša visu glaukomas stadiju ārstēšanai, bet ātrija nātrijurētiskais peptīds var tikt izvirzīts kā potenciāls primāras atvērta kakta glaukomas biomarkieris.

L'Oréal Baltic balva fil! Aigai Ivdrei, staburadze

Foto: Jānis Deinats

Fil! Aiga Ivdre, staburadze.

Tradicionālo *L'Oréal Baltic* balvu *Sievietēm zinātnē* šogad saņēmusi Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātes doktorantūras studente fil! Aiga Ivdre, *staburadze*, un vēl sešas pētnieces no Latvijas, Lietuvas un Igaunijas. Zinātnieces saņēmušas 6000 eiro stipendiju.

Aiga Ivdre studē RTU, bet strādā par pētnieci Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūta Polimēru laboratorijā. Apbalvojumu viņa saņēma par pētījumu, kurā meklē iespējas izmantot kokrūpniecības blakusproduktu –

koksnes putekļus no zirgu pakaišu un saplākšņa ražošanas – nanocelulozes iegūšanai, kā arī tās pielietojumu kriogēnās izolācijas poliuretāna putuplastā. Mūsdienās ražošanas blakusproduktu izmantošanai ir liela nozīme, lai uzlabotu tehnoloģisko procesu, samazinātu ražošanas izmaksas un ieviestu tīrākas ražošanas principus.

Programmā *Sievietēm zinātnē* balvas katru gadu tiek piešķirtas katras Baltijas valsts zinātniecei ar doktora grādu līdz 40 gadu vecumam par pētījuma veikšanu dzīvības, vides zinātnē, fizikas un inženierzinātnes jomā. Papildus viena dalībniece no katras valsts tiek nominēta prestižajai, starptautiski atzītajai *L'Oréal-UNESCO For Women in Science International Rising Talents* programmai.

www.rtu.lv

RSU PIEŠKIR GODA DOKTORA NOSAUKUMU

FIL! VAIRAI VĪKEI-FREIBERGAI, FIL! VILIM VĪTOLAM UN FIL! ZAIGAI ALKSNEI-PHILIPS

2020. gada 19. maijā Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Senāts nolēma RSU Goda doktora nosaukumu (*Doctor Honoris Causa*) piešķirt bijušajai Valsts prezidentei (1999–2007) fil! Vairai Vīkei-Freibergai, *spīdola*, Vītolu fonda padomes priekšsēdētājam mecenātam fil! Vilim Vītolam, *frater vanenicus*, un pediatrei stipendijas izveidotājai fil! Zaigai Alksnei-Philips, *gundega*. Goda doktoru inaugurācija notiks RSU 70 gadu jubilejas laikā 2021. gada 24. martā. RSU Goda doktora nosaukumus piešķir kopš 1990. gada par izciliem sasniegumiem un nozīmīgu ieguldījumu Latvijas un RSU attīstībā.

Fil! Vairai Vīkei-Freibergai RSU Goda doktora nosaukums piešķirts par ilggadēju atbalstu Latvijas izglītībai un zinātnei starptautiskā mērogā, kā arī par atbalstu RSU sociālo zinātņu docētāju un studējošo profesionālajā izaugsmē, to skaitā sekmējot starptautiski nozīmīgu pētniecību par reģionālajām un starpvalstu attiecībām. Plaša sadarbība V. Vīkei-Freibergai izveidojusies ar RSU Eiropas studiju fakultāti. V. Vīke-Freiberga ir Eiropas Ārlietu padomē (*European Council of Foreign Relations*) un atbalsta *European Foreign Policy Scorecard* veidošanu. Izdevuma tapšanā vairāku gadu garumā ir piedalījušies daudzi RSU Eiropas studiju fakultātes docētāji un studenti. V. Vīke-Freiberga veicinājusi arī RSU Eiropas studiju fakultātes docētāju un studentu pieredzes apmaiņu dažādās starptautiski nozīmīgās konferencēs un forumos. Turklāt eksprezidente dibinājusi savā vārdā nosauktu stipendiju Vītolu fondā, ik gadu atbalstot trīs studentus.

Mecenātam fil! Vilim Vītolam RSU Goda doktora nosaukums piešķirts par ilggadēju un nesavtīgu

devumu RSU studējošo profesionālajā izaugsmē un attīstībā. 2002. gada 4. aprīlī tika dibināts Vītolu fonds. Tā mērķis ir stipendiju veidā palīdzēt spējīgiem, centīgiem, bet maznodrošinātiem jauniešiem studēt Latvijas augstskolās. Vītolu ģimenes iniciatīva par atbalsta fondu radīja rezonansi citu mecenātu vidū, kas piediedrojās un uzticēja stipendijas administrēt Vītolu fondam, tostarp arī vairākas studentu un studenšu korporācijas. Pašlaik Vītolu fonda ideju atbalsta vairāk nekā 200 ziedotāju. 18 gadu laikā fonds izskolojis gandrīz 500 RSU studentu, izmaksājot stipendijās vairāk nekā pusmiljonu eiro.

Fil! Zaigai Alksnei-Philips RSU Goda doktora nosaukums piešķirts par ilggadēju un nesavtīgu devumu RSU studējošo profesionālajā izaugsmē un attīstībā, vairāku gadu garumā atbalstot izglītību, starptautisko pieredzes apmaiņu un pētniecību pediatrijā. 1987. gadā latviešu izcelsmes pediatre no ASV Z. Alksne-Philips Latvijā viesojās pirmo reizi. Kopš tās reizes viņa nesavtīgi organizējusi palīdzību Latvijas bērniem un medicīnas iestādēm, stāstījusi ārstiem par savu bērnu ārstēšanas pieredzi un konsultējusi mazos pacientus. RSU Medicīnas fakultātes Pediatrijas katedras darbiniekiem ilgstoši ir sirsnīgas un profesionālas attiecības ar ārsti Z. Alksni-Philips. Katedras darbinieki tiekas ar viņu katru gadu, apmainoties ar informāciju pediatrijā un apspriežot bērnu veselības aprūpes jautājumus. Īpaši augsti vērtējams ir Z. Alksnes-Philips ieguldījums pediatru apmācībā gan ASV, gan Latvijā. 2010. gadā Z. Alksne-Philips Vītolu fondā dibināja savā vārdā nosauktu stipendiju, lai atbalstītu pediatrus.

www.rsu.lv

LETTONIA. PIRMIE 150

Teksts: Latviešu studentu korporācijas *Lettonia* prezidijs

Foto: Jurgis Rikveilis un no *Lettonia* arhīva

Lai iesākam šo īso atskatu uz *Lettonia* jubileju ar Latvijas Evaņģēliski luteriskās baznīcas ārpus Latvijas arhibīskapa emeritus fil! Elmāra Ernsta Roziša, 1968 I, sirdsgudriem, izjustiem vārdiem svētkos šī gada februāra beigās: “Svētiet piecdesmito gadu, pasludiniet savā zemē brīvīšanu visiem, kas tur mīt, tas lai jums ir jubilejas gads – atgriezieties katrs pie sava īpašuma un dodieties atpakaļ katrs pie savas dzimtas. 50. gads ir jubilejas gads, tas lai jums ir svēts...” (*Leviticus grāmatas* 25. nodaļa). Ir iegājies, ka katru puslīdz apaļu gadskārtu jau dēvējam par jubileju. Tas tad izklausās svarīgāk, cienīgāk. Tomēr, pārlieku novalkāti vārdi zaudē vērtību – kā valūta, kā drēbes. Ja atgriežamies pie grāmatā minētā, tad jubilejas gads ir tikai katrs 50. gads. Katrs 7. gads jau ir kas sevišķs, līdzīgi 7. dienai nedēļā, bet pavisam izcils ir gads, kas seko 7 reiz 7 gadiem – 50. gads, jubilejas gads, citā tulkojumā latviskots – gaviļu gads. Šādi rēķinot, mums šogad ir privilēģija, ka varam svinēt *Lettonia* trešo jubileju. Tās pirmā jubileja bija 1920. gads – gads, kad Latvija kā suverēna valsts bija proklamēta, bet vēl ne līdz galam izcīnīta. Tās otrā jubileja, 1970. gads, iekrita vistumšākajā okupācijas laikā, kad pat daudzi no Rietumu draugiem mūs vēl mutvārdos atbalstīja, bet sirdī jau sen bija uzdevuši. Nākamā jubileja būs 2070. gadā, tas nozīmē, ka tikai daži no mums *Lettonia* jubileju piedzīvos vēl vienu reizi. Tādēļ novērtēsim šo jubilejas gadu un faktu, ka to varam svinēt brīvā Latvijā, citu Eiropas valstu saimē, labklājībā un puslīdz drošībā. Der atgādināt dažas šāda jubilejas gada iezīmes. Ne tikai, lai cilvēki atpūšas no lauku darbiem, kā tas pienākas svētku gadā. Mēs lasām: “...atgriezieties katrs pie sava īpašuma un dodieties atpakaļ katrs pie savas dzimtas.

***Lettoni* un viesi ierodas Latvijas Universitātē uz *Lettonia* 150. gadu svētku aktu. Pie universitātes plīvo Latvijas un *Lettonia* karogi.**

Valsts prezidenta fil! Egila Levita, *frater lataviensis*, sveicienus *lettoni*em nodod prezidenta kancelejas vadītājs Andris Teikmanis.

Lettoni un viesi jubilejas svētku aktā LU Lielajā aulā.

Lettonia 150. jubilejas balles polonēze Rīgas Latviešu biedrības namā ar trīs simtiem viesu.

Atgriezies katram savās tēvutēvu mājās, savas dzimtas īpašumā ir aicinājums ar pateicību apzināties paaudzes, kas mums gājušas pa priekšu... Mums taču ir īpašums, par kuru šādā jubilejas dienā varam no sirds pateikties. Blakus katra personīgam īpašumam mums ir reāls kopējs īpašums, ja domājam par Rūpniecības ielas namu Rīgā, un plašākā nozīmē – mūsu zeme un valsts, par kuru šīs paaudzes cīnījās. Garīgā nozīmē – mums ir tradīcijas akadēmisko zinību apvārsnī un tautas gara mantu ietvaros. Pie tam tas viss mums nav kaut kas anonīms, bet, paldies Dievam, tas saistās ar *Lettonia* locekļiem, kuru vārdus labi zinām: pēc Kronvaldu Ata divdesmit dibinātāju paaudzes un Latvijas atmodas celmlaužiem atceramies Albertu Kviesi, Latvijas Valsts prezidentu, Kārlī Irbi, Latvijas Evaņģēliski luteriskās baznīcas pirmo bīskapu, un viņa pēcteci Teodoru Grīnbergu, tās pirmo arhibīskapu līdz 1962. gadam. Būtu minami vēl daudzu *lettonu* vārdi, kuri savā vietā, profesijā bijuši izcilas personības un pamata licēji visai tālākai attīstībai.”

Tāpat bez daudzām dzimtām *Lettonia* biedriem no paaudzes paaudzē nebūtu iespējama joprojām plaša – gandrīz pustūkstotis vīru visā pasaulē – organizācija, kuras pirmsākumi meklējami Tērbatā 1870. gadā, aizvien paliekot vecākā no korporācijām. *Lettonia* ir studentu organizācija, kas vieno dažādu akadēmisko kursu studentus un vecāka gadagājuma studijas beigušos – filistrus. Barjeru neeksistēšana starp dažādu vecumu, profesiju un sabiedriskā stāvokļa cilvēkiem vienotu mērķu un ideālu gaisotnē ir ļoti būtiska un unikāla korporācijas iezīme.

Lettonia vēsture ir daļa no Latvijas vēstures. Tā sākās latviešu tautas atmodas laikmetā, kad latviešu studentiem radās iespēja studēt. Jau 1870. gadā Tērbatā tika nodibināta bibliotēka un sarīkota pirmā teātra izrāde latviešu valodā. Latvijas brīvības cīņu sākumā *Lettonia* vīru grupa no citām vietām ar vilcienu Rīgā ieradās 1918. gada 3. decembrī un uzreiz sevi nodeva Latvijas pagaidu valdības rīcībā. Tāpat to darīja rīdzinieki. Daudzi *lettoni* ar ieročiem rokās apliecināja savu Tēvu zemes mīlestību Latvijas atbrīvošanās cīņās. Šo cīņu laikā ap 132 *lettoni*em iestājās dažādās Nacionālo bruņoto spēku vienībās, seši *lettoni* iestājās arī Studentu rotā. No šiem *lettoni*em 19 tika apbalvoti ar Lāčplēša kara ordeni. *Lettonia* pirmos pēcokupācijas zēnus Rīgā uzņēma 1989. gada II semestrī. Kopš tā laika regulāri notiek konventi, katru semestri tiek uzņemti jauni zēni. Nodibinoties Zemessardzei, izveidojās Studentu rota, kurā ir jaunāko un vecāko gādumu *lettoni*. Literārais vakars darbību atsāka 1989. gada 6. novembrī.

Lettonia heraldikas skaidrojums: zaļā krāsa nāk no Vidzemes un Kurzemes karogiem, zilā no Kurzemes karoga, bet zelta – no vecā trikolora. Vapenis ņemts no renesanses heraldikas stila. Pirmajā zelta laukā – zaļojošs ozols dabīgās krāsās (latvju tauta), otrajā zaļš–zils–zelts kreisajā slīpsijā (*Lettonia*), trešajā – sudraba cirķelis ar rapieriem zem tā (cīņas simbols), un ceturtajā, zaļajā laukā – atritināta pergamenta loksne ar V.S.V. – devīzes *Vitam, salutem, veritatem* (*Dzīvei, labklājībai, patiesībai*) iniciāļiem. Deķeļa virsa – ar deviņstūrainu zelta

zvaigzni (*Pērkonam bij' deviņi dēli*) ar četriem sakrustotiem S burtiem – *Zaļš, Zils, Zelts Zeļ* tā laika ortogrāfijā. Nozīmīga visu darbam organizācijā ir arī cita *Lettonia* devīze – *Acti labores jucundi* (*Padarītie darbi patīkami*).

Jubilejas *četrdienis* iesākās 2020. gada 20. februārī, ceturtdienā, kad notika gan Filistru palīdzības biedrības sapulce, gan pēc tam vīri ar lepnumu varēja atzīt – filma par *Lettonia* tapusi. Tika pirmizrādīta fil! Jāņa Zvēra, 2004 II, vadībā, izmantojot arī fil! Pētera Skultes, 1956 II, atstāto atbalstu un filmēto notikumu hroniku, tapusi vairāk nekā divdesmit minūšu gara filma *Lettonia. Pirmie 150*. Labs darbs! 2020. gada 21. februārī, piektdienā, notika balle Rīgas Latviešu biedrības namā, *Māmuļā*, ar atklāšanu, polonēzi Latvijas Universitātes (LU) pūtēju orķestra pavadījumā par prieku ap trīs simtiem balles viesu!

2020. gada 22. februāris, sestdiena, iesākās ar dievkalpojumu Rīgas Svētā Jāņa baznīcā, gājienu uz LU Lielo aulu, pa ceļam – kopīgs foto pie Brīvības pieminekļa. Aulā – amatvīru uzrunas, viesu sveiciens, arī Valsts prezidenta Egila Levita, *fraternitas lataviensis*, rakstisks sveiciens. Arī iedvesmojošs svētku literārais vakars. Noslēguma vārdi un fotogrāfēšanās. Un tad atpakaļ uz *mājām* – *Lettonia* namu, kur gan viesi no citām Latvijas korporācijām, gan no Lietuvas, Vācijas, Igaunijas, gan paši *lettoni* – kopskaitā ap divarpus simtu vīru – piedalījās gan svētku konventā, gan komeršā ar iespaidīgo Zemes tēva ceremoniju un gardām vakariņām. Izturīgākie nemaz nedevās prom, bet jau iesāka 23. februāri, svētdienu, ar *kāterfrīstiku*.

Protams, vīru būšana prom no *mājām* gan literāros vakaros, gan citos organizācijas pasākumos nebūtu iespējama bez laulāto *lettonu* dāmu, draudzeņu sapratnes. Tāpēc *lettonu* dāmu vakars ar vakariņām restorānā *Buržuja brokastis* Berga bazārā, baudot jūras veltes un sieviešu trio *Svīres*, bija tieši laikā, lai *lettonu* dāmas varētu tuvāk iepazīties.

Nav uzskaitāmi visi, kuri *pielika savu roku* minēto pasākumu veiksmīgā norisē. Vienkārši – paldies visiem! Un lai labā, priecīgā svētku sajūta turpinās no gada uz gadu mūsu *Lettonia* un visu draugu dzīvēs!

Vivat, crescat, floreat Lettonia in aeternum! **U**

Rūšu dzimta *Lettonia* 150. jubilejā. No labās: mazdēls Andrejs Rūsis, fil! Roberts Rūsis, 1954 II, viņa dēls fil! Armīns Rūsis, 1982 I, mazdēls Alekss Rūsis.

Zemes tēva ceremonija *lettonu* mājās – Rūpniecības ielas C!Q!.

Svētku vakariņas, kantiem skanot, ar viesiem no Latvijas, Lietuvas, Vācijas un Igaunijas – kopskaitā ap divarpus simtu vīru.

Sveikt *Lettonia* biju ieradušies arī kartelbrāļi no *Fraternitas Estica*.

FRATERNITAS ACADEMICA ATZĪMĒ 95. GADADIENU DOMĀS PAR JAUNO C!Q!

T/I vicesen! com! Reinis Vāvers, *frater academicus*

Foto: *Fraternitas Academica* arhīvs

2020. gada februārī studentu korporācija *Fraternitas Academica* atzīmēja 95. gadadienu kopš tās dibināšanas. Korporācijas pirmsākumi meklējami Akadēmiskajā skautu klubā (A.S.K.), kas tika dibināts 1923. gadā Rīgā, lai apvienotu skautus studentus, popularizētu skautisma idejas un tradīciju garā izkoptu garīgās vērtības. Par *Fraternitas Academica* dibināšanas dienu uzskatāms 1925. gada 4. februāris, kad A.S.K. pilnsapulcē tika apspriests jautājums un pieņemts atzinums par kluba pārveidi studentu korporācijā. Korporāciju dibināja 22 dažādu Latvijas Universitātes fakultāšu studenti – 17 A.S.K. biedri un pieci teoloģijas studenti.

Šogad svētkus svinējām pagaidu mājoklī – studentu korporācijas *Tervetia* namā (paldies, jums, draugi!), kur kopā ar viesiem pulcējāmies uz svētku konventu un jubilejas komersu. Pirms svinību sākuma noturējām svētbrīdi, ko vadīja mūsu goda filiāls katoļu priesteris Edgars Cakuls.

Fraternitas Academica biedri un prezidijs 95. jubilejā. Centrā t/I prezidijs: vicesen! com! Reinis Vāvers, sen! com! Valters Krastiņš, sekr! subst! com! Reinis Ziebergs.

95. dibināšanas gadadienu *akadēmiķi* šoreiz aizvadīja samērā klusi, ņemot vērā, ka šobrīd atjaunojam konventa dzīvokli, kas no biedriem prasa lielu ieguldījumu. Tomēr tas noteikti nemazināja svētku sajūtu. Tieši otrādi – korporācijas simtgadi ceram sagaidīt jau pilnībā atjaunotā C!Q!.

Vivat, crescat, floreat Fraternitas Academica in aeternum!

MĀJĀS AR SILTĀM DOMĀM PAR IMERIA 30 GADIEM NEATKARĪGAJĀ LATVIJĀ

T/I vicesen! taut! Anna Klēšmite, *imeriete*

2020. gada 12. aprīlis, kas šogad sakrita ar Lieldienām, bija arī studenšu korporācijas *Imeria* darbības Latvijā atjaunošanas gadskārtas diena. Rainis rakstījis, ka “daba dod mums par velti tikai laiku: viss cits mums jāiegūst ar pūlēm”. Apritējuši tieši 30 gadi kopš *imerietēm*, kuras visus padomju gadus, kad korporāciju darbība bija slēgta, sirdī glabāja un uzturēja korporācijas idejas un vērtības, lai brīdī, kad tas beidzot bija iespējams, atjaunotu *Imeria* darbību Latvijā.

Katrs laiks sniedz savus izaicinājumus, tāpēc, kamēr pasaulē strauji pieaug Covid-19 gadījumu skaits un Latvijā ierobežojumi neļāva tikties klātienē, šos svētkus katra *imeriete* atzīmēja savās mājās ar siltām domām. Svētkus vairojām ar regulāriem digitāliem literāriem vakariem, kas ļāva šajā semestrī vienoties ne tikai Latvijas, bet arī pasaules *imerietēm*, nostiprinot savstarpējās draudzības saites.

Vivat, creascat, floreat Imeria in aeternum

SELGAS DARBĪBAS ATJAUNOŠANAI LATVIJĀ – 30

Selgas 2018. gada maijkomeršā Plieņciemā.

Fil! Zinta Miķelsone, *selga*
Foto no *Selgas* arhīva

1990. gada 13. aprīlī oficiāli tika atjaunota *Selgas* darbība Latvijā, reģistrējot to pie Latvijas Universitātes. Tolaik valdīja saviļņojums un aizrautība paveikt to, kas sapņots daudzu gadu garumā gan trimdā – 1954. gadā atsākot *Selgas* darbību un priekšplānā izvirzot Latvijas valsts atjaunošanu, latvietības un latviešu valodas saglabāšanu svešumā –, gan šeit, Latvijā, – jau 50. gadu sākumā meklējot vienai otru, 60. gados tikšanās reizēm pāraugot *selgu* kuplākos saietos, ciemojoties vienai pie otras, līdz beidzot 80. gadu beigās, kad iezīmējās politisko pārmaiņu laiks, pārvēršot īstenībā sapni par korporācijas atjaunošanu Latvijā.

Atjaunošanas prezidijs – sen! fil!dib! Erna Priede-Jansone, vicesen! fil! Lidija Būce, sekr! fil! Velta Balode – ar apbrīnojamu enerģiju, optimismu un rosību atsāka vadīt atjaunotās *Selgas* konventu un sadzīvi Rīgā. Korporācijas atjaunošana izdevās, pateicoties labai komandai, kas izveidojās no pirmskara laika *selgām* un atjaunošanas *coeta*.

Atjaunošanas *coetā* tika uzņemtas jau studijas beigušas sievietes, kurām bija uzdevums turpināt iesākto darbu – konventa mājvietas atrašanu, regāliju izgatavošanu, *Selgas* vafeļu pārvešanu uz Latviju, internās un eksternās dzīves atsākšanu, tradīciju iedzīvināšanu un jaunu *coetu* uzņemšanu, lai *Selga* varētu augt un attīstīties. Bez pieredzes korporācijas lietās, bet ar milzīgu dedzību, smeloties atbalstu, iedrošinājumu un padomu no pirmskara laika *selgām* un *selgām* ārpus Latvijas, viņas to veiksmīgi izdarīja.

Sirsnīgā draudzībā, veidojot sevi, šajos 30 gados daudz paveikts un piedzīvots. *Selgu* atmiņās īpaša vieta ir korporācijas 70 gadu jubilejai 1997. gadā, kas bija pirmā tradicionāli svinētā jubileja neatkarību atguvušajā Latvijā. Tajā pašā gadā tika iesvētīts uz Latviju pārvestais *Selgas* vāpēnis. 2001. gadā fil! Daina Eiche izveidoja Filistres dibinātājas Ernas Priedes-Jansones stipendiju meitenēm par labām sekmēm studijās un aktīvu darbu korporācijā, kas joprojām tiek pasniegta katru gadu dibināšanas gadadienā.

***Selgas* atjaunošanas 29. gadadienai veltītais literārais vakars korporācijas C!Q! Artilērijas ielā.**

2001. gadā *Selgas* internā žurnāla *Trejkrašu Lokā*, kas kopš 1959. gada tika izdots ārpus Latvijas, sagatavošanu pārņēma Latvijas konvents, un 2020. gada vasarā *selgas* visā pasaulē priedēja ar 160 lapaspusšu biezu 56. numuru. No 2001. līdz 2003. gadam *Selga* rīkoja starpkorporāciju amatpersonu seminārus ar mērķi izglītēt korporāciju amatpersonas par korporāciju vidē svarīgiem aspektiem. Stiprinot talantus un rosinot korporantus uz radošām izpausmēm, *Selga* piecas reizes organizēja starpkorporāciju Mākslas dienas – 2002., 2003., 2004., 2007. un 2014. gadā. 2001. gada B!T!K! aizsāktā draudzība ar Igaunijas studenšu korporāciju *Lembela* 2011. gadā vainagojās ar noslēgtu karteļa līgumu.

Konventa internā un eksternā dzīve ikdienā un svētkos, prezidēšana S!P!K!, dalība starpkorporāciju rīkotajos pasākumos veidojusi *Selgu* visus šos 30 gadus. Šodienas milzīgā vērtība ir būt plecu pie pleca ar atjaunošanas *coeta* filistrēm, kuras savulaik spēja no pirmskara *selgām* pārņemt *Selgas* būtību un to tālāk *nest* jaunākajām *selgu* paaudzēm, tādējādi nododot vārdos neapprakstāmo, kas mūs stiprina un iedvesmo.

Vivat, crescat, floreat Selga in aeternum!

Jubilejas *coleurkarte*, kurā attēlota *U!* pirmā laikraksta vāka un 90. gadadienai veltītā numura vāka kolāža.

JUBILEJU ATZĪMĒ AR LITERĀRO VAKARU UN ŽURNĀLU IZSTĀDI

Redakcija

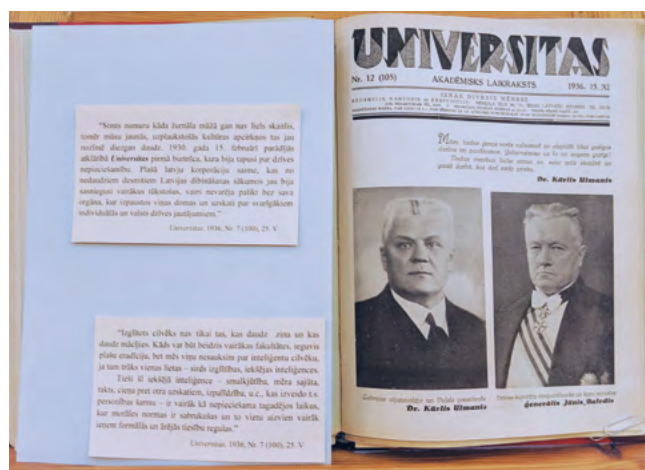
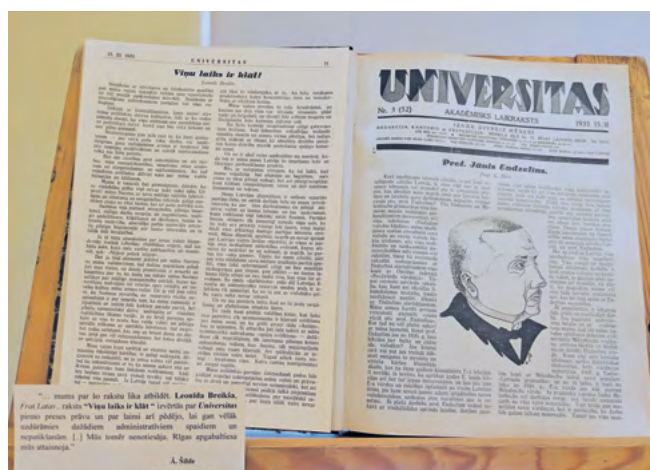
Foto: com! Alīna Komkova, *gundega*, m! Anna Pētersone, *gundega*

Studentu un studenšu korporāciju žurnāls *Universitas (U!)*, kas uzskatāms par vecāko žurnālu latviešu valodā, kas joprojām tiek izdots, 2020. gada 27. februārī ar jubilejas literāro vakaru un izstādes *Universitas – 90 gadi* atvēršanu Latvijas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā (LU AB) atzīmēja 90. gadadienu.

2020. gada 15. februārī apritēja 90 gadi, kopš tika izdots *U!* pirmais numurs. Šo gadu laikā sagatavoti 275 izdevuma numuri. Uz jubileju klajā nāca arī žurnāla jaunākais, 112. (275.) numurs un īpaša jubilejai veltīta *coleurkarte* (piemiņas kartīte), kurā attēlota pirmā laikraksta vāka un jaunākā žurnāla numura vāka kolāža. Par godu gadadienai žurnāla redkolēģija sadarbībā ar LU AB – vienīgo bibliotēku Latvijā, kur publiski pieejami pilnīgi visi žurnāla izdevumi –, sagatavoja izstādi *Universitas – 90 gadi*. Tā vēsturiski bija pirmā *U!* izdevumu izstāde, kurā bija iespēja iepazīties ne tikai ar daudzu gadu laikā paveikto, bet arī gūt ieskatu korporāciju vēsturē un tradīcijās, kas atspoguļota neskaitāmos rakstos.

Izstādē uz stendiem bija apskatāmi izdevuma vairāk nekā 60 interesantākie numuri – pirmais numurs, pirmais atjaunotais (trimdas) numurs, nozīmīgāko autoru spilgtākie raksti, dzeja, karikatūras, skandalozākie raksti un numuri,

Izstādē bija iespēja apskatīt arī skandalozos numurus, par ko redakcijai un redaktoriem nācies ciest. Tādi bijuši Leonīda Breikša, *frater lataviensis*, raksts *Viņu laiks ir klāt*, kas kritizēja Saeimu, kā arī 1934. gada maija numurs, kur uz vāka, redaktoram prom esot, redakcija uzlika K. Ulmaņa foto ar sveicienu.

dažādie žurnāla vāki un daudz kas cits, kas paveikts un radīts. Pēdējās desmitgades ievērojamāko autoru vidū minami: eksprezidente Vaira Vīķe-Freiberga, *spīdola*, akadēmiķis Jānis Stradiņš, *frater metropolitānus*, žurnālists un sabiedriskais darbinieks Uldis Grava, *lettonus*, demogrāfs Ilmārs Mežs, *gersicanus*, Nacionālās enciklopēdijas galvenais redaktors vēsturnieks Valters Ščerbinskis, *frater cursicus*, vēsturnieks profesors fil! Guntis Zemītis, *frater cursicus*, un daudzi citi.

Izstādi papildināja arī vitrīnās izvietotu fotogrāfiju oriģināli, ko glabā LU AB Rokrakstu un reto grāmatu krājums. Tur atrodami daudzi ar studentu un studenšu korporācijām saistīti materiāli. Izstādi sadarībā ar redkolēģiju veidoja LU AB Misiņa bibliotēkas vadītāja Gunta Jaunmuktāne.

”

U!, LĪDZĪGI KĀ REGĀLIJAS,
IR PRAKTISKS PIERĀDĪJUMS
KORPORĀCIJĀM, JO BEZ
TAUSTĀMĀM LIETĀM
KORPORĀCIJA IR TIKAI IDEJA
UN GARS.

Pasākumā bija iespēja apskatīt arī fil! Dmitrija Trofimova, *frater arctus*, privāto kolekciju ar akadēmisko mūža organizāciju dziesmu grāmatām gan latviešu, gan svešvalodās. Ja filistram izdosies izveidot pilnu Latvijas un latviešu studentu dziesmu grāmatu kolekciju, viņš to dāvinās kādai bibliotēkai, lai tā būtu pieejama vienai.

U! jubilejas pasākumu apmeklēja vairāk nekā 70 interesentu:

uzticīgākie lasītāji, rakstu autori, atbalstītāji, draugi. Sveikt U! bija ieradušies F!B!S!, P!K!, S!P!K! pārstāvji, korporāciju prezidiju pārstāvji, žurnāla *Akadēmiskā Dzīve* redaktors un citi. Vakarū noslēdzām ar kantu *Nevis slinkojot un pūstot*, vīna glāzes pacelšanu un saviesīgām sarunām.

Dažu apsveicēju ceļavārdi turpmākam darbam

“U!, līdzīgi kā regālijas un cita atribūtika, ir praktisks pierādījums korporācijām, jo bez *taustāmām* lietām korporācija ir tikai ideja un gars. Ļoti svarīgi ir šis pierādījums, ka korporācijas ir, dzīvo un ka buršs nav tikai izdomāts tēls. Bez U! nebūtu iedomājama korporāciju sabiedrība,” sveicot U! jubilejā teica F!B!S! priekšsēdētājs fil! Reinis Zauers, *lettgallus*. Jāatzīmē, ka kopš 2019. gada F!B!S! kopā ar L!K!A! uzturēšies pilnīgu U! finansēšanu.

“Šodien aizbraucu uz C!Q! un sāku šķirstīt vecos žurnāla numurus. Zīmīgi, ka pirmais, ko paņēmu, bija 18. numurs, kas iznācis 1966. gadā. Tas bija pirmais numurs, kuru es, tikko uzņemts korporācijā, varēju būt lasījis. Tad paņēmu 1980. gadā iznākušo U! 50 gadu jubilejas izdevumu – 45. numuru – zelta krāsā. Domāju, ka šodienas izdevums un 45. numurs ir vienīgie divi numuri ar zelta vākiem! Un tiem ir daudz kas kopīgs, jo abi atskatās un žurnāla bagātīgo vēsturi,” uzsvēra fil! Raimonds Kerno, *frater letticus*.

„U! bijusi neatņemama manas dzīves sastāvdaļa gan trimdā ASV un Austrālijā, gan tagad Latvijā. Žurnāls trimdā bija ļoti gaidīts, tas bija tilts starp korporantiem visā pasaulē un turklāt ar ļoti interesantu lasāmvielu – gan ar zinātniskiem rakstiem, gan korporāciju hroniku. Īpašs paldies visiem redaktoriem, kas pa šo laiku bijuši, un arī visiem tiem, kas nepadevās un *izstūrēja* žurnālu cauri tiem nesējajiem *grūtajiem* laikiem, lai U! turpinātu iznākt,” teica fil! Māra Sātiņa, *gaujmaliete*.

Jubilejas literārā vakara vadītāja, ilggadēja *U!* redkolēģijas dalībniece un rakstu autore fil! Inese Tauriņa, *dzintra*, vakaru iesāka ar fil! Ērikas Gravas, *dzintra*, 1980. gadā rakstītu dzejoli *Universitas sagaidot*, kas veltīts *U!* nozīmei korporāciju dzīvē trimdas laikā. “..Te runā seno dienu tēli, te runā jaunie asni. Un visus vieno treju krāsu lentas košums.”

Vakara gaitā bija iespēja dzirdēt *U!* t/l redaktora fil! Sandras Grigorjevas, *gundega*, stāstījumu par žurnāla vēsturi – par tā rašanos, bijušajiem redaktoriem, laikraksta slēgšanu un atdzimšanu, kā arī apskatīt izstādi *Universitas – 90 gadi*. Plašāk par *U!* vēsturi iespējams lasīt *U!* 112. numura 4.–7. lpp.

T/l redkolēģija jubilejas reizē (no kreisās): fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*, fil! Ance Saulīte, *spīdola*, fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*, fil! Māris Matrevics, *frater metropolitanus*, fil! Inese Tauriņa, *dzintra*.

Izstādē uz stendiem bija izvietoti vairāk nekā 60 žurnāla *U!* numuru, kas radīti 90 gadu laikā. Tostarp pirmie izdevumi, kad katru studiju gadu mainījās vāku attēli (attēlā pa kreisi).

Pasākumā bija iespēja apskatīt arī fil! Dmitrija Trofimova, *frater arctus*, privāto kolekciju ar akadēmisko mūža organizāciju dziesmu grāmatām, gan dzirdēt viņa īsu stāstījumu par *coleurkaršu* tradīciju. Plašāk par *coleurkartēm* var lasīt *U!* 112. numura 30.–32. lpp.

Ierasti žurnāla atvēršanas pasākumā lasītāji vēlas saņemt autoru ierakstus piemiņai.

Atmiņās par lasīto *U!* rindās ar t/l redaktori dalās fil!fil! Raimonds Kerno, *frater letticus*, un fil! Juris Kaķis, *lettonus*. **U!**

2020. GADA RUDENS SEMESTRĪ MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠIE BIEDRI

STUDENTU KORPORĀCIJĀS

Lettonia

Fil! Ģirts Zeidenbergs, 1957 II, mūžībā devies 16.02.2020. Ņujorkas štatā ASV

Fil! Valters Bernhards Nolle, 1957 I, mūžībā devies 20.03.2020. Džilongā Austrālījā

Fil! Kārlis Visvaldis Preiss, 1965 I, mūžībā devies 19.05.2020. Ņūdžersijas štatā ASV

Lettgallia

Fil! Aigars Sproģis, 2008 II, mūžībā devies 10.02.2020., apglabāts Rīgas Meža kapos

Fil! Gunārs Blumbergs, 1956 I, mūžībā devies 05.04.2020., apglabāts Čikāgā ASV

Fil! Pēteris Balodis, 1963 I, mūžībā devies 29.05.2020., apglabāts Melburnā Austrālījā

Talavija

Fil! Maigonis Antons, 1975 I, mūžībā devies 21.01.2020. Rīgā

Fil! Zigurds Reineks, 1955 II, mūžībā devies 22.01.2020. Medinā Ohaio ASV

Fil! Juris Raimonds Krustāns, 1971 I, mūžībā devies 05.03.2020. Blūmingtonā Minesotā ASV

Fil! Andrejs Olte, 1958 I, mūžībā devies 07.03.2020. Ēnarborā Mičiganā ASV

Fraternitas Lettica

Fil! Valdis Bašēns, 1964 II, mūžībā devies 17.05.2020. Ņūdžersijā ASV

Latvia

Fil! Valdis Trēziņš, mūžībā devies 23.01.2020. Rīgā Latvijā, kremēts Rīgas krematorijā

Fraternitas Metropolitana

Fil! Andris Dzenis, 1990 I, mūžībā devies 16.05.2020. Kalsnavas novadā, apglabāts Veckalsnavas kapos

Fraternitas Academica

Fil! Valdis Rudolfs Daiga, 1961 I, mūžībā devies 11.02.2020. Toledo Ohaio pavalstī ASV, kremēts

Fil! Mārcis Daiga, 1968 I, mūžībā devies 22.02.2020. Karmelā Indiānas pavalstī ASV

Fil! Romāns Ēriks Rudzītis, 1959 II, mūžībā devies 18.03.2020. Marlboro Masačūsetsas pavalstī ASV, kremēts, apglabāts Ģetzemes kapsētā Rietumu Roksbērijā Masačūsetsas pavalstī ASV

Fraternitas Lataviensis

Fil! Valdis Vārna, mūžībā devies 16.04.2020., apglabāts Rīgas Meža kapos

Patria

Fil! Gatis Avotiņš

Fraternitas Livonica

God! fil! Egils Grīslis, mūžībā devies 21.04.2020., apglabāts Vinipēgā Kanādā

Gersicania

Fil! dib! Jēkabs Ziedars, mūžībā devies 11.05.2020. Melburnā Austrālījā

Fil! Jānis Bāliņš, mūžībā devies 18.05.2020. Vorčesterā Ņujorkas pavalstī ASV

Vanenica

Fil! Ivars Brīvers, mūžībā devies 13.05.2020. Rīgā, kremēts

STUDENŠU KORPORĀCIJĀS

Gundega

Fil! Renāte Tavare, 101 c!, mūžībā devusies 13.03.2020., apglabāta I Meža kapos Rīgā

Fil! Vija Mangule (dz. Blumfelds), 34 c!, mūžībā devusies 16.04.2020. Haketstaunā Ņūdžersijas pavalstī ASV

Dzintra

Fil! Margrieta Bušs, 12 c!, mūžībā devusies 26.01.2020., Ņujorkas kopa, ASV

Fil! Ieva Nora Bērziņa, s/c, mūžībā devusies 03.02.2020., Rīgas kopa

Fil! Līga Lauris, 44 c!, mūžībā devusies 14.04.2020., Bostonas apkārtnē, ASV

Fil! Ellēna Laimiņš, 34 c!, mūžībā devusies 07.03.2020., Ņujorkas kopa, ASV

Fil! Irēne Olsons, 51 c!, mūžībā devusies 15.04.2020., Vašingtonas Valsts kopa, ASV

Fil! Maija Tebēcis-Vītolīņš, 45 c!, mūžībā devusies 03.05.2020. Kvīnslandes pavalstī Austrālījā

Imeria

Fil! Aija Pakalns, 63 c!, mūžībā devusies 03.01.2020.

Fil! Dzintra Aina Zommers (dz. Zāmelis), mūžībā devusies 23.01.2020. ASV

Fil! Baiba Vanags (dz. Bērziņš), 42 c!, mūžībā devusies 09.05.2020.

Fil! Anita Homane (dz. Reboka), 52 c!, mūžībā devusies 21.05.2020.

Fil! Benita Bauere, 58 c!, mūžībā devusies 16.06.2020. Klīvlendē ASV

Selga

Fil! Ida Bērziņa, 53 c!, mūžībā devusies 13.04.2020. ASV

Gaujmaliete

Fil! Aina Rumba, 26 c!, mūžībā devusies 09.03.2020. Lielbritānijā, kremēta, pelni tiks pārvesti un apbedīti Mazsalacas kapos Latvijā

Fil! Ilze Lakstīgala, 63 c!, mūžībā devusies 24.05.2020. Denvillē Ņūdžersijā ASV

Fil! Lita Bernarde, 90 c!, mūžībā devusies 28.06.2020. Cēsīs Latvijā, kremēta Valmieras krematorijā

Varavīksne

Zelta fil! Izolde Zāle (dz. Māķena), mūžībā devusies 18.05.2020. Latvijā, kremēta, urna apbedīta Lielupes kapos Jūrmalā

Spīdola

Fil! Guna Šillere, 12 c!, mūžībā devusies 24.09.2019. ASV

Fil! Ruta Manteniece, 13 c!, mūžībā devusies 25.10.2019. ASV

Fil! dib! Biruta Taube (dz. Svekre), mūžībā devusies 27.03.2020. ASV

Zinta

Fil! taut! Lilija Puktiņa (dz. Veips), 48 c!, mūžībā devusies 03.01.2020. Siguldā Latvijā

Fil! taut! Leontīne Anstrāds (dz. Strods), 2 c!, mūžībā devusies 05.02.2020. Čikāgā ASV

Staburadze

Fil! Zaiga Vilks, 22 c!, mūžībā devusies 22.01.2020.

Fil! Rita Del Corvo, 11 c!, mūžībā devusies 04.02.2020. ASV

Sit tibi terra levis!

ZELTA FILISTRE IZOLDE ZĀLE (DZ. MĀĶENA), VARAVĪKSNE 30.12.1947.–18.05.2020.

Izolde dzimusi 1947. gada 30. decembrī Rīgā vecāku Olafa un zelta filistres Valijas Māķenu, *varavīksne*, ģimenē.

Izolde bija rīdziniece, bet, kā viņa rakstījusi atmiņās, tad daļu no bērnības aizvadījusi mammas Valijas dzimtajā pusē pie Trikātas. Atmiņā palikušas siltās vasaras, garās biešu vagas kolhoza laukos un piena separatora klusā dūkšana. Izolde skolas gaitas aizvadīja Rīgas 3. vidusskolā, kurā mācījās no 1955. līdz 1966. gadam. Skolu pabeidzot, iestājās Rīgas Medicīnas institūta Vispārējās ārstniecības fakultātē, ko absolvēja 1973. gadā. Izolde neilgu brīdi internatūrā strādāja P. Stradiņa Klīniskās slimnīcas plaušu slimību nodaļā.

Zelta filistre Izolde aizvadījusi garu un bagātu darba mūžu, strādādama ārstniecībā un anestezioloģijā. 40 gadus – no 1975. līdz 2015. gada jūlijam – strādāja Rīgas pilsētas 1. slimnīcā, bet no 2015. gada septembra – Rīgas pilsētas 2. slimnīcā. Ārstu un farmaceitu žurnāla *Doctus* 2019. maija numurā Izolde stāsta, ka par visjaukāko brīdi darbā uzskatīja, kad pacients pēc operācijas atvēris acis un viņa teikusi: “Operācija galā!”, bet pacients atbildējis: “Nevar būt! Tā vēl nav sākusies!”

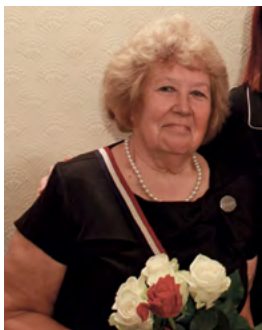
Barikāžu laiks Izoldei bija trauksmains, viņa ne tikai dežurēja slimnīcā, bet arī Doma baznīcā, kurā bija izveidots Rīgas 1. slimnīcas mediķu dežūrpunkts. Izolde bija viena no mediķiem, kas mēģināja glābt kinooperatora Gvido Zvaigznes dzīvību, kad viņš tika sašauts Bastejkalnā, filmējot OMON uzbrukumu Iekšlietu ministrijai. Izoldes darbošanās operāciju zālē ir nofilmēta Jura Podnieka materiālā par barikāžu laiku. Izolde par līdzdalību barikāžu laikā teica: “Toreiz nebiju vienīgā, visi dakteri dežurēja, visas māsiņas. Mēs taču esam mediķi. Man tur bija jābūt, un šis jautājums vispār nav apspriežams. Man bija jābūt, pat ne kā ārstam, bet kā latvietim. Es esmu korporācijā *Varavīksne*, pašā sākumā notika arī korporāciju pulcēšanās, pēc tam bija mediķu dežūras Doma baznīcā. Tobrīd es nedomāju, kas notiek ārā

un par ko puisim tas viss. Kad man ir pacients, domāju tikai, lai viņam nesāp, lai ķirurgs var strādāt, lai varu nodrošināt ar asinīm un visu nepieciešamo. Darbs zālē ir komandas darbs, svarīgs viss – ķirurgu, operāciju māsu darbs, ne jau es viena tur ko veicu. [...] Ka tas bija nozīmīgs brīdis manā dzīvē, par to domāju pēc tam. Šīs atmiņas ir ļoti svarīgas, bet nav katru dienu cilājamas un runājamas. Taču vienmēr, kad dodos cauri Bastejkalnam, noteikti noeju gar Zvaigznes piemiņas akmeni.”

Izoldes saistība ar korporāciju aizsākās vēl pirms *Varavīksnes* darbības atjaunošanas Latvijā, jo viņas mamma bija zelta fil! Valija Māķena, *varavīksne*. Izolde piedalījās korporācijas darbības atjaunošanas sēdē 1989. gada 29. novembrī, bet korporācijā tika uzņemta 1990. gada 17. februārī kā daļa no pirmā atjaunotā *coeta*. Izoldes mūža audzinātāja bija fil! Hilda Rāvieta, bet *coetus* dziesma – *Bēdu manu lielu bēdu*. Izoldes meitenes laiks bija īss, jo krāsas viņai tika uzliktas jau 1990. gada 26. maijā pavasara komersā Salaspilī pie fil! Edītes Ligeres. 1992. gada rudens semestrī filistre Izolde Zāle darbojās Revīzijas un pēc tam arī citās komisijās, bet Filistru biedrībā viņa darbojusies Stipendiju komisijā. Zelta filistre bija neatņemama ikdienas un svētku pasākumu apmeklētāja, tāpat viņa piedalījās mūsu gadskārtējos gājienos uz Meža kapiem. Par zelta fil! Izolde Zāle kļuva 2015. gada 29. novembrī dibināšanas komersā. Zelta filistri zelta cirčeļu pasniegšanas ceremonijā tautietes aprakstīja ar vārdiem, kas savu nozīmi nav zaudējuši joprojām: “Darbs un vienība, stipra Tu un Tava ticība, kā īsta latvju sieviete Tu panes ikdienu un padari to neticami vieglu. Kā rokas pieci pirksti Tu un Tavas māsas turat kopā mūsu korporāciju un trīs *Varavīksnes* krāsas.”

Sit tibi terra levis!

Sagatavoja taut! Evita Feldmanāle, *varavīksne*

FIL! ZAIGA VILKS, STABURADZE

04.12.1941.–22.01.2020.

Fil! Zaiga Vilks (dz. Kraukle) dzimusi 1941. gada 4. decembrī Rīgā Elmāra Kraukļa un Marijas Kraukles (dz. Blumberga) ģimenē. Tēvs Elmārs beidzis Latvijas Universitātes (LU)

Tautsaimniecības fakultāti un strādājis par darbvedi Latvijas Jūrnieceības departamentā. Pietieicies latviešu leģionā, kritis cīņā Latvijas teritorijā starp Iecavu un Bausku. Māte Marija studējusi bioloģiju LU, kara dēļ studijas pārtraukusi, bet ieguvusi pedagoģisko izglītību un strādājusi par skolotāju. 1949. gadā politiski tiesāta un līdz 1955. gadam bijusi izsūtījumā Sibīrijā. Vecāki iepazīnušies studentu korī *Dziesmuvara*, kur arī uzplaukusi mīlestība.

Zaiga beigusi Rīgas Pedagoģiskās skolas Dziedāšanas skolotāju nodaļu, bet 1968. gadā – LU Svešvalodu fakultāti, iegūstot filoloģes angļu valodas pasniedzējas kvalifikāciju. Pāris gadi aizvadīti, strādājot Bauskas rajona Stelpes skolā, vēlāk Rīgas 4. vidusskolā. Zaiga baudījusi lielu prieku, dziedot koros *Skaņupe* un *Juventus*.

Zaiga vienmēr bija dzīves virpulī un steigā, jo laiku vajadzēja studijām, ko veica paralēli ar darbu skolā, gan ģimenei un koriem. 1977. gadā Zaiga iepazīnās ar Ivaru Vilku. Laulības saites sietas 1982. gadā. Diemžēl 2000. gadā Ivars aizgāja mūžībā. Kopš 2002. gada Zaiga dienas pavadījusi kopā ar skolas dienu draugu Albertu Labdzeru.

Zaigas lielākais dzīves papildījums bija gides darbs. Šajā profesijā aizvadīti vairāk nekā 40 gadi, bet katru reizi tika rasts prieks, stāstot par Rīgu un Latviju. Īpaši Latvijas neatkarības laikā bija vislielākais gandarījums skaidrot mūsu zemes un tautas vēsturi, paužot arī personisko attieksmi. Zaiga teica: “Esmu laimīgs cilvēks, ka mans vaļasprieks ir mans darbs.” Darot šo sirdsdarbu, viņa satika savu korporācijas krustmāti fil! Irēnu Krečko, kad viņa 1972. gadā bija atbraukusi uz Latviju. Viņa arī vēlāk aicināja Zaigu pievienoties *staburadzēm* un bija visai neatlaidīga.

Fil! Zaiga Vilks ir *Staburadzes* Latvijas konventa dibinātāja. *Staburadzē* uzņemta 1993. gada 1. aprīlī, 22. *coetā*. 1993. gada 1. jūlijā lasīja krāsu solījumu. Fil! Zaiga pati min, ka viņa atnākusi, jau nokavējusi galvenos notikumus, pirmās meitenes jau tika uzņemtas. Sākušās pirmās pulcēšanās, un viņa atskārtusi, ka nonākusi lieliskā domubiedru sabiedrībā. Zaiga vairākus semestrus uzturējusi dziesmoto garu un pildījusi mag!cant! un arī audzinātājas pienākumus. Viņu vienmēr atcerēsimes ar izvēlēto krāsu dziesmu *Krauklīt's sēž ozolā*, kuru viņas tētis dziedāja kā ģimenes himnu. Zaigu satikām mūsu sarīkojumos, īpaši lielākos svētkos, kur viņa ar savu viedumu, smaidu un sirsnību sildīja apkārtējos. Zaiga autobiogrāfijā raksta: “Pie korporācijas mani saista daudz kas, bet visvairāk patriotisma jūtas, ko cenšamies nodot tālāk nākošajām paaudzēm.”

Sit tibi terra levis!

Sagatavoja: taut! Elīna Gerharde, *staburadze*

FIL! VALDIS VĀRNA, *FRATER LATAVIENSIS*

28.05.1975.–16.04.2020.

Fil! Valdis Vārna, *frater lataviensis* 28.05.1975.–16.04.2020.

Dzimis 1975. gada 28. maijā. Vecāki Jānis Vārna un Zinaīda Vārna. Bērnības dienas pavadījis Rīgas centrā, vēlāk Ziepniekkalnā. Precējies ar Jogitu Vārnu, dēls Ēriks.

Mācījies Rīgas 3. vidusskolā no 1982. līdz 1993. gadam. Studējis Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē un Fizikas un matemātikas fakultātē. Strādājis *Latvijas*

Unibankas Ventspils filiālē par klientu darījumu vadītāju.

1995. gada I semestrī uzņemts studentu korporācijā *Fraternitas Lataviensis*. Krāsu tēvs fil! Raimonds Arājs, krāsu māte fil! Artūrs Leicis, mūža old! fil! Māris Vīksniņš. Speciālajā konventā uzņemts 1997. gada 22. februārī. Korporācijā divas reizes prezidijā ieņēmis III š! amatu – 1997. gada II un 1998. gada I semestrī.

Sit tibi terra levis!

Latvijas Universitātes jauno studentu svētki *Aristotelis* 2019. gada 1. septembrī.

Foto: Toms Grīnbergs

Tradicionālie Aristoteļa svētki 2020. gada 6. septembrī pulcēja jaunos studentus un akadēmisko saimi uz lielākajiem Latvijas Universitātes (LU) studentu svētkiem. Kā ierasti, klātesošas bija arī studentu un studenšu korporācijas. Pirmo reizi LU vēsturē pasākums norisinājās nevis Doma laukumā un LU galvenajā ēkā, bet gan pie LU Akadēmiskā centra Torņakalnā, brīvā dabā, ievērojot valstī noteiktos pulcēšanās ierobežojumus. Izpalika arī tradicionālais gājiens. **U!**

Žurnāla veidošanā piedalījušies:

redaktore:

fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

redkolēģija:

fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*

fil! Māris Matrevics, *frater metropolitanus*

fil! Eduards Grigorjevs, *frater imanticus*

fil! Inese Tauriņa, *dzintra*

fil! Ance Saulīte, *spīdola*

izplatīšana:

com! Rūdolfs Ziņģis, *gersicanus*

korektore: Indra Endzele

maketētāja: Rita Kalniņa

Paldies ikvienam konventam un raksta autoram par atsaucību uz bezatlīdzības darbu 113. numura tapšanā. Žurnālu sagatavojusi *Universitas* redaktore un redkolēģija. Izdevis F!B!S! ar L!K!A! finansiālu atbalstu.

Žurnāla drukātais izdevums iznāk ar Jelgavas tipogrāfijas atbalstu.

Tirāža 1500 eksemplāri

Iznāk divreiz gadā

Par iespēju saņemt žurnālu interesēties savās korporācijās vai rakstīt:

e-pasts: universitas@pk.lv

adrese: Aldaru iela 7, Rīga, LV-1050

tīmekļvietne: pk.lv/universitas

Facebook: [zurnalsUniversitas](https://www.facebook.com/zurnalsUniversitas)

Redakcija patur tiesības iesūtītos materiālus rediģēt, saīsināt, atlikt vai neiespiest.